Societatea de științe filologice

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

2

1984

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ PENTRU ELEVI
Anul XIII, nr. 2 (aprilie-iunie), București, 1984

Scanned with OKEN Scanner

COLEGIUL DE REDACȚIE :

GHEORGHE ANTONESCU (Slobozia), NAE ANTONESCU (Terebești, jud. Satu Mare), CONSTANȚA BĂRBOI, G. BELDESCU, ION BUZAȘI (Blaj), VLADIMIR DOGARU, ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ, AUGUSTIN MACARIE, AURELIA MARINESCU, DORINA MĂRGINEANȚU (Timișoara), IULIU PĂRVU (Cluj-Napoca), NICOLAE I. NICOLAE, ILEANA OANCEA (Timișoara), TUDOR OPRIȘ, GABRIELA PANĂ DINDELEGAN, MARIAN PAPAHAGI (Cluj-Napoca), VASILE POENARU, STERIE RĂDOI (Iași), GEORGE ȘOVU, AL. TUDORICĂ

REDACȚIA :

MARICA ANGHELESCU, MIRCEA FRÎNCULESCU — redactori
ION HANGIU — redactor-șef

Revista LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ este editată de Societatea de Științe Filologice, cod 848 866. Redacția și administrația : str. Spiru Haret, nr. 12, sector I, București, cod 79 664, tel. 15.17.92, cont C.E.C. nr. 45.11.09.5, Filiala sector V, Calea Victoriei, nr. 7, București.

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", București sub comanda nr. 41 695

LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ PENTRU ELEVI

ANUL XIII, NR. 2 (APRILIE — IUNIE), BUCUREŞTI, 1984

Sumar

Gramatică, vocabular

AL. GRAUR — Nume terminate în „-iu". 3
MIOARA AVRAM — Accentuarea corectă a substantivelor feminine în „-i-e" 3
FLORA ŞUTEU — Despre diateză (I) 7

Stil, compoziţie

MIHAELA MANCAŞ — Limbaje funcţionale şi delimitări stilistice (II) . . 11
MARIA CVASNÎI — Dialogul 13
CAMELIA STAN — Valori stilistice ale verbului în textul literar (I) . . . 15

Analize, sinteze

ION ROTARU — Proza românească de după Eliberare (I) 19
GH. BULGĂR — Din tradiţiile limbii române literare : generaţia paşoptistă. 23
ION N. DINCĂ — Alexandru Davila : „Vlaicu-Vodă" 25
MARIUS POP — Vasile Voiculescu : „Imn muncii" 28

Miscellanea

GH. AFLOAREI — Unirea şi amintirea lui Moş Ion Roată 30
TUDOR OPRIŞ — Tudor Vianu, elev-poet 32
CORNELIU NISTOR — Centenarul unui roman : „Aventurile lui Huckleberry Finn" 33
IULIA HAŞDEU — Denis Diderot (1713—1784) 35
Interviul revistei. Constantin Noica la 75 de ani (Mircea Handoca) 37

Concursuri, examene

Activităţi în cadrul Festivalului Naţional „Cîntarea României". Concursul de limba şi literatura română „M. Eminescu" : etapa judeţeană . . . 41
Premianţii etapei judeţene a concursului, cu drept de participare la etapa finală de la Suceava 42
ELENA DRAGOŞ — Concursul naţional „Tinere condeie", 1983 (cîteva concluzii) 47

Scanned with OKEN Scanner

Cenacluri, reviste

PETRE GH. BÎRLEA — Cenaclul literar-artistic „Armonii" 49

De la corespondenții noștri 50

Tinere talente

DOINA ADRIANA STAN — Eu cînt pentru pace. Glasul chemării 53

Debut

MIHAELA PROCA — Istorie 54
MARIANA VISTERNICU — Acuarelă 54
ȘTEFAN FARCAȘ — Pe colina timpului 54
DANIELA OATU — Nocturnă 54

Însemnări pe marginea cărților

VASILE ARVINTE, *Român, românesc, România — Studiu filologic* (A. Gh. Olteanu) ; ION DODU BĂLAN, *Țara oamenilor* (Dumitru Anghel) ; CIPRIAN PORUMBESCU, *Colecțiune de cîntece sociale*. Ediția a II-a, cu un cuvînt înainte de NICOLAE CÂRLAN (Paul Leu) ; *Legende populare românești*. Ediție îngrijită de OCTAV PĂUN și SILVIU ANGELESCU (Petre Gh. Bîrlea) ; MIHAIL ANDREI, IULIAN GHIȚĂ, *Limba română. Fonetică, lexicologie, gramatică, stil și compoziție* (Melania Florea) ; VALERIU ANANIA, *Rotonda plopilor aprinși* (Ion M. Negreanu) 55

VASILE POENARU — Curier 61

Scanned with OKEN Scanner

Nume terminate în „-iu“

Acad. AL. GRAUR

Există în limba română un mare număr de nume de familie terminate în *-iu*. Multe dintre ele sînt de origine grecească : de la nume individuale ca *Gheorghios, Vasilios,* se formează genitivele *Gheorghiu, Vasiliu,* ceea ce înseamnă „al lui Gheorghe“, „al lui Vasile“. Accentul originar este pe *i* dinaintea lui *u*.

După modelul acesta s-au format nume de familie în *-iu,* fără ca rădăcina să fi avut un *i* final : *Constantiniu* de la *Constantin, Manoliu* de la *Manole* și așa mai departe.

În nordul țării aceste nume au fost înțelese greșit, ca formate cu un sufix românesc și de aceea sînt pronunțate cu *i* nesilabic și cu accentul pe *u : Gheor-ghiú, Va-si-liú.* Mai mult decît atîta, am auzit și nume de origine latină pronunțate în acest fel, de exemplu *Du-i-liú Zamfirescu.*

În schimb, în sudul țării se face greșeala inversă, adică nume moldovenești, terminate în *-iu,* unde *i* este semnul muierii consoanei dinainte, sînt pronunțate cu accentul pe *i,* ca și cum ar fi genitive grecești : *Boieríu, Covalíu, Moraríu,* care sînt formate de la singularele *boieri, covali* (adică „fierar“), *morari,* urmate de articolul *-u,* deci trebuie pronunțate *Bo-ié-riu, Co-vá-liu, Mo-rá-riu.*

A mai contribuit la încurcătură și faptul că în Transilvania s-a luat obiceiul să se adauge un *-iu* (oarecum latinesc, vezi numele *Duiliu* de mai sus) la numele de origine străină : *Barițiu* pentru *Bariț, Daicoviciu* pentru *Daicovici, Petroviciu* pentru *Petrovici, Rațiu* pentru *Raț* (acesta din urmă înseamnă „sîrb“ pe ungurește). Așa se explică pronunțarea, relativ curentă, *Răduțíu, Vlăduțíu* pentru diminutivele românești *Răduț, Vlăduț.*

În sfîrșit, un exemplu de altă origine : numele *Caragiu* ar trebui pronunțat cu accentul pe al doilea *a* și cu *i* nesilabic : este aromânesc și înseamnă „negriciosul“. După modelul genitivelor grecești, a ajuns să fie în general pronunțat *Ca-ra-gíu.*

Accentuarea corectă a substantivelor feminine în „-i-e“

MIOARA AVRAM
Institutul de Lingvistică, București

Printre cuvintele care au variante de accentuare în limba noastră și la care vorbitorii pot avea ezitări în privința accentuării corecte, una dintre categoriile formale bogat reprezentate este aceea a substantivelor feminine terminate la nominativ-acuzativ singular nearticulat în *-i-e* (articulat *-i-a).* Marea majoritate a substantivelor cu această structură se caracterizează printr-un singur mod de accentuare, care poate fi la unele

Scanned with OKEN Scanner

numai pe silaba penultimă, deci pe vocala *i* din finala *-i-e* (ca în *bucurie, felie, omenie, regie*), iar la altele pe silaba antepenultimă, anterioară deci lui *i* din *-i-e*, care rămîne neaccentuat (ca în *aşchie, corabie, salcie, excursie, familie, victorie*). Alături de acestea există substantive în *-i-e* cu variante de accent, aflate în diferite situaţii :

(a) Accentuări regionale opuse celor literare, fie la cuvinte vechi *(frînghie, gingie, lipie* şi chiar *hîrtie, piftie* au variantele regionale de accent *frînghie, gingie, lipie* şi *hîrtie, piftie*, iar *obîrşie* şi *podgórie* se accentuează în unele regiuni *obîrşíe* şi *podgorie*), fie la neologisme (*fúrie, indústrie* şi chiar *artilérie, infantérie* cunosc variante regionale cu accentul pe silaba penultimă : *furíe, industríe, artilerie, infanterie*).

(b) Accentuări învechite opuse celor (literare) actuale : *academie, ceremonie, mumie* au variantele ieşite din uzul general *académie, ceremónie, múmie*, în timp ce *ambrózie* are o variantă veche *ambrozie*. Existenţa variantelor de accent de sub *(a)* şi *(b)* se explică de obicei prin conflictul dintre două surse etimologice (de exemplu, accentuarea *academie* urmează accentuarea franceză, iar *académie* pe cea latinească şi rusă) sau dintre etimologie şi adaptare (de exemplu, *frînghie* e accentuarea originară din latină, iar *frînghíe* o accentuare analogică românească).

(c) Accentuări greşite, cu caracter mai mult sau mai puţin individual şi accidental, datorate, pur şi simplu, necunoaşterii cuvintelor în cauză, aplicării mecanice a unui model inadecvat. Numeroase cuvinte relativ rare — regionale, vechi, livreşti, tehnice — sînt rostite uneori cu accentul greşit plasat de către cei care le cunosc numai sub aspectul scris. Astfel, *ananghie, armie, astúţie, chinóvie, cimótie, gubérnie, injúrie, mántie, năzbîtie, osîrdie, vîpie, zavístie* apar accentuate incorect pe silaba penultimă *(ananghíe, armíe, astuţie, chinovíe, cimotíe, gubernie, injurie, mantíe, năzbîtíe, osîrdíe, vîpíe, zavistíe)* şi, invers, *bagdadie, chindie, custodie, năsălie, omilie, palie, peripeţie, politie* „oraş", *prerie, prozodie, seminţie* apar, cu accentul greşit pe antepenultimă (*bagdádie, chíndie, custódie, năsălie, omílie, pálie, peripéţie, polítie, prérie, prozódie, seminţie*).

În pronunţarea pretinsă literară, din păcate chiar în stilul înalt şi în emisiunile radiofonice care ar trebui să constituie un model ortoepic, se înregistrează frecvent accentuarea oscilantă a anumitor cuvinte, deci greşeli de accentuare faţă de recomandările normelor ortoepice în vigoare. Pe de o parte, *amnistíe, avarie, baterie, contumacie, hematie, hurie, pledoarie, stihie* apar la unii vorbitori cu accentul, neacceptat de norme, pe silaba antepenultimă *(amnístie, avárie, batérie, contumácie, hemátie, húrie, pledoárie, stíhie)*, iar, pe de altă parte, *butélie, cochílie, efígie, minúţie* apar cu accentul, opus normei, pe silaba penultimă *(butelíe, cochilíe, efigíe, minuţíe)*. Despre cele mai multe dintre aceste variante neliterare s-a scris şi s-a vorbit în repetate rînduri în contribuţiile de cultivare a limbii, dar greşelile persistă.

Pentru evitarea unor asemenea greşeli, în condiţiile în care nu se poate formula o regulă valabilă pentru toate substantivele feminine în *-i-e*, singura soluţie este consultarea lucrărilor normative, în speţă a *Dicţionarului ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, a *Îndreptarului ortografic, ortoepic şi de punctuaţie*, ediţia a IV-a (1983), sau a lucrării *Ortografie, ortoepie, punctuaţie* de G. Beldescu, unde se indică accentuarea corectă a fiecărui cuvînt (prin procedee grafice diferite de la o lucrare la alta : punct dedesubtul vocalei accentuate sau accent propriu-zis, deasupra ei). Evident că, pentru a apela la un îndreptar, în prealabil este necesară

Scanned with OKEN Scanner

conștiința dubiului, a ezitării în privința corectitudinii. Dacă pentru problemele de scriere lucrările normative citate sînt, în general, consultate, se constată că aspectele pur ortoepice sînt mai neglijate și, în mod special, că sensibilitatea față de accent este scăzută. Faptul este regretabil, întrucît accentul, ca element de bază al pronunțării, poate contribui la marcarea exprimării corecte sau incorecte a unui vorbitor, avînd uneori implicații semantice și totdeauna implicații prozodice.

Este bine de știut că, dintre toate substantivele în *-i-e* cu accent oscilant, normele limbii literare actuale admit, în mod cu totul excepțional, două feluri de accentuare la substantivele *harpíe/hárpie* și *suburbíe/subúrbie*.

La unele cuvinte, limba a profitat de existența variantelor pentru a specializa cele două accentuări pe anumite sensuri, fie că e vorba de cuvinte total diferite ca origine (de exemplu, *fólie* „foaie" și *folíe* „lucru extraordinar"), fie, mai des, de diferențierea unuia și aceluiași cuvînt, cînd dintr-un cuvînt unic la origine, pătruns la noi prin mai multe limbi, s-a ajuns la crearea unei perechi de cuvinte diferite și ca formă, și ca sens. În această situație se găsesc perechi ca : *armoníe*, substantiv abstract care înseamnă „concordanță" de diverse feluri, și *armónie*, substantiv concret, denumind un anumit instrument muzical ; *cavalérie* „parte a armatei" și *cavalerie* „ordinul cavalerilor" ; *colonie* „teritoriu și grup de persoane sau de animale" și *colónie* „apă de Colonia" ; *compánie* „unitate militară" și *companie* „tovărășie, societate economică". (Atenție la pronunțarea corectă a ultimului substantiv citat, care apare adesea confundat cu omograful său !) De același tip este și perechea de substantive *comedíe* „operă literară, de obicei dramatică" și *comédie* „întîmplare ciudată, caraghioasă, ghidușie" sau „obiect vrednic de uimire" (vezi și expresia *Ei, comédie !*), la care accentul pe silaba penultimă din termenul literar *comedíe* se explică prin limbile greacă și franceză, iar cel de pe silaba antepenultimă din cuvîntul popular *comédie* prin italiană, turcă și rusă.

În legătură cu această ultimă pereche de cuvinte se poate discuta nedumerirea unor vorbitori referitoare la accentuarea corectă a titlului celebrei scrieri a lui Dante Alighieri. Problema este aici în ce limbă dăm acest titlu : în original sau în traducere ? Titlul italienesc al capodoperei lui Dante este *La divina commedia*, cu accentul pe *e*. Tradus în românește, el este *Divina comedíe*, cu accentul pe *i*. Unii vorbitori culți, influențați de accentul italienesc, mențin și în traducerea românească accentuarea pe *e*, spunînd *Divina comédie*, dar această accentuare are dezavantajul de a aduce conotațiile cuvîntului românesc popular *comédie* „întîmplare caraghioasă etc.", cu care poemul lui Dante nu are nimic comun. Firește că el nu este nici o *comedíe* în sensul curent actual al cuvîntului, care desemnează o operă comică dramatică, dar cu accepțiile diferite ale acestui cuvînt în literatură sîntem obișnuiți și de la *Comedía umană* a lui Balzac. În conformitate cu poetica lui Dante, comedia — opusă tragediei — era o operă cu stil mediu, între cel umil și cel sublim.

Notarea în scris a accentului este permisă de normele ortografice în vigoare, sub forma accentului ascuțit (´), în cazurile în care se simte nevoia de evitare a confuziei între cuvinte, forme sau variante omografe, deci atît în situații ca acelea din ultimele două fraze ale alineatului pre-

Scanned with OKEN Scanner

cedent, unde *comedie*, *Comedia*, *comedia* au apărut cu accentul marcat pentru a li se preciza sensul, cît și în situațiile în care un scriitor folosește variante vechi sau regionale, care trebuie respectate ca atare.

Dacă în aspectul actual al limbii literare este obligatorie orientarea după normele în vigoare (chiar atunci cînd deprinderile sau preferințele personale se deosebesc de acestea), în lectura scrierilor mai vechi și, mai ales, a versurilor din orice perioadă este la fel de obligatorie respectarea accentului folosit de autor. În poezie accentul adecvat rezultă din ritm și rimă, chiar dacă el nu este notat grafic, și încălcarea lui poate strica frumusețea unui vers. Această regulă generală se aplică și în cazul substantivelor feminine în *-i-e* (și al formelor lor flexionare). La Eminescu, de exemplu, în *Scrisoarea II* trebuie accentuat *académii* la rimă cu *vremii* („Vai ! tot mai gîndești la anii cînd visam în academii / Ascultînd pe vechii dascăli cîrpocind la haina vremii"), iar în *Scrisoarea IV* ritmul cere accentuarea *múmii* („Și ca mumii egiptene stau cu toții-n scaun țepeni") ; la Arghezi, în *Cinci pisici*, trebuie citit *obîrșíe* la rimă cu *duioșíe* („Sînt tigrii mei, de veche obîrșie, / Și mă mîndresc cu neamul lor cel mare, / Și bărbătesc și blînd la duioșie / Și-ntr-adevăr țesuți ca pe covoare"), iar la Macedonski, în *Noaptea de februarie*, *industríe* la rimă cu *filantropíe* („A ! Civilizare ! Secol de progres și industrie, / Ai mașini de aburi duse, și cu trăsnetul te joci, / Secol plin de prevedere, secol de filantropie, / Tu ai întrecut desigur ale Romei vechi epoci").

Într-un mod analog cu substantivele feminine comune în *-i-e*, prezintă variante de accentuare și unele substantive feminine proprii — nume de locuri sau de persoane — în *-i-e* sau *-i-a*. De exemplu, numele de țări *Rúsia* și *Túrcia* au variante vechi și populare accentuate pe *i* (*Rusía*, *Turcía*), iar numele de localități românești *Orăștíe*, *Șiría* sînt accentuate uneori greșit, de vorbitori din alte părți, pe silaba antepenultimă (*Orăștie*, *Șíria*), după cum se neglijează și deosebirea de accent dintre toponimul *Alexándria* și omograful *Alexandría*, titlul cărții populare al cărei erou este Alexandru Macedon. Numeroase prenume feminine care, conform normelor limbii literare, se accentuează pe silaba penultimă, de exemplu *Coralía*, *María*, *Melanía*, *Ștefanía*, *Teodosía*, au variante accentuate pe antepenultimă (*Corália*, *Mária*, *Melánia*, *Ștefánia*, *Teodósia*) și, invers, prenume ca *Emília* cunosc variante accentuate pe silaba penultimă (*Emilía*). Deși după normele limbii literare toponimul *Sófia* se accentuează diferit de prenumele *Sofía*, la unii vorbitori cele două omografe se confundă în pronunțare, prenumele avînd varianta *Sófia*. Ca și la substantivele comune, accentuarea numelor proprii trebuie să respecte normele existente (cuprinse, în mare parte, în anexele *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*), cu excepția lecturii unor texte

Scanned with OKEN Scanner

în care este marcată sau cerută de versificație altă accentuare : astfel, în *Prieteşugul şi amorul* de Grigore Alexandrescu, trebuie respectată accentuarea *Emilie* la rimă cu *vecie* („O, ascultă-mă, dorită, / Scumpă, dragă Emilie ! / O zi bună, fericită, / E o parte din vecie"). Pe lîngă această excepție de natură filologică, în cazul special al accentuării numelor proprii de persoane se ține seama și de dorința purtătorilor lor, la fel ca în ce privește scrierea.

Despre diateză (I)

FLORA ŞUTEU
Institutul de Lingvistică, București

Articolul de față se adresează elevilor care, citind, pe lîngă manualul de română, și alte lucrări de gramatică școlară, au putut constata anumite diferențe și chiar contraziceri în problema definirii și descrierii diatezei. Am încercat să mă substitui acestor elevi și să sintetizez presupusele lor nedumeriri în cîteva întrebări la care cred că trebuie să se răspundă pentru ca problema diatezei să fie învățată cu folos, fără o memorare mecanică.

Înainte de a trece la întrebările pe care mi le-am imaginat, cred că este necesară o precizare. Elevii din clasele a VIII-a, precum și cei de la liceele pedagogice sau filologice, care continuă să învețe gramatică în școală, cu alte cuvinte mulți dintre presupușii mei interlocutori-cititori, se află, din punctul de vedere al studierii diatezei într-o situație dificilă. Ei se află în faza de tranziție, adică de trecere de la un fel de descriere a diatezei la altul, parțial diferit. Strădania mea principală va fi aceea de a-i face și pe elevii mici să înțeleagă ce este diateza și cum se recunoaște ea, iar pe cei mari, care sînt diferențele de interpretare între diferite concepții, care este justificarea lor și care sînt corespondențele ce se pot stabili între un mod de descriere și altul.

Ce este diateza ? Cea mai cuprinzătoare definiție trebuie raportată la gramatica limbii grecești vechi, în care apare pentru prima dată cuvîntul *diathesis* cu sensul de „fel de a fi al verbului", sens preluat din vorbirea obișnuită, în care *diathesis* însemna „fel de a fi organizat". Într-o gramatică modernă această definiție trebuie interpretată după principiile generale ale acesteia. Gramatica școlară românească de astăzi se bazează, ca și alte gramatici ale limbilor cu declinare și conjugare mai mult sau mai puțin bogată (nu toate limbile au această caracteristică !), pe următorul principiu care ne interesează aici : *felul de a fi* (din punct de vedere gramatical) al unei clase de cuvinte cum este verbul, adică al unei părți de vorbire, se recunoaște și se descrie pe baza organizării sensurilor gramaticale a acestor cuvinte. Organizarea sensurilor, la rîndul ei, se recu-

Scanned with OKEN Scanner

noaşte şi se clasifică, în primul rînd, după forma lor lingvistică. Deci prin *fel de a fi* înţelegem astăzi (ceea ce şi în trecut s-a înţeles, însă într-un mod inconsecvent) forma prin care se manifestă *unul sau mai multe sensuri* mai mult sau mai puţin specifice unei părţi de vorbire care sînt denumite sensuri gramaticale. In această formă se iau în considerare două tipuri de fenomene lingvistice : *(a)* morfologice şi *(b)* sintactice. Ca fenomen morfologic, forma are sensuri gramaticale exprimate prin mărci care apar în flexiune : terminaţii (sufixe şi desinenţe) sau chiar cuvinte cu rol de instrumente gramaticale. Aceste sensuri gramaticale din morfologie se numesc *categorii morfologice*. Clasificarea formei sintactice nu ne interesează aici, deoarece în limba română diateza este un fenomen morfologic, o categorie gramaticală a verbului, deci a unei părţi de vorbire. În acest articol, toată descrierea pe care o voi face porneşte de la acest punct de vedere, de altfel general în gramaticile şcolare. Ca atare susţin că diateza trebuie definită, în toate gramaticile de acest fel, după organizarea de înţeles care devine sesizabilă prin mărcile existente în flexiunea verbului, pe lîngă mărcile de *mod, timp, persoană* şi *număr* (celelalte categorii morfologice ale verbului).

În concluzie la această întrebare, definiţia generală a diatezei fiind aceea de *fel de a fi organizat al sensului unui verb,* în limba română, în care această organizare se manifestă în flexiunea verbului, definirea şi clasificarea diatezei trebuie să pornească de la mărcile formale prin care se manifestă această organizare a sensului.

Care sînt mărcile formale ale diatezei în limba română ? Dacă urmărim atent textele scrise din limba noastră constatăm că există o categorie numeroasă de verbe care se pot conjuga în trei feluri : *(a)* cu verbul auxiliar *a fi,* ele avînd formă de participiu acordat, *(b)* cu un pronume reflexiv neaccentuat în acuzativ sau dativ şi *(c)* fără nici unul din aceste adaosuri :

(a) a fi trezit(ă) (de cineva/ de ceva)
(b) a se trezi
(c) a trezi (pe cineva) ;

sau

(a) a fi amintit(ă) (cuiva)
(b) a-şi aminti
(c) a aminti (cuiva).

Această categorie de verbe ne permite presupunerea (chiar ne-o impune !) că atît verbul *a fi* însoţit de participiu acordat, cît şi pronumele reflexiv neaccentuat exprimă anumite sensuri gramaticale specifice. Dacă se examinează atent înţelesul acestor verbe în propoziţie în cele trei forme ale lor, se constată că fiecare formă în parte se raportează la cîte un subiect gramatical cu înţeles specific. Aceasta ne permite să presupunem că *pronumele reflexiv* şi *verbul auxiliar a fi* sînt mărcile formale ale diatezei româneşti interpretate ca o categorie morfologică. Existenţa a două mărci

Scanned with OKEN Scanner

diferite opuse absenței oricărei mărci ne obligă de asemenea să presupunem că limba română are trei diateze : una marcată prin zero (sau marcată negativ) și două marcate pozitiv. Deocamdată vom numi cele trei diateze, după trăsăturile lor distinctive formale : *diateza marcată prin zero, diateza cu auxiliarul a fi* și *diateza cu pronume reflexiv.*

O ultimă observație înainte de a trece la întrebarea următoare : existența mărcii zero (negativă) în expresia lingvistică este un rezultat al gîndirii lingvistice structurale. Prin opoziție cu o marcă (= semn distinctiv), lipsa unei mărci devine ea însăși o marcă și este numită marcă zero. Aceasta face ca în anumite lucrări școlare foarte recente diateza fără marcă să fie numită *nemarcată.*

Cum se definește diateza în gramatica noastră școlară ? Pentru a înțelege descrierea care urmează atrag atenția asupra unor cunoștințe indispensabile pentru elevi și asupra sensului cu care voi folosi în acest articol unii termeni.

În primul rînd trebuie să se știe că orice cuvînt (parte de vorbire cu înțeles de sine stătător) este o denumire pentru un fenomen din realitate. Folosesc aici termenul *denumire* într-un sens foarte larg prin care vreau să arăt că *un cuvînt* și *fenomenul din realitate* la care acesta trimite *nu trebuie confundate.*

În calitatea lor de părți de propoziție, cuvintele nu sînt numai denumiri, ci și forme de exprimare a relațiilor dintre fenomenele pe care le denumesc, așa cum apar acestea în conștiința vorbitorilor.

Pentru a înțelege ce exprimă diateza în limba română trebuie să facem distincția între partea de vorbire și realitatea denumită de ea, între partea de propoziție și relația din realitate pe care ea o descrie. Avem deci în planul limbii : *verb, subiect gramatical* și *complement necircumstanțial* (direct, indirect și de agent), iar în realitate : *acțiune, autor* și *obiect al acțiunii* (în unele gramatici neșcolare este numit prin acest ultim cuvînt complementul necircumstanțial, deci partea de propoziție și nu fenomenul din realitate, ceea ce nu se întîmplă în acest articol). Este important de reținut că în general fenomenele din realitate denumite prin cuvinte reprezintă *referința cuvîntului,* fiecare fenomen în parte fiind numit în general *referent* al unui cuvînt.

Diateza marcată prin zero se numește *diateză activă,* deoarece verbul arată, prin forma sa, că subiectul său gramatical denumește un fenomen care se prezintă ca autor al acțiunii și că deci acest *subiect* este din punct de vedere formal *activ : El cîntă. Mă doare capul. Îmi pare rău. Manualul de clasa a VII-a dă informații despre diateză. Am trezit toată casa cu vocea mea puternică. Amintesc acest lucru cu bucurie.*

Diateza marcată prin a fi și participiu acordat se numește *diateză pasivă,* deoarece verbul arată, prin forma sa, că subiectul său gramatical este obiectul asupra căruia se proiectează acțiunea, că deci el este *subiect pasiv.*

Scanned with OKEN Scanner

Nu există verbe care să apară numai la diateza pasivă, deci care să nu aibă o formă proprie pentru diateza activă. Se poate spune deci că diateza pasivă se obține de la un verb activ atunci cînd acesta denumește o acțiune pentru care nu este important autorul, ci obiectul care suferă această acțiune și de aceea se accentuează asupra lui : (activ) *Manualul pentru clasa a VII-a dă cunoștințe despre diateză.* (pasiv) *Cunoștințele despre diateză sînt date de manualul pentru clasa a VII-a. Au fost treziți de zgomot. Întîmplarea aceasta a fost mereu amintită de vorbitori.*

Diateza marcată prin pronume reflexiv se numește *diateză reflexivă,* deoarece pronumele folosit cu sensul său deplin și adăugat unui verb arată că subiectul gramatical al acestui verb este în același timp *activ* și *pasiv,* că el denumește un fenomen prezentat ca autor al unei acțiuni care revine (se reflectă) asupra sa, deci că el este un *subiect reflexiv* (autor și obiect al acțiunii în același timp).

În cazul diatezei reflexive sensul pasiv al subiectului gramatical nu coincide întru totul cu sensul pasiv al subiectului diatezei cu același nume. În cazul unui subiect reflexiv pasivitatea sa rezultă din faptul că acțiunea se reflectă asupra referentului său în mod *direct* sau *indirect,* specific diatezei reflexive. Acțiunea unui autor denumit prin subiectul reflexiv este orientată spre sine, fie pentru că arată interesul autorului în acțiune (autorul face o acțiune *pentru sine),* fie pentru că arată relația acestuia cu obiectul direct al acțiunii ca fiind o relație de posesie (autorul face o acțiune care se reflectă asupra sa în calitate de posesor — în sens foarte larg — al obiectului acțiunii): *Fata se privește (pe sine) în oglindă. Fata își privește chipul (său) în oglindă.*

După cum se va vedea în partea a doua a acestui articol, pe lîngă un verb conjugat cu pronume reflexiv nu apare întotdeauna un subiect reflexiv. În numeroase cazuri acest subiect poate să fie un subiect *pur pasiv* (obiect direct exprimat reflexiv) sau un subiect zero (inexistent în conținutul și în forma comunicării). Aceste situații se includ în gramatica școlară la diateza reflexivă pe baza unicității criteriului formal în primul rînd. O discuție mai detaliată a lor voi face în partea a doua a acestui articol, în care vor fi descrise toate valorile reflexive, pe care aici doar le enumăr : *obiectiv, reciproc, posesiv, dinamic, eventiv, participativ, factitiv, pasiv și impersonal.*

Pentru încheierea acestei prime părți a articolului, trebuie să se rețină, deocamdată fără argumentare, numai pe baza constatărilor și a explicațiilor din paginile anterioare, următoarea definiție a diatezei din limba română : *formă de conjugare prin care se exprimă felul în care referentul subiectului gramatical se comportă în raport cu acțiunea denumită de verb.* Din această definiție se poate deduce cu ușurință faptul că forma neaccentuată a pronumelui reflexiv nu este niciodată, ea singură, parte de propoziție, ci se analizează totdeauna împreună cu verbul din a cărui formă de conjugare face parte.

Scanned with OKEN Scanner

Limbaje funcționale și delimitări stilistice (II)

MIHAELA MANCAȘ
Universitatea din București

2 — 2' și 3 — 3'. Caracterul individual al inovației în limbajele artistice nu are nevoie de comentariu, căci stilul înțeles ca expresivitate și alegere se definește tocmai prin statutul său individual și nerepetabil. Dimpotrivă, limbajele funcționale non-artistice sînt definite prin utilizarea unor sintagme și formule mai mult sau mai puțin fixe, care revin în contexte similare, avînd întotdeauna același sens și fiind utilizate de întreaga colectivitate care activează în domeniul funcțional respectiv. Aceasta este, în egală măsură, situația limbajelor științifice și a celui administrativ, caracterizate deopotrivă prin expresii-șablon și stereotipii ușor de identificat, fixate tocmai prin uzajul colectiv.

Oricine va recunoaște, de exemplu, în textul următor apartenența la stilul administrativ (varianta juridică), indiferent dacă îl va putea atribui sau nu cu precizie unui cod de legi anumit :

Art. 239. Insulta, calomnia ori amenințarea săvîrșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, contra unui funcționar care îndeplinește o funcție ce implică exercitarea autorității de stat, aflat în exercițiul funcțiunii ori pentru fapte îndeplinite în exercițiul funcțiunii, se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 2 ani.

Anticipînd asupra perechilor de trăsături pe care urmează să le comentăm, vom recunoaște în text cîteva particularități specifice stilurilor non-artistice : extrema simplitate a construcției sintactice — amplă, dar bazată în primul rînd pe raportul de coordonare, cu subordonări atributive curente și determinări apozitive dezvoltate ; proprietatea termenilor, imposibilitatea acestora de a fi substituiți prin sinonime, fie și parțiale, căci textul de lege n-ar mai putea funcționa, dacă ar da naștere unor dubii asupra sensului său exact ; redusa bogăție lexicală și, implicit, concentrația mare, decurgînd din repetarea într-un spațiu redus a acelorași termeni ori combinații de termeni *(în exercițiul funcțiunii)* sau a derivatelor de la același radical *(nemijlocit — mijloace, funcție — funcționar — funcțiune, exercitarea — exercițiul)* ; formula fixă a textului de lege poate fi și ea urmărită *(X, X', X''... se pedepsesc cu Y)*.

Aceeași este și situația stilurilor științifice, a limbajului matematic de exemplu. O teoremă nu poate avea, în nenumăratele sale apariții sau evocări, decît aceeași formă, concisă sintactic și caracterizată prin lipsa totală a ambiguității semantice. *Teorema lui Thales,* de pildă, va trebui întotdeauna citată în forma următoare :

O dreaptă paralelă la una dintre laturile unui triunghi împarte celelalte două laturi ale triunghiului în segmente proporționale.

Cea mai mică modificare lexicală sau de structură sintactică ar anula caracterul de adevăr etern valabil al formulării de mai sus. Remarcăm, ca și mai sus, simplitatea structurii sintactice, concentrația lexicală rezultată din revenirea acelorași termeni *(triunghi, laturi)* și stricta specializare a sensului, obligatorie pentru terminologia matematică *(paralel* sau *segmente proporționale* au, în matematică, un singur sens posibil).

De asemenea, în formulările și demonstrațiile matematice sînt atît de curente expresii sau combinații ca : *deducem că, ținînd seamă că, oricare ar fi, astfel încît, dacă și numai dacă* etc., încît de multe ori în tratatele de specialitate aceste formulări sînt înlocuite prin simboluri grafice specifice.

Scanned with OKEN Scanner

Prin opoziție, oricît ar fi de frecvente simbolurile poetice *noapte, ceață, brumă* „moarte" la Arghezi, nimeni n-ar putea considera această „stereotipie" individuală drept un loc comun al limbajului poetic.

4—4'. Bogăția lexicală a limbajelor artistice se opune concentrației lexicale a stilurilor științifice. Caracteristica se poate demonstra printr-o analiză statistică a vocabularului textelor diferit specializate. Stilul beletristic se situează pe primul loc din punctul de vedere al bogăției, fiind urmat de cel administrativ și de cel științific. Bogăția lexicală se manifestă, în textul literar, printr-o cît mai mică frecvență a aceluiași cuvînt-titlu, altfel spus prin evitarea repetării aceluiași termen cu același sens.

În ceea ce privește concentrația lexicală, situația se inversează : stilul științific ocupă primul loc, cel administrativ poziția intermediară, iar stilul beletristic se situează pe poziția ultimă. În cadrul său, poezia se individualizează (față de proză) prin cea mai mare bogăție și prin concentrația cea mai mică. Limbajele științifice se caracterizează, deci, prin repetarea aceluiași cuvînt de mai multe ori în același text și întotdeauna cu același sens. Concentrația lexicală, ca și a exprimării în genere, este specifică, de exemplu, limbajului matematic ; poetul Ion Barbu descria teorema „ca un text august, ca o inscripție al cărei laconism e însăși garanția durabilității ei".

5—5'. Ultima trăsătură paralelă definitorie se situează în strînsă legătură cu cele precedente. Sensurile figurate, multiple și variabile contextual, caracterizează limbajele artistice, în timp ce pentru limbajele științifice lipsa sensului unic ar distruge posibilitatea de comunicare. Dacă termenul *noapte* poate avea la Arghezi două sau trei sensuri contextuale situate la o distanță diferită de sensul denotativ, semnificația termenului *ipotenuză* sau aceea a determinării *echilateral* nu pot fi, în nici un caz și sub nici o presiune contextuală, decît unice în infinitele lor apariții.

§4. Am încercat să sistematizăm, în expunerea de pînă acum, diversele aspecte ale definirii și caracterizării limbajelor specializate, pledînd pentru identificarea unor trăsături formale care le deosebesc. Concluzia care se impune este că existența stilurilor funcționale actualizează una dintre numeroasele posibilități de *adecvare* a limbajului la condiții, în fond, extralingvistice, de ordin socio-cultural.

Limitarea teoretică a stilurilor limbii stabilită pînă acum este, însă, mult mai greu de urmărit în realizarea practică a limbajelor funcționale ; dacă anumite particularități sînt clar diferențiate între ele, ceea ce poate oferi — prin însumare — o serie de trăsături caracteristice pentru fiecare stil funcțional, multe altele aparțin cu mai puțină precizie unuia sau altuia dintre stiluri. Din această cauză, la care se adaugă fie tendința către o exprimare hipercorectă, fie lipsa de educație sau de intuiție lingvistică a vorbitorilor, apar în comunicare *interferențe între stilurile limbii literare.*

Tendința este dublă. Pe de o parte, un vocabular strict specializat pentru diverse domenii ale științelor exacte pare să se extindă asupra unor domenii care nu-i sînt proprii, cum ar fi de exemplu — în afară de exprimarea curentă — critica sau istoria literară. Această tendință către ștergerea limitelor funcționale ale limbajelor specializate se exercită, în limitele corectitudinii și ale unei parțiale metaforizări, asupra limbajului criticii ; astfel se explică apariția tot mai frecventă în studiile de critică și istorie literară a unor termeni ca : *valență, epurare (a epura, epurat), a decanta (decantat), a polariza (polarizat), concentrare* (și chiar *concentrație)* etc. Pe de altă parte, în limbajul științific se pot utiliza particularități proprii unei exprimări orale sau familiare (evident, situate în afara terminologiilor ori formulelor de strictă specialitate).

Scanned with OKEN Scanner

Aceste intersectări stilistice apar din cauză că vorbitorul mai puțin familiarizat cu problemele „cultivării" limbii nu este întotdeauna conștient de existența particularităților specifice exprimării în stiluri funcțional diverse și, deci, nici de necesitatea respectării delimitărilor stilistice dintre ele.

Dialogul

MARIA CVASNÎI
Universitatea din București

D i a l o g u l este, pe de o parte, modalitatea fundamentală de realizare a comunicării umane prin limbaj, iar pe de altă parte, un important procedeu de compoziție, specific pentru anumite specii literare.

Dialogul poate fi definit ca formă de comunicare prin *schimb de replici*, produse de *cel puțin doi parteneri*, care au, alternativ, rolul de *locutor* (vorbitor, emițător) și de *interlocutor* (destinatar și receptor al mesajului). *Replica*, cea mai mică parte componentă a dialogului, este formată, de obicei, din una sau mai multe unități sintactice — propoziții, fraze ; în mod curent, acestea sînt enunțuri eliptice, consecință a strînsei dependențe gramaticale și semantice care se stabilește între mai multe replici succesive. Uneori, „replica vorbită" este înlocuită, în întregime sau parțial, de o expresie mimică sau de un gest ; frecvente sînt gesturile de negație, de afirmație sau cele care indică, descriu, sugerează obiecte, personaje și acțiuni. (Ex. : „Mița (tăindu-i drumul) : Unde pleci, mizerabile ? Iordache : *(îi face semn că merge în bal să danțeze)*, I. L. Caragiale, *D'ale carnavalului.)*

Observațiile de mai jos vor fi restrînse la cîteva aspecte proprii dialogului din textele beletristice. Acest dialog de „ficțiune literară" este un procedeu de compoziție a textului dramatic, narativ și, mult mai rar, liric, care *imită* forma naturală, spontană de comunicare prin limbaj. Indiferent de genul sau de specia literară în care apare, dialogul este un mod de realizare a narațiunii și se distinge prin particularități gramaticale și stilistice bine conturate.

În general, reprezentarea dialogului implică prezența *stilului direct ;* fiecare replică în parte înseamnă, prin convenție, „reproducere textuală" a vorbirii personajelor, cu păstrarea intonației (afirmative, exclamative, interogative) și a mărcilor specifice de persoană la pronume și la verb (de ex., „eu—tu", „noi—voi" sînt așa-numitele „pronume de dialog", care fixează axa „locutor — interlocutor"). Stilul direct poate caracteriza însă și organizarea internă a unei replici. Avem în vedere situația particulară de „dialog în dialog", care constă în actualizarea în „stil direct", în interiorul unei replici, a altei (altor) replici dintr-un dialog anterior ; acest tip de replică se înregistrează atît în proza narativă, cît și în cea dramatică. (Ex. : „Chiriac : M-am dus eu la el chiar în persoană : *Z i c : pe ce bază nu vrei să vii mîine la ezirciț, domnule ? z i c e : sunt bolnav, domnule sergent, z i c e, de-abia mă țiu pe picioare, nu pot să merg nici pîn'la prăvălie, z i c e ; z i c : nu cunosc la un așa rezon fără motiv ; z i c e : aduc martori, domnule sergent, că am zăcut o lună de zile, z i c e* [...]", I. L. Caragiale, *O noapte furtunoasă.)*

(*1*) Dialogul din *p r o z a n a r a t i v ă* este una dintre posibilitățile de reproducere a vorbirii personajelor, alături de intervențiile redate în stil indirect, indirect liber, direct legat. În această categorie de texte, utilizarea stilului direct nu echivalează, obligatoriu, cu stabilirea relației de

Scanned with OKEN Scanner

dialog ; în varianta sa cea mai simplă, dialogul presupune existența a cel puțin două replici succesive ; deseori însă, în proza narativă, planul autorului este întrerupt de intervenția, în stil direct, a unuia dintre personaje, dar aceasta nu conduce la constituirea dialogului dacă : *(a)* nu urmează altă replică (altă suită de replici) ; *(b)* vorbirea interlocutorului este transpusă în stil indirect (liber). Pentru dialogul propriu-zis, încadrat în narația autorului (dar și pentru replicile izolate în stil direct), este importantă relația cu „verbele de declarație" *(a afirma, a declara, a grăi, a întreba, a mărturisi, a murmura, a spune, a ruga, a zice* etc.), care anunță intervențiile personajelor. Între aceste verbe și replică există raporturi de dependență semantică și de independență gramaticală (sintactică). (Ex. ! „ — Doamne sfinte, cum cîntă flăcăul ăsta ! *murmură* mama uimită. Bi-rică e, nu-i așa, Tita ? *întrebă* ea cînd afară cîntecul nu se mai auzi", M. Preda, *Morometii.)*

Cantitativ, raportul dintre planul autorului (narație, descriere) și cel al personajelor (dialog, monologuri) diferă în funcție de epocă, gen și specie literară, autor, temă etc. În unele specii de proză (descriptivă, mai ales) dialogul ocupă un spațiu restrîns, în timp ce alte compoziții, prin extinderea și prin sistemul de construcție a dialogului prezintă asemănări importante cu piesele de teatru (în literatura română, exemplul „clasic" este cel al schițelor lui I. L. Caragiale ; vezi *Petiție, Five o'clock, Căldură mare, Art. 214, Amici*).

Cronologic, în proza românească, introducerea și consolidarea dialogului ca procedeu de compoziție literară coincide cu începuturile romanului (D. Bolintineanu, I. Ghica, M. Kogălniceanu, N. Filimon).

(2) Dialogul din *textul dramatic* este, pentru structura piesei, modalitatea narativă de bază, frecvent unică (dacă personajele nu rostesc aparté-uri sau monologuri) ; dialogul este procedeul compozițional obligatoriu și dominant, constituind planul personajelor, angajate direct și continuu în procesul de comunicare verbală.

Structura dialogului din textul dramatic este foarte diferită de la o epocă la alta și de la un autor la altul. Două exemple în acest sens : la I. L. Caragiale, dialogul, foarte dinamic, creează o accentuată impresie de oralitate. În general, personajelor li se atribuie replici de mici dimensiuni, deseori eliptice, în care sînt simulate constant particularități ale conversației spontane : întreruperi de replici, reluări ale unor fragmente din intervenția interlocutorului, numeroase înlănțuiri de tipul „întrebare — răspuns". La alți autori, dialogul este pretextul care permite relatări, evocări ale unor evenimente anterioare sau dezbateri de factură filozofică. În acord cu acest tip de text, dialogul se modifică. Astfel, la Camil Petrescu, domină replicile de mari dimensiuni, tipice pentru piesele bazate pe confruntare de concepte, pe demonstrația argumentată.

(3) Pentru *poezie* dialogul este nespecific, utilizarea lui fiind restrînsă la anumite categorii de texte, cu precădere la cele care conțin secvențe epice (de ex., balada populară) ; pasaje dialogate se întîlnesc și în creația cultă : a se vedea, la M. Eminescu : *Făt-Frumos din tei, Revedere, Scrisoarea III, Luceafărul*). Uneori, în poezie, prin dialog se personifică un element al naturii : rîul, izvorul, pădurea, copacul etc.

*

Funcțiile dialogului. Ca geneză (sursă) și ca funcție, dialogul este un element de oralitate. Parțial în proza narativă și total în cea dramatică, autorul se retrage, cedînd locul personajelor. Prin dialog, acestea se

Scanned with OKEN Scanner

auto(caracterizează), stabilesc relaţii cu ceilalţi parteneri, contribuind la derularea şi dezvoltarea naraţiunii. Prin modul de formulare a enunţurilor care compun replicile, personajele pot fi situate în timp şi în spaţiu sau pot fi încadrate într-o anumită categorie socială. În acest sens şi cu referire specială la limba „eroilor" lui I. L. Caragiale, T. Vianu demonstra capacitatea de *datare*, *localizare* şi *tipizare* [1] a limbajului. Observaţia este valabilă în general şi pentru dialogul din operele beletristice. Astfel :

— În romanele de inspiraţie istorică ale lui M. Sadoveanu, dialogul are o însemnată funcţie de arhaizare ; vorbirea personajelor este unul dintre mijloacele de reconstituire a epocii evocate şi conţine numeroase elemente stilizate, de limbă veche românească : formule de adresare ceremonioasă, forme morfologice şi termeni ieşiţi din uz, structuri sintactice vechi. (Ex. : „— Luminate stăpîne, zise el, n-am uitat să lepăd la cuhnie hîrzoabele cu păstrăvi, pentru un prea slăvit cumătru şi nînaş ca măria ta", *Fraţii Jderi.*)

— În scrierile lui I. Creangă, dialogul reflectă trăsături ale oralităţii populare, efect al valorificării a numeroase elemente fonetice, morfologice, sintactice şi lexicale de factură populară sau regional-moldovenească. (Ex. : „ — Iea las'şaga la o parte, măi omule ; şi mai bine vin'de-mi ajută să pun capătul ista, că vezi că-mi crapă inima de necaz", *Moş Nichifor Coţcariul.*)

În ceea ce priveşte noţiunea de *oralitate*, deseori asociată cu cea de dialog, se impune o precizare : — în sens larg, respectiv considerat ca formă de comunicare, dialogul din textul literar este un procedeu oral ; el simulează comunicarea reală, orală, prin limbaj, în care cel puţin doi vorbitori (îşi) transmit informaţii prin schimb alternativ de replici ; — într-o accepţiune mai restrînsă, „oralitatea" dialogului literar înseamnă un anumit tip de înlănţuire a replicilor şi de organizare lingvistică a enunţurilor care le compun. Ca atare, „oralitatea" nu este o trăsătură comună tuturor dialogurilor reprezentate în literatura artistică. Ea depinde de transpunerea în opera de ficţiune a unor fapte de „limbă vorbită", cum ar fi : eliziunea, elipsa, anacolutul, expresiile populare sau familiare, repetiţia, pauzele, sintaxa mai simplă, cu juxtapuneri, frazele exclamative şi interogative, onomatopeele şi interjecţiile etc. (vezi, de ex., dialogurile din operele lui I. L. Caragiale, I. Creangă, M. Preda, Eugen Barbu).

Prin diversitatea tehnicilor de reprezentare şi a efectelor produse, dialogul constituie unul dintre cele mai importante moduri de expunere şi de realizare a naraţiei în textele beletristice.

Valori stilistice ale verbului în textul literar (I)

CAMELIA STAN
Liceul de Matematică-Fizică „N. Bălcescu", Rm. Vîlcea

Obiectul analizei stilului, într-un text literar, îl reprezintă *structurile lingvistice cu funcţie expresivă*. Acestea sînt constituite pe baza anumitor procedee, atît în planul expresiei — la nivel fonetic, morfosintactic, lexical —, cît şi în planul conţinutului.

[1] Tudor Vianu, *Aspecte ale limbii şi stilului lui I. L. Caragiale*, în *Studii de stilistică*, Bucureşti, 1968, p. 244—262.

Scanned with OKEN Scanner

Fără a se considera faptele stilistice ca abateri sau devieri în raport cu limba literară normată, examinarea și interpretarea lor trebuie să țină seamă de această raportare.

Pornind de la aceste precizări vom încerca să indicăm, referindu-ne la verb și la construcțiile verbale, cîteva modalități și procedee stilistice frecvente. După nivelul limbii la care se manifestă funcția expresivă a verbului, vom grupa în continuare observațiile privitoare la aspectul fonetic, urmînd să ne ocupăm în viitor de cel morfosintactic și lexico-semantic.

Efectele stilistice înregistrate la nivel fonetic valorifică posibilitatea de a se comunica o anumită semnificație nu numai prin conținutul lexical al cuvintelor — în special verbe, substantive, adjective —, ci și cu ajutorul capacității de sugestie a însești sonorității acestora.

Expresivitatea și capacitatea de sugerare sînt, adesea, dependente de sensul lexical al complexelor sonore, de valoarea lor contextuală, de înțelesul global al frazei. De aceea, o tipologie mai generală se poate identifica — după cum urmează —, în special, privitor la procedee, efectele variind de la un context la altul.

(1) Utilizarea formațiilor onomatopeice și a derivatelor (verbale) de la onomatopee, deci a unor cuvinte, care, cu ajutorul sunetelor din componența radicalului, imită anumite zgomote : „rîsul său *gîlgîi* puternic și leneș“ (M. Preda, *Moromeții*, II, p. 241 [1]) — *gîlgîi* < onomatopeea *gîl*, cu repetiție parțială *gîl-g[îl]* + *-îi*. Uneori, realizînd efecte auditive, procedeul contribuie la crearea umorului, a satirei etc., ca atitudini ale autorului față de personaj : „unde nu trîntește o brumă pe pereți, de trei palme de groasă, de au început *a clănțăni* și ceilalți de frig, de sărea cămeșa de pe dînșii“ (Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*, I, p. 247) — *clănțăni* < *clanț*, onomatopee, + *-ăni* ; „Ilie Rogojinaru sfîrși, *gîfîind* de convingere“ (Rebreanu, *Răscoala*, III, p. 197) — *gîfîi*, formație onomatopeică [2]. Sugestia sonoră, asociată cu aceea de mișcare, dinamizează imaginea : „Inima lui Ion *zvîcni* sălbatic de bucurie“ (Rebreanu, *Ion*, II, p. 150) — *zvîcni* < *zvîc*, *onomatopee*, + -ni ; efectul este subliniat aici și de sensul epitetului *sălbatic*.

(2) Utilizarea cuvintelor (verbelor) cu simbolism fonetic. Acestea, datorită caracteristicilor acustice și articulatorii ale unor sunete sau ale unor grupuri de sunete pe care le conțin, sugerează cititorului diverse reprezentări (auditive, tactile etc.), pe baza analogiei cu sensul lexical al cuvîntului [3] : „Apoi începu să rîză ca un nebun *scrîșnind* din dinți“ (Caragiale, *În vreme de război*, III, p. 190), „Ochii ei albaștri îi *molcomeau* zbuciumarea“ (Rebreanu, *Ion*, II, p. 151).

---

[1] Cele mai multe exemple sînt reproduse după textele din manualele de liceu, cu trimitere la pagină și cu indicarea, prin cifre romane, a anului de studiu căruia îi este corespunzător manualul avut în vedere. Pentru exemple luate din ediții de opere, am făcut precizările necesare, între paranteze.

Etimologia formațiilor onomatopeice și a derivatelor de la onomatopee este aceea propusă în *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, București, 1975.

[2] Comicul se realizează, în cele două contexte de mai sus, nu numai prin intermediul verbului, ci și prin cel al altor elemente, de exemplu, expresia populară *a trînti o brumă*, comparația în stil popular „au început *a clănțăni* [...], de sărea cămeșa de pe dînșii“, punerea în relație de cauză-efect a două noțiuni între care nu se poate stabili un raport direct (*a gîfîi* și *convingere*).

[3] Vezi definiția simbolismului fonetic la Iorgu Iordan, *Stilistica limbii române*, București, 1975, p. 78 — 83 și la Marcel Cressot, *Le style et ses techniques. Précis d'analyse stylistique*, Paris, 1959, p. 19 — 20.

Scanned with OKEN Scanner

(3) Repetiția sunetelor la nivelul unui segment de expresie (grup de cuvinte).

(a) Omofonia părții inițiale a cuvintelor poartă numele de *aliterație* : „urcă *u*n *u*ruit greoi“ (Geo Bogza, *Cartea Oltului*, IV, p. 137), „Prin *v*ulturi *v*întul *v*iu *v*uia“ (G. Coșbuc, *Nunta Zamfirei*, II, p. 50) ; efectul auditiv (obținut prin reluarea vocalei *u* și a consoanei *v*) completează, plasticizînd, reprezentarea pe care o realizează simpla numire : *uruit, vînt.* O formă a aliterației este așa-numita *figură etimologică* (punerea în sintagmă a două cuvinte din aceeași familie lexicală, de obicei pentru a se sublinia sensul noțional al radicalului lor comun : „*a știut* de *știrea* mea“ (Creangă, *Amintiri din copilărie*, I, p. 233), „*poarte*-ți *portul*“ (Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*, I, p. 246).

(b) Repetiția la finală de cuvînt creează *rima* (identitatea ultimelor sunete, începînd cu vocala accentuată, a două sau mai multe unități lexicale, aflate într-o relație oarecare) și *asonanța* sau „rima imperfectă“ (numită astfel deoarece, potrivit definiției, este obligatoriu ca termenii să coincidă în privința vocalei accentuate, sunetele care urmează acesteia putînd fi diferite). Ca modalități de realizare a ritmului [4] și a expresivității poetice, rima și asonanța reprezintă obiecte ale analizei prozodice ; ele devin, însă, relevante pentru examinarea textului din punct de vedere stilistic, în măsura în care subliniază o anumită semnificație sau un anumit efect. Astfel, ele contribuie, uneori, la crearea structurilor de descîntec : „Și tot norul, jos, în noapte, / Ca o gîlcă *obrinti* / În țărînă *se trînti*, / *Înflori*, crăpă în șapte / Nori la fel“ (Ion Barbu, *Domnișoara Hus*, în vol. *Poezii*, București, 1970, p. 209) sau la stilizare, pe baza principiilor simetriei și ale muzicalității, specifice povestirii populare [5] : „Și hai de-acum *să dormim*, mai acuș *să ne trezim*, într-un gînd *să ne unim*, pe Harap-Alb *să*-l *slujim* și tot prieteni *să fim* ; căci cu vrajbă și urgie raiul *n*-o *să*-l *dobîndim*“ (Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*, I, p. 247). De asemenea, omofonia la sfîrșit de vers subliniază jocul de cuvinte : „Lungi zorzoane de *nebună* / [...] / Șterge-ți ochii, *te îmbună*“ (Ion Barbu, *Domnișoara Hus*, în ed. cit., p. 207), cuvintele-cheie : „Să port — sub raze deget șters *înting* — / Un liniștit, un rar și tînăr *m u g u r* / Prin ger mutat, prin tufele de *zinc*, / La stîncile culcate : *s ă* le *b u c ur*“ (Ion Barbu, *Steaua imnului*, în ed. cit., p. 169) etc.

(c) Indiferent de poziție (în structura cuvintelor), reluarea unui sunet sau a mai multor sunete, cu trăsături articulatorii asemănătoare, realizează, uneori, așa-numita „armonie imitativă“ [6], creatoare de atmosferă (în concordanță cu sensul general al frazei). De exemplu, repetiția consoanelor *r, s, ț*, cu sonoritate oarecum stridentă și a vocalelor închise *u, î* conferă imaginii o notă de straniu, iar relatării, tensiune dramatică : „bufnițe țipă cuprinse de spaima morții“ (Geo Bogza, *Cartea Oltului*, IV, p. 136). Frecvent în poezia romantică și în cea simbolistă (la Eminescu și la Bacovia, mai ales), procedeul (constînd în reluarea vocalelor închise *u* și *î* în poziție nazală) este utilizat pentru crearea atmosferei și pentru subliniera ideii poetice : „Și dacă stele bat în lac / Adîncu-i lumi*n*îndu-l, / E ca

[4] Pentru precizarea sensului larg al noțiunii de ritm (principiu fonetic fundamental, constînd în simetrie) și pentru raporturile acestuia cu rima, aliterația și asonanța, a se vedea Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 90 — 97.
[5] Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 96 — 97.
[6] Marcel Cressot, *op. cit.*, p. 21—22.

Scanned with OKEN Scanner

durerea mea s-o-mpac / Înseninîndu-mi gîndul" (Eminescu, *Și dacă...*" I, p. 204), „De-atîtea nopți aud plouînd, / Aud materia plîngînd..." (Bacovia, *Lacustră*, III, p. 282). Repetiția insistentă în poziție atît inițială, cît și mediană a unui singur sunet — de obicei consonantic — (sau a două sunete asemănătoare din punctul de vedere al particularităților fonetice) generează o anumită dificultate a articulării cuvintelor și, corespunzător acestei dificultăți, impresia de non-eufonie : „*Ninge* cu *nimic* în *noap*tea vastă, *ning* bancnote — / *Numai* vîntul singur plînge alte *note*..." (Bacovia, *Plumb de iarnă*, în vol. *Poezii*, București, 1980, p. 34). La Bacovia, acest tip de efect stilistic sugerează starea depresivă și dezechilibrul sufletesc.

(4) Utilizarea unor fonetisme aparținînd altor variante ale limbii decît cea literară. Între funcțiile acestui tip de elemente (la toate nivelele limbii, deci nu numai la cel fonetic), mai importante sînt datarea (plasarea în timp), localizarea (plasarea în spațiu) și caracterizarea personajelor. Primele două funcții se realizează, în special, cu ajutorul arhaismelor, respectiv al regionalismelor. În poezie, acestea contribuie, adesea, la figurarea cadrului ideal, mitic : „Clopotul vechi *împle* cu glasul lui sara" (Eminescu, *Sara pe deal*, I, p. 204) — varianta etimologică, a verbului *a umple*, cu vocala *î*, conservată în graiul moldovenesc, este atît regională, cît și arhaică. În comediile și în schițele lui Caragiale, frecvența neologismelor incorect adaptate fonetic reprezintă o modalitate de satirizare a inculturii personajelor (*depandă, enfluenseze, suspandăm* sînt împrumuturi din franceză, ale unor cuvinte de origine latină, pătrunse pe cale orală, deci într-o variantă mai apropiată de rostirea cuvîntului și nu de scrierea acestuia, așa cum este corect pentru a se asigura concordanța cu forma etimonului latin [7]).

Concluzii. Împreună cu unitățile din clasa substantivelor și a adjectivelor, verbele constituie principalul material lingvistic utilizat pentru crearea impresiilor acustice, în textul literar, pe baza unei varietăți de mijloace. Dintre acestea, am încercat să prezentăm mai sus cîteva, semnificative totodată pentru stilul unor autori recomandați în programele și în manualele școlare.

Astfel, efectele stilistice obținute cu ajutorul verbelor imitative și a celor cu simbolism sonor sînt mai frecvente în operele prozatorilor care valorifică elemente de limbă vorbită (Creangă, Caragiale, Rebreanu, Preda). Repetiția de sunete reprezintă un procedeu atît al poeziei (în special romantice și simboliste), cît și al prozei autorilor la care apar caracteristici ale stilului folcloric (Creangă) sau poetic (Sadoveanu, Geo Bogza). Tipul (c) de repetiție oferă posibilități largi de variere a efectelor, dată fiind lipsa unei restricții privitoare la poziția sunetelor (cu valențe de expresivitate) în structura cuvîntului. Creînd, de asemenea, efecte variate și interesante, procedeul (*4*) este utilizat de scriitori (în general, prozatori) aparținînd unor epoci, curente și stiluri literare diferite.

Individualitatea modalității stilistice — în ceea ce privește realizarea funcției expresive la nivel fonetic — este dată de preferința pentru un anumit procedeu și pentru un anumit tip de efect.

---

[7] Mihaela Mancaș, *Limbajul artistic românesc. Secolul al XIX-lea*, București, 1983, p. 282 și 296 ; Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 37 ; vezi formularea acestui principiu de adaptare a neologismelor și la Al. Graur, *Dicționar al greșelilor de limbă*, București, 1982, p. 36 (cuvîntul *dentist*), p. 59 (cuvîntul *pendent*).

Scanned with OKEN Scanner

Proza românească de după Eliberare (I)

ION ROTARU
Universitatea din București

Ca și în domeniul poeziei, proza românească a cunoscut, în ultimele patru decenii, trepte noi de dezvoltare, în continuarea capodoperelor genului din epoca interbelică. În primul rînd își continuă activitatea creatorii din vechea generație, Sadoveanu, în special cu romanul său istoric *Nicoară Potcoavă*, Camil Petrescu, autorul romanului *Un om între oameni* — evocare bizuită pe documente, avînd în centru figura marelui Bălcescu și revoluția de la 1848 —, G. Călinescu, cu *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru*, romane consacrate condiției intelectualului în noile împrejurări politice, acelea ale socialismului victorios.

Un loc deosebit, ca factură a prozei poetice și lirice, dar și prin tematică, aducînd pentru prima dată în literatura română figura țăranului din Cîmpia Dunării, îl ocupă Zaharia Stancu cu romanul *Desculț* și întreaga serie de romane următoare, de la *Rădăcinile sînt amare*, pînă la *Pădurea nebună* și *Ce mult te-am iubit*. Poet cel puțin tot atît de valoros pe cît este și prozatorul, fiul de țărani de la Omida Teleormanului pune în scrisul său o fervoare captivantă prin ineditul imaginilor care poartă în ele viața satelor de cîmpie din prima jumătate a secolului. „Să nu uiți, Darie !“ este laitmotivul prin care *alter-ego*-ul povestitorului, eroul principal din *Desculț*, aduce o mărturie zguduitoare a răscoalelor din sîngerosul an 1907, al reprimărilor barbare cu care au fost înăbușite de autoritățile vremii, mărturia unei copilării și a unei tinereți spre care scriitorul „privește înapoi“ cu încruntată mînie.

Celălalt teleormănean, Marin Preda, cu *Moromeții*, vol. I, urmează formula lui Liviu Rebreanu și dă o operă românească perfectă, înfățișînd drama țăranului mijlocaș din anii imediat premergători celui de al doilea război, roman ale cărui articulații se pot întrezări în povestiri și schițe ceva mai vechi, precum *Calul* sau *O adunare liniștită*. Marin Preda realizează însă un întreg ciclu „moromețian“ : *Marele singuratic* și *Moromeții*, vol. II au în centru pe Niculae Moromete, copilul lui Ilie Moromete, devenit intelectual și activist de partid, luptător pentru cooperativizarea agriculturii. *Delirul*, de altă parte — roman rămas din păcate neterminat —, înfățișează aceeași familie a Moromeților de la Siliștea-Gumești în împrejurările războiului și ale dictaturii fasciste. În nuvela *Desfășurarea*, de asemeni, Marin Preda, prin personajul său Ilie Barbu, abordează tema socializării agriculturii, înfățișînd cu mare finețe ezitările sufletești ale țăranului în fața noilor perspective, dar și dorința lui pentru o viață mai bună, pentru dreptate, omenie și echitate socială. În *Intrusul* și *Risipitorii*, cu o punte de trecere marcată deja prin *Marele singuratic* și *Delirul*, Marin Preda încearcă, și izbutește, în cea mai mare măsură, să scrie proză de anvergură consacrată intelectualului și vieții citadine. Încercarea îi va izbuti pe deplin în ultimul și cel mai „complet“ (nu și de valoarea artistică a *Moromeților*, vol. I) roman al său, „trilogia“ intitulată *Cel mai iubit dintre pămînteni*. Eroul principal de aici, tînărul filozof și asistent

Scanned with OKEN Scanner

universitar Victor Petrini, este martorul și raportorul, cel mai veridic și mai realizat artisticește din cîți avem pînă acum, al „obsedantului deceniu". Romanul se constituie dintr-un lung memoriu, așternut pe hîrtie de eroul însuși cu puțin timp înainte de sentința ce trebuia să se pronunțe asupra lui, sentință ce putea fi aceea a condamnării la moarte, acuzat fiind de crimă, în realitate el aflîndu-se în legitimă apărare. Iubirea, iubirea între bărbat și femeie, iubirea dintre oameni în general, toleranța, înțelegerea aproapelui, lupta împotriva prostiei, ignoranței și orbului dogmatism politic, frumusețea vieții simple și a minții umane atotbiruitoare, acestea ar fi, pe scurt, temele principale ale ultimului roman ieșit din condeiul celui mai mare prozator român din anii noștri. În *Imposibila întoarcere* și în *Viața ca o pradă*, alte două cărți capitale ale lui Marin Preda, aflăm mărturisirile directe ale omului și scriitorului, înfățișate limpede, cursiv, indispensabile pentru înțelegerea adîncă a operei propriu-zise și a epocii care a produs-o.

Cel mai productiv dintre prozatori este Eugen Barbu, autorul *Groapii* (roman de răscruce în dezvoltarea fenomenului artei cuvîntului românesc după Eliberare : a apărut în 1957, la doi ani după *Moromeții*, vol. I și *Bietul Ioanide*, romanele lui Marin Preda și, respectiv, G. Călinescu, menite, prin chiar forța lor artistică să dea primele lovituri mortale dogmatismului de pînă atunci), al nuvelelor și schițelor excepționale din *Prînzul de duminecă* și al romanului *Șoseaua Nordului*, frescă a luptei pentru Eliberare, a insurecției armate de la 23 August 1944 și a întoarcerii armelor împotriva fascismului hitlerist. Tema va fi reluată, mult mai amplu, mai detaliat, în cine-romanul *Incognito* (1975—1980). Eugen Barbu este un stilist din familia lui Mateiu Caragiale, atent la specificul local, balcanic, descoperit cu deosebită ascuțime în lumea periferiei bucureștene de altă dată, a muncitorilor ceferiști de la atelierele Griviței, a „hoților" adăpostiți în groapa Cuțaridei, ultime rămășițe ale haiduciei de altă dată, oameni înrăiți de o viață grea, încercînd a-și face singuri dreptate, mahalagii în drum spre parvenire, precum cîrciumarul Stere etc. Romanul *Groapa* se constituie dintr-o serie de secvențe cu caracter nuvelistic, aproximativ independente, în sine luate. Cu totul remarcabile rămîn și nuvelele propriu-zise *(Prînzul de duminecă, O canistră cu apă, Patru condamnați la moarte* etc.), excepționale ca ascuțime a observației caracterologice și a notației limbajului oamenilor simpli. Cu *Princepele* (1969) și *Săptămîna nebunilor* (1981) Eugen Barbu explorează lumea fanariotă de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui de al XIX-lea, nu fără intenția clară — pentru cine știe să-l citească cît de cît competent — de a o contrapune realităților noastre de azi. Izvoarele îi sînt documentele vremii, printre acestea cronicile în proză și versificate ale unor Hristache Pitarul, Dionisie Eclesiarhul, Naum Rîmniceanu sau Zilot Românul. Princepele și „messer" Ottaviano, o dată cu alte personaje de plan secund din primul roman, ca și Hrisant Hrisoscelu, cu toți cei din anturajul său, în cel de al doilea, reprezintă tot ce poate fi mai hidos, mai respingător sub raport moral-omenesc, într-o perspectivă istorică îndepărtată și totuși încă prezentă în memoria colectivității noastre etnice. De un real interes, pentru înțelegerea acestor două romane în special, dar și pentru înțelegerea întregii opere a lui Eugen Barbu, este seria de volume intitulată *Caietele Princepelui*, conținînd note felurite, eseuri dintre cele mai variate, memorii, reflecții asupra lecturilor romancierului etc. Din aceleași preocupări pentru veacul fanariot și din atracția pentru coloritul balcanic, în descendența unor Anton Pann, Ion Ghica, cei doi Caragiale, Ion Barbu,

Scanned with OKEN Scanner

mai apoi Arghezi și chiar G. Călinescu, au rezultat la Eugen Barbu și unele scenarii de filme mult gustate de public. Cum tot dintr-un scenariu de film (de fapt, un serial pentru televiziune intitulat *Un August în flăcări*) a crescut romanul *Incognito*, compus după metoda „montajelor" documentare, deocamdată cel mai amplu ciclu romanesc închinat istoricului eveniment de la 23 August 1944 din cîte avem, sugerînd puternic starea de spirit a momentului, strîngerea energiilor vitale ale întregului popor în jurul Partidului Comunist Român, „forța nevăzută" la suprafața întîmplărilor, dar „simțită" tot timpul.

Un stilist și un povestitor înnăscut, un prozator artist al cuvîntului îndelung cizelat și un poet — pe urmele lui Panait Istrati și M. Sadoveanu — al părților de est ale Bărăganului, în preajma Brăilei, este Fănuș Neagu, cu nuvelele și schițele din culegerile *Ningea în Bărăgan* (1959), *Somnul de la amiază* (1960), *Dincolo de nisipuri* (1962), *Cantonul părăsit* (1964), *Vară buimacă* (1967), multe bucăți repetîndu-se de la un volum la altul, cu romanele *Îngerul a strigat* și *Caii albi ai orașului București* (1967—1968) care sînt, în fond, tot niște povestiri, mai dezvoltate sau fragmentate. Singur se mărturisește ca un „om al pămîntului", cu sufletul mișcat de fluxul anotimpurilor, de amintirea meleagurilor natale, cu oameni aprigi și buni (Che Andrei), nefericiți, urmăriți de nenorocul celor săraci și nelacomi pentru averi (Ion Mohreanu) — eroii principali din *Îngerul a strigat* — cu intelectuali nostalgici, cum sînt mulți în povestirile din volumele enumerate mai sus, ca și în romanul *Caii albi ai orașului București*. Povestitorul și poetul în proză Fănuș Neagu este cunoscut și din cronicile lui sportive, cele mai multe dintre ele adevărate jocuri de artificii metaforice.

Afirmat foarte categoric și, relativ, de timpuriu, prin romanele *Străinul* (1955) și *Setea* (1958), revenind în arenă numai pentru scurt timp cu nuvela *Moartea lui Ipu* (1970) — povestirea unui episod legat de evenimentul Eliberării și al întoarcerii armelor împotriva fascismului hitlerist, la 23 August 1944 — Titus Popovici s-a remarcat ulterior mai ales ca autor de scenarii de filme : *Dacii* (1967), *Columna* (1968), *Mihai Viteazul* (1969), *Puterea și adevărul* (1973, acesta din urmă provenit dintr-o piesă de teatru cu același titlu). *Străinul* are în centru figura adolescentului și intelectualului în devenire Andrei Sabin, în conflict cu autoritățile școlare, eliminat din liceu, asistînd și chiar participînd ulterior la evenimentele din timpul Eliberării, ajungînd să înțeleagă rolul comuniștilor la organizarea insurecției armate de la 23 August 1944 și la întoarcerea armelor împotriva fascismului cotropitor, la readucerea între hotarele teritoriului nostru național al Transilvaniei de nord, înstrăinată vremelnic prin Dictatul de la Viena din 1940. *Setea* este de asemenea unul dintre romanele închinate Eliberării și întoarcerii armelor, cu prelungire însă și asupra evenimentelor istorice ulterioare : sfîrșitul războiului, împroprietărirea țăranilor și exproprierea marilor moșieri, victoria Partidului Comunist în luptă cu rămășițele partidelor zise istorice (țărănist și liberal), ca și asupra rămășițelor legionare. În centrul cărții stă figura lui Mitru Moț, țăranul din Lunca, întors de pe front, însetat de dreptate și de pămîntul pe care nu-l are și pe care ar dori să-l aibă, ca să scape de sărăcie și de datoriile la chiaburul Cloambeș. Romancierul urmărește cu deosebită minuție, atent la procedeele lui Liviu Rebreanu, învățînd însă și din încercarea, izbutită numai pe jumătate, a marelui Sadoveanu, cu *Mitrea Cocor* (roman consa-

Scanned with OKEN Scanner

crat tot sfîrșitului războiului și împroprietăririi țăranilor), comportamentul eroului său în împrejurările date. Capitală ne apare influența comunistului Ardeleanu asupra lui Mitru Moț, mai ales în momentul cînd eroul — devenit președintele comisiei de împroprietărire din satul Lunca — hotărăște să se dea pămînt și moților, muncitorii, aproape iobagi, de pe moșia baronului Papp de Zerind. Cu totul notabile ca realizare artistică sînt și figurile de intelectuali, de diferite nuanțe, negative sau pozitive. Astfel învățătorul George Teodorescu, ofițer de rezervă, fost prizonier în U.R.S.S., înrolat apoi în Divizia Tudor Vladimirescu, rănit pe frontul din vest, devenit membru al Partidului Comunist. Mai problematic, oscilant, traversat de grave contradicții, este Suslănescu, fostul profesor al lui Andrei Sabin, personajul principal din *Străinul* (cele două romane constituie un ciclu).

Unul dintre cei mai prolifici scriitori de astăzi (prozator și dramaturg în același timp) este Dumitru Radu Popescu. După o serie de schițe și povestiri, cum ar fi *Zilele săptămînii* (1959), *Umbrela de soare* (1962), *Fata de la miazăzi* (1964) și romanul *Vara oltenilor* (1964), urmat de alte volume *(Somnul pămîntului, Dor)* — unanim apreciate de critică pentru semnificațiile fantasticului și oniricului în noul context literar, dar și pentru notația acută a realului, în prelungirea lui Slavici, Agârbiceanu și Rebreanu — nuvela *Duios Anastasia trecea* (1967) a fost considerată drept punct de radicală cotitură în creația lui. Într-un orășel de pe Dunăre, fasciștii prind și împușcă un partizan sîrb, refugiat dincoace de fluviu, expunînd apoi cadavrul în piața publică, spre intimidarea lumii. Anastasia, singură — în ciuda fricoșilor defetiști, între care și iubitul ei Emil și tatăl acestuia, colaboraționistul Costaiche, care o sfătuiește să stea la locul ei — săvîrșește ritualul sacru al înmormîntării, omenesc și creștinesc, după o minimă cuviință, admirată, poate, pe furiș, de ceilalți. Apoi fata este omorîtă de dușmani, nu oricum — din teama de a nu face din ea o eroină — ci înecată ca din întîmplare în privata din curtea școlii. Inspirat de realități concrete, trăite, personajul are ceva din măreția tragică a Antigonei, cum au remarcat criticii și cum însuși autorul ne lasă să înțelegem. Elemente de tragedie antică grecească au fost detectate și în alte povestiri și romane ale lui D. R. Popescu, unele dintre ele superioare bucății asupra căreia ne-am oprit un moment. Așa, în lunga nuvelă *Dor* sau în romanul (avînd ca temă înfrățirea dintre poporul român și cel maghiar, în condițiile convietuirii pașnice a țăranilor dintr-un sat din Ardeal) *Cei doi din dreptul Țebei* (1973), apoi în *F* (1969) și în întregul ciclu care gravitează în jurul acestui roman — un roman al justiției pe care tînărul procuror Tică Dunărințu, în cursul unor lungi, interminabile anchete, încearcă să o restabilească împotriva spoliatorilor, însetaților de putere și torționarilor politici de tot felul din timpul „obsedantului deceniu" și al colectivizării forțate a țărănimii : *Vînătoarea regală* (1973), *O bere pentru calul meu* (1974), *Ploile de dincolo de vreme* (1976), *Împăratul norilor* (1976). Ciclul atît de prodigiosului romancier are, s-a mai spus, un caracter „poliplanic", cu întoarceri și reveniri numeroase, cu intersectări în momentele cele mai neașteptate, cu treceri de la oniric la fantastic și din nou în real, cu multe elemente de suspens polițist și criminalistic-senzațional. Aceeași rupere cu tiparele tradiționale ale epicii se poate observa și în următorul ciclu romanesc al lui D.R. Popescu : *Viața și operele lui Tiron B.*, vol. I, *Iepurele șchiop* (1980), vol. II, *Podul de gheață* (1982).

Scanned with OKEN Scanner

Din tradiţiile limbii române literare: generaţia paşoptistă

GH. BULGĂR
Universitatea din Bucureşti

Lupta de idei, care a pregătit momentul revoluţionar de la 1848, a întărit tendinţele modernizării şi îmbogăţirii limbii noastre literare, pentru că aspiraţiile, controversele, programele înnoitoare, generoase, umaniste, impuneau, pe măsura realităţii istorice, progresului culturii şi dezvoltării conceptelor reformatoare, *termeni noi, formule noi, stiluri diverse,* cu un cuvînt un registru mai amplu al mijloacelor de exprimare prin limbă. Generaţia paşoptistă a moştenit de la *Şcoala Ardeleană,* din mediul şcolar al lui Gh. Lazăr, sentimentul puternic al demnităţii şi libertăţii, luptînd pentru progres, făcîndu-şi din istorie şi din limbă aliaţii drepturilor noastre istorice.

Nu trecuseră două decenii de la *Gramatica lui Heliade* (1828), de la dezbaterile aprinse în jurul normării, modernizării şi îmbogăţirii limbii, promovate prin discuţii şi analize erudite, pertinente şi atît de fertile, de către literaţii tuturor provinciilor româneşti, cînd momentul exploziv de la 1848 a reclamat o nouă solidaritate şi o dinamică afirmare a *romanităţii, originalităţii şi expresivităţii limbii noastre literare.* C. Negruzzi, V. Alecsandri, Gr. Alexandrescu, C. Bolliac, D. Bolintineanu, M. Kogălniceanu se străduiseră să publice cărţi, articole, studii, să-şi afirme crezul în reviste, simbolizînd prin titlu chiar unitatea, continuitatea şi romanitatea acestei limbi : *Curierul românesc, Gazeta de Transilvania, Dacia literară, Organul luminării, România literară* etc. Prin presă s-au difuzat (mai mult decît se crede şi decît o făceau cărţile) ideile noi, cuvintele necesare acestor idei, neologisme latino-romanice, construcţii stilistice subtile, diferite şi mereu mai rafinate. Şansa limbii de a se moderniza, înnobila şi fixa în norme logice a stat în participarea foarte constructivă a scriitorilor şi filologilor la elucidarea căilor de perfecţionare, de cultivare a limbii noastre : toate forţele intelectuale din Muntenia, Moldova, Transilvania au contribuit la „creşterea limbii româneşti", voind parcă să dea viaţă testamentului lui Ienăchiţă Văcărescu. Dar generaţia paşoptistă gîndea şi se exprima la un nivel superior, conştientă de puterea limbii în difuzarea ideilor şi în cristalizarea formelor progresului, stimulînd continuu forţele morale, factorii de creaţie şi aspiraţiile europene ale poporului nostru. Fundamentul dezvoltării acestei limbi fusese aşezat de Heliade : „A cultiva o limbă va să zică a o curăţi... de tot ce nu este al său şi nici nu poate simpatiza cu dînsa ; a pune tot lucrul şi toată vorba la locul său, a boteza fiecare idee cu numele său, a o scăpa de tot ce poate să fie echivoc şi a o face să esprime aceea ce se gîndeşte cineva, iar nu alta". Practic însă erau multe dificultăţi pentru a putea realiza modelul limbii literare : clară şi bogată, expresivă şi nouă, mai ales sub raport *calitativ,* căci neologismele tot mai numeroase ofereau *cantitate* considerabilă de termeni latino-romanici, indispensabili exprimării moderne a ideilor. Cu dreptate scria Bălcescu lui

Ghica : „Cele mai multe dezbateri s-au ţinut asupra limbei". Iar Alecu Russo, anticipînd crezul lui Maiorescu („uzul trebuieşte primit ca lege superioară"), scria : „...sunetul şi forma, pînă şi noima, adecă sufletul cuvintelor este dreptul scriitorilor şi a neamului, mare plămăditor de limbi şi de cuvinte, iar nu a gramaticilor ce sînt numai arhivişti". Bolintineanu, avînd experienţa poetului în valorificarea şi rafinarea tezaurului limbii, considera că poezia adevărată „trebuie să unească trei condiţii ca să fie perfectă : să fie cu putere cugetată, cu adîncime simţită, cu eleganţă exprimată", ceea ce însemna de fapt sinteza subtilă a cugetării, afectului şi a artei cuvîntului, „căutat şi lucrat", după formula lui Arghezi.

S-ar putea spune că Alecsandri a fost adevăratul *spiritus rector*, un ghid spiritual, deci, al generaţiei paşoptiste pe calea cultivării limbii naţionale : poet, prozator, dramaturg, publicist, gramatician (dovadă a sa *Grammaire roumaine*, Paris, 1863), Alecsandri a fost considerat şi de Maiorescu, în „Junimea" de acum un secol, un adevărat dascăl de bună limbă românească : era o sărbătoare cînd poetul intervenea la Societatea amintită în problemele controversate de limbă, de estetică a poeziei. Scrisul lui, încă de la 1840, cînd, împreună cu Negruzzi şi Kogălniceanu, conducea Teatrul Naţional din Iaşi, a fost un îndreptar de limbă literară : „Limba este tezaurul cel mai preţios pe care-l moştenesc copiii de la părinţi, depozitul cel mai sacru lăsat de generaţiile trecute şi care merită să fie păstrat cu sfinţenie de generaţiile ce-l primesc. Ea este cartea de noblеţe, testimoniul de naţionalitate al unui neam". Opera acestui clasic rămîne o dovadă vie a ataşamentului, a talentului şi a muncii de înnobilare a limbii noastre literare, conservînd fondul istoric-popular de mare originalitate şi adăugîndu-i noi valori expresive prin cantitatea şi calitatea elementelor noi, atît de bogate în opera lui. Astfel de elemente originale de expresivitate, de precizie şi de claritate există deopotrivă la Kogălniceanu, care mărturisea şi el : „Sîntem pentru dezvoltarea limbei ; ... am scris despre reglarea şi purificarea ei ; sîntem pentru adevăratul progres. Urîm confuziile babilonice, urîm ignoranţa şi mediocritatea ascunse sub cuvinte răsunătoare, dar seci de simţ".

Un militantism nobil, cu aceleaşi principii realiste de cultivare a limbii, s-a manifestat constant şi la scriitorii munteni, mai ales la Bălcescu, Ghica, Odobescu, Bolintineanu, Bolliac, Grigore Alexandrescu, dar şi în Transilvania, unde G. Bariţ s-a alăturat, ca şi Andrei Mureşanu, poziţiei scriitorilor clasici citaţi mai înainte, iar T. Cipariu, fondatorul filologiei noastre moderne, autor al unor cărţi erudite de lingvistică, scria, în preajma lui 1848, în revista sa *Organul luminării* : „A scrie, dar, o limbă cît se poate după împregiurări mai curată ; a reînsufleţi moartele, uitatele forme, însemnări şi cuvinte ; a lepăda slavonismii etc. şi în locul lor a reintroduce termini luaţi, cînd alte fîntîne ne vor lipsi, din dialectele romane ; a le întocmi după formele şi exemplele ce ne înfăţişază structura limbei, iar nu după uşurătatea buzelor, plăcutul urechilor, — aceste ne sunt propusul, scopul şi principiele din partea limbei".

Generaţia paşoptistă, asociind erudiţia cu arta, în respectul acelor nobile elanuri ale emancipării şi modernizării ideilor de progres şi de creaţie, a aşezat un solid fundament pentru afirmarea spiritualităţii noastre într-o limbă cu infinite resurse expresive.

Scanned with OKEN Scanner

Alexandru Davila: „Vlaicu-Vodă"

Prof. ION N. DINCĂ
Liceul Militar „Tudor Vladimirescu", Craiova

Drama *Vlaicu-Vodă* a fost reprezentată pe scena Teatrului Național din București în seara zilei de 12 februarie 1902, cînd autorul ei împlinea 40 de ani de viață.

În evoluția dramei istorice tradiționale, inaugurată de Bogdan Petriceicu-Hasdeu, prin *Răzvan și Vidra*, și de V. Alecsandri, prin *Despot-Vodă*, piesa lui Al. Davila reprezintă, alături de *Apus de soare* de Barbu Ștefănescu-Delavrancea, momentul ei de culminație.

Drama reconstituie un episod al luptei pentru putere și pentru independența țării în timpul lui Vlaicu-Vladislav al IV-lea, fiul și urmașul lui Alexandru Basarab, întemeietorul statului independent Țara Românească, acțiunea desfășurîndu-se pe la 1370. Înfruntarea se produce între Vlaicu și doamna Clara, mama sa vitregă și soția de-a doua a lui Alexandru Basarab, unealta statului maghiar în Țara Românească și, totodată, susținătoarea expansiunii catolicismului la noi. Conflictul real este determinat de coroana maghiară, care se folosește de doamna Clara și de propaganda catolică pentru consolidarea vasalității Țării Românești. De fapt, țara a fost închinată de Clara după ce a retras din Ardeal o parte din armatele române conduse de craiul Nicolae, domn al țării și frate mai mare al lui Vlaicu, în momentul în care acestea înregistraseră cîteva victorii asupra adversarilor. Consecințele, așa după cum îi reproșează Vlaicu doamnei Clara, au fost triste : craiul Nicolae a fost omorît, țara a fost supusă, drept garanție a credinței și supunerii au fost trimiși ca ostatici la curtea maghiară sora și cumnatul lui Vlaicu, Cristina și Strașimir, iar în capitala țării, Curtea de Argeș, tronează Clara, păzită și sprijinită de oștile conduse de Kaliany ; s-a intensificat astfel propaganda și expansiunea catolicismului în țară.

Compozițional, drama cuprinde cinci acte. Primul act debutează cu prezentarea cuplului Anca — Mircea și cu o adunare a boierilor într-o poieniță, în mijlocul unei păduri din apropierea capitalei, spionați de Pala, sluga doamnei Clara. Tot în actul I se conturează conflictul, care evoluează crescînd, generînd o puternică tensiune dramatică. Este un conflict complex, avînd în centrul lui disputa pentru putere dintre Vlaicu și doamna Clara, dispută mascată din partea lui Vlaicu la început printr-o deosebită artă a disimulării, pentru ca apoi să se manifeste deschis. Conflictul dramatic angajează însă și alte forțe : boierii patrioți în frunte cu banul Miked, spătarul Dragomir, și grupul doamnei Clara, boierii care nu intuiesc tactica și țelurile patriotice ale domnului, pe care-l acuză de supunere slugarnică față de Clara și Kaliany.

Obligat să recurgă la tactica supunerii aparente față de doamna Clara, pentru a cîștiga timpul necesar atingerii obiectivelor sale : salvarea sorei și cumnatului, închegarea alianțelor cu țările ortodoxe din sud. în vederea scuturării jugului străin, Vlaicu acordă mînă liberă, depline

Scanned with OKEN Scanner

puteri doamnei Clara în conducerea țării. Ea dispune arestarea sau înlăturarea de pe scena politică a unor boieri patrioți, potrivnici țelurilor ei, și acționează în interesul coroanei statului maghiar.

Bănuitoare și amenințătoare, doamna Clara încearcă să împiedice alianțele lui Vlaicu cu Serbia, pe care domnul ar fi vrut să le consolideze prin căsătoria Ancăi cu kralul acesteia, Simon Stareț, atîță ura lui Mircea împotriva lui Vlaicu și-l atrage de partea sa, anunțînd curții căsătoria Ancăi cu Mircea.

Unii boieri, care nu înțeleg tactica domnului, consideră atitudinea sa drept slăbiciune și slugărnicie și se îndoiesc de el (actele I—IV), așa după cum avea să le-o reproșeze, în ultimul act, Vlaicu : „Toți v-ați îndoit de mine, toți m-ați renegat vreodată". Aflați în derută, acești boieri trec de partea doamnei Clara, dar hotărîrea acesteia de a-l pierde pe Vlaicu îi îndepărtează de ea.

Conflictul evoluează în mod ascendent, începînd cu actul al II-lea, atingînd punctul culminant în actul al IV-lea, cînd confruntarea devine deschisă și dramatică : „Doamna Clara : Însuți, hotărîndu-mi ura, înarmat-ai brațul meu ! / Vlaicu : Ah ! te-aștept ! Într-o capcană bine-întinsă vei pica".

În actul al V-lea, subiectul evoluează spre deznodămînt, fără a fi însă lipsit de tensiune dramatică. Acțiunile doamnei Clara sînt anihilate, ea însăși fiind surghiunită la mînăstirea Snagov, deși mulțimea cerea condamnarea ei la moarte ; este expulzat și Kaliany. Mircea, însă, orbit de dragostea pentru Anca, îl atacă pe Vlaicu în sala tronului, dar este salvat de Grue cu prețul vieții lui. Mircea regretă fapta și este, pînă la urmă, iertat de domn, cu condiția să îndeplinească rolul pe care l-a jucat Grue, de apărător al domnului și al țării ; „Vlaicu : Mi-ai ucis pe Grue, pavăza și brațul meu ! / Mă pricepi ! Fii... ce-a fost Grue ! / Mircea : Te-nțeleg și jur !".

În finalul piesei, după ce conflictul se rezolvă în favoarea sa, Vlaicu apare triumfător, cu deplină autoritate și ca singur domn al Țării Românești, întrunind deplina adeziune a poporului la acțiunile sale.

Mesajului patriotic — ca idee dominantă a piesei — i se asociază alte idei, care-i accentuează actualitatea, printre care :

(a) sentimentul frăției muntenilor cu moldovenii și grija față de soarta Moldovei, ajunsă pe mîna unei alte slugi a coroanei maghiare, domnitorul Lațcu : „Costea : Mi-ați întins cu ea, frăția, mîna voastră românească. / Vlaicu : Bine — Costeo, Grozo, dragii mei... / Mergeți la Moldova, sora, pentru mîntuirea ei" ;

(b) dorința de pace, specifică dintotdeauna poporului român : „...Pîn-acuma goarna tace... / Dar vreau liniște, Mikede, — cum o vrei și tu — vreau pace !".

Dacă în ceea ce privește reconstituirea trecutului Nicolae Iorga și alții i-au adus reproșuri lui Al. Davila, meritul piesei rezidă în reflectarea culorii epocii — în evocarea istorică — și în modul în care evoluează pe scenă personajele și mai ales cei doi protagoniști, Vlaicu-Vodă și doamna Clara.

Scanned with OKEN Scanner

Vlaicu-Vodă, eroul central al dramei, este tipul domnului patriot, cu dragoste de țară și de popor, cu un caracter complex : viteaz, s-a încununat de fapte strălucite în luptele din Ardeal ; trădat de doamna Clara, este nevoit să recurgă la tactica disimulării : aparent, este smerit, supus față de doamna Clara și de coroana maghiară, în timp ce, în ascuns, ia toate măsurile pentru scuturarea vasalității impuse. O face însă cu multă prudență, avînd nevoie de timp pentru a-și salva sora și cumnatul din captivitate și pentru a nu stîrni bănuielile lui Kaliany și ale Clarei. Intuind în „smerenia" lui vodă o adevărată mască a sa, moș Neagu afirmă : „Dar din umbră și tăcere vodă face și desface...", iar Costea Mușat remarcă și el : „Nu se poate : se preface. Tace, rabdă, dar pîndește / Și așteaptă cu credință ceasul tainic ce sosește".

Răbdător și cu mult tact, domnitorul îi convinge treptat pe boieri de adevăratele sale sentimente și intenții : dragostea de țară și de popor, în interesele cărora acționează : „Sfînt se face orice mijloc pentru-a țării apărare ! / Și că țara mi-am scăpat-o jur aici păcatul mare."

Inteligenței și clarviziunii sale politice și diplomatice i se adaugă arta de a ieși din încurcătură, viclenia procedurală, dar și spiritul de acțiune, tenacitatea. Astfel, domnul, aparent supus, slugarnic și fără personalitate, de la începutul piesei, se dovedește dinamic și aprig cu doamna Clara, căreia îi dezvăluie în fața sfatului țării toate acțiunile dușmănoase și-i dejoacă planurile. Demn, i se adresează lui Kaliany astfel : „Tu la Ludovic vei merge ; îi vei spune craiului / Că n-a fost și nu e vodă Vlad vasalul lui ; / Că nu mai domnește sluga lui în Țara Românească, / Ci eu, care-am ars în flăcări Alba Iulia crăiască ; / C-amîndoi ne-om înțelege după placul meu și-al lui ; / De-o vrea pace, pace fie ; iar de-o vrea război...". Aceste ultime versuri sună ca un avertisment și ne amintesc de *Scrisoarea III* de Mihai Eminescu.

Patriotismul lui Vlaicu-Vodă se manifestă și în respectul pe care îl acordă obiceiurilor străbune și datinii, în lumina admirabilei definiții date de spătarul Dragomir : „...Datina e legătura / Sfîntă dintre domn și tine...".

Opusă lui Vlaicu, doamna Clara închină țara regelui maghiar, ale cărui interese le slujește, accentuează dependența țării și lezează sentimentele poporului, susținînd propaganda catolică în Țara Românească. Nelipsită de însușiri politice, le subordonează țelurilor ei, pretextînd modernizarea rapidă a țării și negînd tradiția. Energică, dîrză, perseverentă, cu o voință de fier, doamna Clara se manifestă exploziv, își comunică ambiția și își exteriorizează dîrzenia printr-un limbaj plin de trufie : „Eu vreu, eu poruncesc...", înscriindu-se în galeria unor tipuri feminine voluntare ca Vidra sau doamna Chiajna. Trufașă și orgolioasă, lipsită oarecum de tact și cu mai puține însușiri diplomatice decît Vlaicu, în sensul că-și deconspiră mai ușor planurile, deoarece nu dispune de iscusința și de arta de disimulare a domnului, știe să-și aleagă mijloacele de luptă împotriva lui Vlad. Crudă și autoritară, violentă chiar, prin intrigi bine întreținute, caută să-l piardă pe Vlaicu, speculînd deruta boierilor și sentimentele lui Mircea pentru Anca.

Scanned with OKEN Scanner

Rumân Grue, deşi nu rosteşte un cuvînt pe scenă, este simbolul unui popor întreg. Nelipsit din preajma domnului, eroul dovedeşte devotament, dragoste faţă de domn şi faţă de ţară şi putere de sacrificiu, specifică dintotdeauna poporului român.

Merite are piesa şi prin modul în care zugrăveşte, în mod diferenţiat, grupul boierilor. Dacă unii sînt foarte hotărîţi (banul Miked, spătarul Dragomir, Groza, Costea Mușat ș.a.), cei mai mulţi sînt şovăitori, prin atitudinea lor făcînd jocul doamnei Clara. Învăluit într-o aură enigmatică şi romantică ne apare tînărul Mircea, diametral opus eroului prezentat de Mihai Eminescu în *Scrisoarea III*, ceea ce s-ar putea explica prin tinereţea lui.

Drama *Vlaicu-Vodă* se impune şi prin calităţi poetice, chiar dacă versificaţia suferă de unele imperfecţiuni. Versul este lung, de 15—16 silabe, în general retoric şi patetic, dar unele replici sînt scurte, sentenţioase, chiar dure. Vocabularul este bogat, expresiv, cu un colorit uşor arhaic, subordonat necesităţii realizării tentei istorice şi mesajului înălţător al dramei.

Vasile Voiculescu: „Imn muncii“

Prof. MARIUS POP
Şcoala Generală Nr. 15, Ploieşti

Poezia a fost scrisă în anii imediat următori primului război mondial şi face parte din volumul *Pîrgă*, apărut în 1921, fiind înrudită tematic cu altele : *Ţară, Ţării mele, O ţară*. Versurile lui V. Voiculescu exprimă aici adeziunea declarată a poetului la idealurile de propăşire ale ţării sale, în al cărei viitor a crezut statornic şi cu un optimism pilduitor.

Din cele mai vechi timpuri, omul a luptat să-şi supravieţuiască sieşi, angajîndu-se într-o permanentă luptă cu efemerul clipelor ce i-au marcat existenţa. Omul poate învinge timpul prin muncă, prin activitate constructivă. El piere ca fiinţă biologică, dar valorile materiale şi spirituale create de el rămîn.

Această idee se materializează cu ajutorul cuvintelor-cheie : *Munca* (apare de 7 ori), *Omul* (de două ori), *Ruina* (o singură dată). Mesajul mobilizator al versurilor se face cunoscut încă din titlul poeziei şi din versurile de început : *„Viteji ostaşi ai Muncii, un glas obştesc ne cheamă / La luptă cu Ruina atotcotropitoare“*, în care apare simbolul central al poeziei, *Munca*. În continuare, acest simbol se divide în simboluri particulare, care configurează spaţiul vital al omului.

Munca agricultorului este elogiată în versuri cu caracter sentenţios : *„De n-ar pica sudoarea pe cîmp, n-ar creşte grîul“*. Munca intelectuală este prezentă în arderea ei continuă, neistovită : *„Robacea Muncă-i firul pe care-n sîrg aleargă / În plin să se descarce scînteia cugetării“*... Munca lucrătorului din fabrică este văzută cu toate implicaţiile ei : *„Unealta e sfin-*

Scanned with OKEN Scanner

ţită de mîna care-o poartă / Şi binecuvîntată atîta cît clădeşte", supremul ei scop fiind zidirea, construcţia, jertfa.

Osmoza muncă fizică — muncă intelectuală susţine uriaşul efort creator al omenirii, ea însăşi purtătoare a progresului social. Ultimele trei strofe cumulează într-o perfectă simetrie cele trei simboluri particulare şi, prin extinderea simbolului central, simplifică hiperbolic ideea de Muncă-Ordine supremă în Univers : *„Ca pe-un copil ea creşte pe om şi îl alintă / Îi cîntă şi îi trudeşte, ne-ntrerupîndu-şi mersul / Şi fără să se-ndoaie, purtîndu-l către ţintă / Pe umerii-i atletici ea duce Universul"*.

Straturile lexicale ale poeziei au în vedere :

(a) lexicul limbii vorbite : *glii, sudoare, sîrg, gîlgîie, tină, zace, fără preget* etc. ;

(b) lexicul neologic : *pulsul, ancorează, cadenţă, atletici ;*

(c) termeni şi forme regionale : *robacea* (provenit din verbul slavonesc *robu* care în românește a dat substantivul *rob) ; zbucni,* astăzi rar folosit (derivînd de la bg. *isbukna,* care a dat în românește verbul *a izbucni) ; spulber* (derivat din lat. *expulverare,* care în dacoromână a căpătat forma literară *a spulbera* ; prezenţa lui în versul *„Trec veacurile-n spulber şi anii pier în spume"* exprimă mai sugestiv curgerea vijelioasă a timpului). Materialul poetic e dens, tensiunea versurilor crescînd pînă la culminaţia din final.

Substantivul şi verbul deţin ponderea în structura morfologică a textului, denumind noţiuni active, dinamice, ori acţiuni de amploare care sugerează efortul creator al omenirii. Verbele sînt folosite fie la imperativ : *porniţi, apuc-o,* fie la conjunctiv cu sens imperativ : *să curgă,* fie la indicativ prezent : *crede, iubeşte, speră, urzeşte, înalţă, creează* (sinonimie lexicală).

De reţinut metafore sugestive ca : *ostaşi ai muncii, rana pămîntului, scînteia cugetării, lumea-Atelier,* comparaţia : *Să curgă sîngele... ca rîul ; Ca pe-un copil ea creşte pe om şi îl alintă,* epitetul „ruină *atotcotropitoare"*, „stăruitoare *îndemnuri"*, „stropi *rodnici"*, „vast *Atelier"*, inversiunea : *„Robacea Muncă-i firul pe care-n sîrg aleargă / În plin să se descarce scînteia cugetării.*

Simbolurile adiacente simbolului central : *Vitejia, Unealta, Visătorii, Omul, Taină, Lege, Lume, Atelier, Născut, Pămînt, Cer, Universul,* realizează larga perspectivă spaţială din finalul poeziei în care *Munca* devine factorul ordonator al haosului în univers, al formării şi evoluţiei condiţiei umane.

Ca şi alte creaţii — populare, precum balada *Monastirea Argeşului* (cl. a VII-a) sau culte, ca *Hunedoara* de Traian Coşovei (cl. a VII-a), *Noi* de Nichita Stănescu (cl. a VIII-a) — poezia *Imn muncii* constituie un emoţionant elogiu adus muncii constructive a omului, străduinţei sale de a se desprinde de condiţia efemeră şi de a se înscrie prin faptele sale în galeria marilor făuritori de frumos ai umanităţii.

Scanned with OKEN Scanner

Unirea și amintirea lui Moș Ion Roată

Prof. GH. AFLOAREI
Miercurea Ciuc

Ori de cîte ori se pomenește de „ziua cea mare a veacului trecut", Unirea Moldovei cu Muntenia, revine în amintirea și pe buzele tuturor numele lui Moș Ion Roată, deputatul țărănimii vrîncene, al „pontașilor din județul Putna" în Divanul ad-hoc al Moldovei, luptător neînfricat pentru înfăptuirea mărețului act de la realizarea căruia s-au scurs 125 de ani.

Imortalizat de pana lui Ion Creangă în *Moș Ion Roată și Unirea* și *Moș Ion Roată și Vodă Cuza*, precum și de Mihail Kogălniceanu în celebrele-i discursuri închinate Unirii, chipul țăranului din Cîmpurile Vrancei a intrat în istorie ca un personaj de legendă. Cea mai vie amintire însă, care întregește mărturiile istorice, i-o păstrează tradiția orală a sătenilor din Cîmpuri, îndeosebi cei din Gura Văii, unde Moș Ion Roată a văzut lumina zilei, a muncit și a luptat pentrü o viață mai bună a țărănimii clăcașe.

Într-una din numeroasele drumeții literare pe care le-am întreprins împreună cu membrii Cercului literar-artistic „Mihail Sadoveanu" al elevilor din Miercurea Ciuc, aflîndu-ne pe plaiurile Sovejei, unde s-a plămădit acea „nepereche" perlă a folclorului românesc, *Miorița*, am poposit cîteva ore și la Casa memorială „Moș Ion Roată", inaugurată în anul 1962, casă simplă și modestă ca aspect și proporții, pe fațada căreia chiar de la intrare se află o placă comemorativă din marmoră albă, pe care citim : „Aici a locuit Moș Ion Roată, reprezentant al țărănimii clăcașe în Divanul ad-hoc al Moldovei". În fața portiței de la intrare, sîntem întîmpinați de Maria Năstase, una din nepoatele lui Moș Ion Roată, care ne conduce printr-o tindă scundă și întunecoasă în cele două odăi strîmte și cu lut pe jos, în care sînt expuse blide, mobilier, îmbrăcăminte, reproduceri și fotocopii după tablouri și fotografii, citate despre Unire și din diferite cuvîntări ținute în Divanul ad-hoc etc., dintre care se remarcă sarica și costumul de deputat, două reproduceri după tablourile pictorilor Hatmanu (Divanul ad-hoc al Moldovei) și D. Stoica (Moș Ion Roată și Vodă Cuza), un tablou în ulei reprezentîndu-l pe Ion Roată de Eugen Ispir și o fotocopie mult mărită după vestita „Jalbă" a celor 15 deputați ai țărănimii obijduite, prezentată Divanului ad-hoc al Moldovei la 26 octombrie 1857, numită de Kogălniceanu „adevărată plîngere a unui întreg popor", pe care Ion Roată și-a pus degetul muiat în cerneală, căci carte nu știa. Citesc cu glas tare acest zguduitor document al luptei țărănimii noastre, accentuînd pasaje semnificative, pe care elevii le ascultă plini de emoție :

Cîtu-i Dunărea de mare și de lată, curge rîul sudorilor noastre, se duce pe mări și peste hotare, acolo se preface în rîuri de aur și de argint... iar noi nici rînduială, nici dreptatea nu am avut... Cînd ne-am jăluit, cînd ne-am tînguit păsurile, cînd ne-am spus nevoile... ispravnicu ne-a bătut, privighetorul ne-a bătut, zapciul

ne-a bătut, jandarmul ne-a bătut, vechilul ne-a bătut, posesorul ne-a bătut, boierul ne-a bătut [...] Treapta lăcuitorilor pontași cere ca pe viitorime săteanul să fie și el pus în rîndul oamenilor, să nu fie ca pînă acum asămăluit cu dobitoacele cuvîntătoare [...] ; bătaia, care atîta timp ne-a umilit și ovilit... să se ridice pentru totdeauna de-asupra noastră... birul pe cap să fie pentru totdeauna oborît, să se pună un singur bir pe averea fiecui fără osebire în țară, iar nu ca pînă acum... ; dorința cea mai mare este căderea boierescului. Vroim să scăpăm, să ne răscumpărăm de robia în care sîntem [...]. Să fie deci o adunare obștească, unde să avem și noi oamenii noștri, să se ceară și să se dezbată drepturile boierilor și drepturile noastre...

Răspunsul marilor proprietari la Divanul ad-hoc se cunoaște : „1. Această propunere întroduce principiile unei teorii subversive și aţîţă discordia și ura între proprietari și țărani. 2. Nici stilul, nici tendințele comunistice, din citata tînguire, nu se pot imputa deputaților săteni care se văd subscriși în ea, rămînînd numai compuitorii ei"... Divanul a fost dizolvat, iar deputații pontași s-au întors pe la casele lor „cu deznădejdea în inimă și blestemul pe buze".

Am stat de vorbă cu mai mulți dintre bătrînii satului, urmași ai celor ce l-au cunoscut pe „deputatul lor". Ne-au povestit cu amănunte fapte și întîmplări din viața dîrzului luptător pentru cauza Unirii, despre traiul chinuit al țăranilor răzeși din Cîmpuri și împrejurimi, jefuiți de pămînturi de către boieri, vechili și arendași.

Ne-au vorbit, apoi, plini de însufleţire, despre viața nouă și fericită pe care o trăiesc în prezent : comuna are o puternică cooperativă agricolă de producție, cămin cultural, școală, unități sanitare, casă memorială și conducători „harnici și buni".

În semn de recunoștință, veneraţie și pioasă amintire, căminul cultural, cooperativa agricolă, școala generală și biblioteca comunală poartă numele lui Moș Ion Roată. Am vizitat apoi și cimitirul satului, unde își doarme somnul de veci legendarul luptător pentru Unire, pe al cărui monument de marmură albă stă scris cu litere aurite : „Aici odihnește

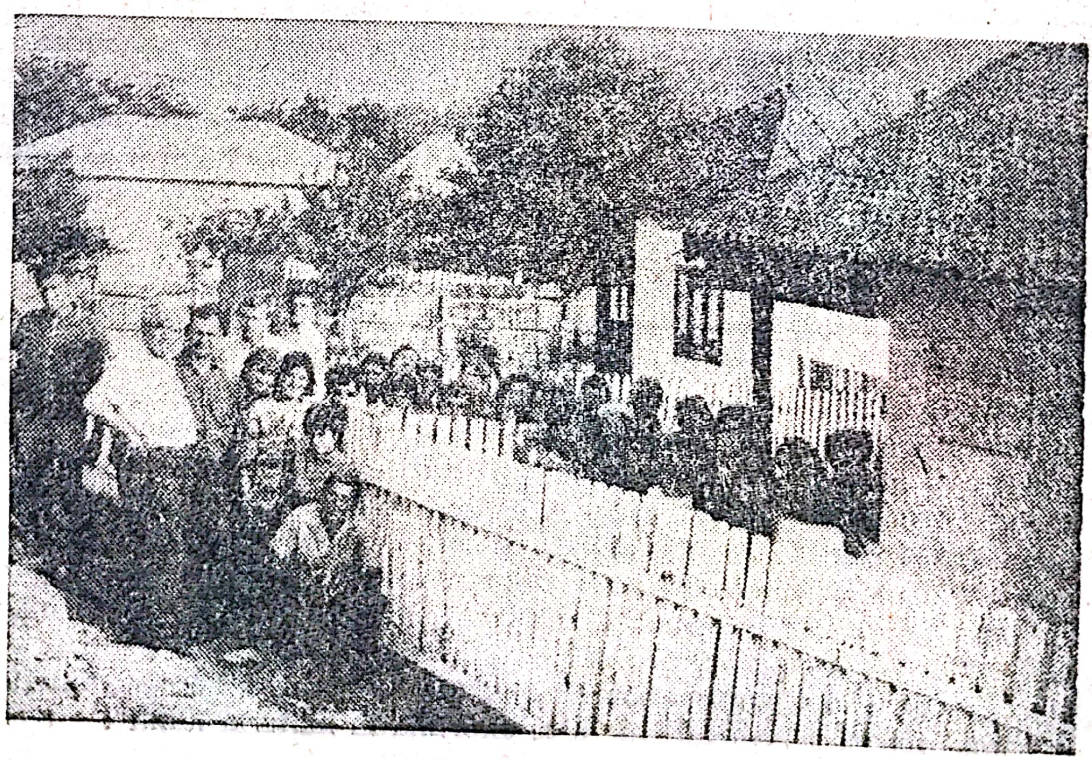

Scanned with OKEN Scanner

Moș Ion Roată, deputatul țărănimii în divanurile ad-hoc din 1857, decedat la 20 februarie 1882, în etate de 76 de ani. Această cruce s-a ridicat spre veșnică amintire în anul 1909. Țăranii din Cîmpuri".

Tudor Vianu, elev-poet

Prof. dr. TUDOR OPRIȘ
Liceul „Gheorghe Lazăr", București

În vara anului 1912, după absolvirea clasei a III-a gimnaziale la Giurgiu, Tudor Vianu se mută la București, înscriindu-se în toamna anului 1912 — așa cum arată matricolele școlare — în clasa a IV-a a Liceului „Gheorghe Lazăr". Un rol deosebit în formarea sa literară l-a jucat profesorul de latină Hildebrand Frollo, „admirabil dascăl de limbă și literatură, al cărui curs se împărtășea dintr-o cultură atît de întinsă și din spontaneitatea unor idei atît de bogate, încît elevii puteau primi din învățămîntul lui cunoștințe și idei care depășeau cu mult prevederile programului" (T. Vianu : *Hildebrand Frollo,* în *Monografia Liceului „Gh. Lazăr"*, editată cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la înființarea școlii).

Începînd din anul 1913, împreună cu nedespărțiții săi prieteni Simion Bayer și Al. Colorian, Tudor Vianu frecventează cenaclul „Literatorul" din strada Dorobanți, unde trona Macedonski în mijlocul discipolilor și admiratorilor săi. Vianu a citit versuri la cenaclul „Literatorul", fiind elogiat. De altfel, Macedonski după o lectură îi dăruiește fotografia sa cu o dedicație măgulitoare, aflată azi în păstrarea Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu" din București.

Elevul Tudor Vianu era atras nu mai puțin și de figura profesorului universitar Ovid Densusianu, diametral opus ca fel de a fi „magului" Macedonski. Densusianu îl încurajează, de asemenea, pe viitorul estetician și pe prietenul său, Al. Colorian, făcîndu-i colaboratorii publicației pe care o conducea. Astfel, la 1 aprilie 1916, în numărul 2 (an. XII, p. 58—59) al revistei *Viața nouă*, lui Tudor Vianu i se publică două sonete de factură simbolistă : *Norii* și *Iluminare*. Debutul său poetic a avut loc în revista *Flacăra*, an. V, nr. 24 din 26 martie 1916, cu sonetul *Cuvîntul*. Colaborează la *Viața nouă*, în nr. 3 din mai 1916 (p. 95) cu poezia *O, gîndul meu de aseară*, în nr. 5 din iulie 1916 (p. 173) cu poezia *Nemurire* și în nr. 6—8 din august-octombrie 1916 cu elegia *Moartea* (p. 227), poezie antirăzboinică, inspirată de ororile primei conflagrații mondiale. Spre deosebire de prietenul său Al. Colorian (care a publicat în numerele 1, 3 și 6—8), mai fidel doctrinei simboliste promovate de Ervin (pseudonim care ascundea numele lui O. Densusianu), Vianu rămîne un adept al clarității și rigorii clasiciste, cărora le dă un veșmînt simbolist prin adoptarea unor modalități artistice specifice curentului. Poeziile scrise între 18 și 19 ani, cînd Vianu era elev în ultima clasă de liceu, denotă cultura și virtuozitatea unui tînăr pentru care poezia a fost — așa cum va nota în postfața la volumul *Versuri*, din 1958, „o primă formă a încercării de a te exprima în materia lumii".

Scanned with OKEN Scanner

Debutul său de critic și estetician îl va face la 15 iunie 1916 în revista *Viața literară* din Craiova (an. II, nr. 10—11) cu un articol ocazional, prilejuit de moartea marelui critic francez Émile Faguet.

Biblioteca Centrală Universitară a înregistrat în anul 1967, sub numărul 1777, Caietul nr. 1 cu versuri ale lui Tudor Vianu (1914—1917), depus după moartea acestuia (1964). Caietul cuprinde pentru această perioadă, pe care o putem intitula „școlară", o serie de poezii, printre care *Cuvîntul*, *Norii*, *Iluminare*, *O, gîndul meu de aseară*, *Ascetul*, *Desăvîrșire*, *Către amurg*, *Nemurirea* etc., în parte publicate, cîteva inedite. Unele au fost reproduse și în volumul Tudor Vianu : *Versuri*, cu postfața autorului (București, E.S.P.L.A., 1958) și Tudor Vianu : *Opere*, I *(Scrieri literare*, București, Editura Minerva, 1971).

Centenarul unui roman: „Aventurile lui Huckleberry Finn"

CORNELIU NISTOR
Universitatea din Timișoara

Cunoscut în întreaga lume prin cărți ca *Inocenții în străinătate* (1869), *Prinț și cerșetor* (1882), *Viața pe Mississippi* (1883) și *Un yankeu la curtea regelui Arthur* (1889) — mult gustate de cititorul de toate vîrstele, îndeosebi de cel adolescentin —, scriitorul american Mark Twain (1835—1910) este autorul a două romane ce și-au confirmat, de-a lungul unui veac, dimensiunea universalității : *Aventurile lui Tom Sawyer* (1876) și *Aventurile lui Huckleberry Finn* (1884). Cuprinzînd în paginile lor experiențe proprii de viață, dublate firesc de o subtilă notă nostalgică, cele două creații semnifică totodată marele pas pe care îl realiza literatura americană, în a doua jumătate a secolului trecut, înspre un realism viguros și de certă coloratură națională. Nu întîmplător, referindu-se la cele două romane, un critic marxist ca Jean Kanapa constata odată că „Mark Twain este primul mare romancier american care transpune în mod american o realitate specific americană, o realitate americană populară".

Utilizînd cu multă forță sugestivă posibilități oferite de bogăția limbajului vorbit din Middle West în reflectarea textuală a aspectelor fundamentale ale existenței americanului de rînd din miezul veacului al XIX-lea, Mark Twain, alături de Walt Whitman în poezie, este considerat creatorul unui m o d e l care a eliberat literatura americană atît de tutela celei europene (de expresie engleză, bineînțeles), cît și de experiențele artificiale ale unui romantism întîrziat.

Universul celor două mari romane, avînd un pronunțat caracter autobiografic mărturisit de scriitor în prefața *Aventurilor lui Tom Sawyer*, reflectă atît experiențele „de viață" ale copiilor de pe malurile lui Mississippi, cît și aspecte specifice ale existenței oamenilor maturi din același mărunt orășel fluvial numit de scriitor St. Petersburg. Treptat, printr-o acumulare rapidă de evenimente ce culminează, în *Aventurile lui Tom Sawyer*, cu moartea lui Joe Indianul și cu descoperirea comorii de către cei doi ștrengari, Tom și Huck, textul romanesc devine o autentică f r e s c ă d e m o r a v u r i a lumii americane provinciale din epoca de dinainte de războiul de secesiune. Astfel, malurile fluviului sînt populate

de fermieri și meșteșugari, de un cler și o funcționărime aflate și ele într-o fază incipientă de organizare, de bandiți și de tot soiul de oameni fără căpătîi, cultivînd cu toții o mentalitate „patriarhală" și avînd o imaginație copios alimentată de numeroase superstiții de natură folclorică. În această lume, care poartă pecetea convenționalismelor provinciale, își desfășoară căutările și neliniștile vîrstei cei doi protagoniști-copii : Thomas Sawyer și Huckleberry Finn. Oscilînd între nostalgie și o ironie bine disimulată, scriitorul se eliberează însă, de-a lungul fluxului narativ, de tutela autobiograficului (atît de accentuată în primul roman), lăsînd personajele să-și urmeze propria lor traiectorie existențială, generînd — mai ales prin Huckleberry Finn — una dintre cele mai populare și convingătoare figuri ale literaturii americane moderne.

În *Aventurile lui Huckleberry Finn* — roman publicat în primă ediție în 1884 și care continuă, într-un fel aparte, romanul din 1876 —, dimensiunea autobiografică scade simțitor în favoarea fanteziei scriitoricești, personajul Huck fiind un produs independent, cu o stare civilă și spirituală proprie, un adolescent care se *maturizează*, urmînd, împreună cu fluviul, m a r e l e d r u m a l c u n o a ș t e r i i. Cadrul exterior al acestei creații este asigurat și de astă dată de un firesc proces de rememorare scriitoricească a anilor în care Mark Twain însuși, în calitate de pilot pe vetustele vapoare cu zbaturi, a cunoscut măreția și capriciile marelui fluviu. *Bildung*-ul care i-a fost pe-atunci propriu scriitorului se transmite acum, în parte, încărcat de evidente valențe generalizatoare, personajului Huck, textul dobîndind astfel și dimensiunea de *Bildungsroman*.

Prin amplul spațiu acordat c ă l ă t o r i e i cu pluta pe apele impunătorului fluviu, călătorie întreprinsă de Huck în compania negrului fugar Jim, *Aventurile lui Huckleberry Finn* depășește cu mult romanul anterior, atît ca forță metaforică (conferită de *picaresc*), cît și ca factură realistă a inciziilor psihologice. Scris la persoana întîi, într-un stil confesiv eliberat de orice canon, romanul „citește" *din interior* evenimentele, filtrîndu-le prin perspectiva sensibilității adolescentine a lui Huckleberry Finn. În călătoria cu pluta spre Sud, fugind din fața unor experiențe dramatice personale și îndreptîndu-se spre altele, neștiute, Huck c u n o a ș t e ș i t r ă i e ș t e întregul registru de tare ale omului american atins de „civilizația" veacului său : violența și cruzimea, furtul și impostura, mizeria și gloria, sublimul și ridicolul, mîndria și umilința, bunăstarea și sărăcia, libertatea și sclavia — toate concretizate, la nivelul textului, prin tablouri reprezentative, cu valoare sintetizatoare în ce privește societatea americană de la mijlocul secolului al XIX-lea. Evadînd în mijlocul naturii pentru a se elibera de tirania convențiilor provinciale și de cea a unui tată brutal și alcoolic, Huck ajunge în mod paradoxal să înțeleagă și mai bine „lumea" oamenilor : aspectele inumane ale sclaviei din statele sudice ale S.U.A., practicile necinstite ale escrocilor de profesie, ignoranța și naivitatea majorității semenilor săi, exterminarea sîngeroasă dintre clanurile de fermieri antrenați în conflicte tragice și absurde totodată, pericolul permanent la care e expusă viața omenească într-un univers în care vînătoarea de oameni devenise lege.

Roman al copilăriei și roman-frescă de moravuri, roman picaresc și *Bildungsroman*, roman de călătorie și roman satiric, *Aventurile lui Huckleberry Finn* devine implicit un roman al dragostei de l i b e r t a t e, așa cum se definește aceasta în avatarurile lui Huck, dar și în cele ale lui Jim. Actul evadării ambilor eroi pe apele fluviului Mississippi îi atribuie roma-

Scanned with OKEN Scanner

nului calitatea de uriaș simbol al libertății și comuniunii dintre destinele oamenilor și cele ale naturii, călătoria și întîmplările trăite *împreună* fiind contextul cimentării unei profunde prietenii : dintre negrul Jim și albul Huck. Primul mare roman american modern devine astfel, implicit, o puternică diatribă a democratului și umanului Mark Twain la adresa oricărei viziuni segregaționiste în genere.

Aventurile lui Huckleberry Finn este o operă literară despre adevărurile fundamentale ale omului, o amplă meditație metaforică asupra raporturilor dintre condiția umană funciară și deziderateie „civilizației". Este, în același timp, un t e x t care inaugura la 1884, pentru americani, o formulă artistică de o incontestabilă autenticitate, formulă exploatată mai apoi de alți mari prozatori realiști ca Stephen Crane, Sherwood Anderson, William Faulkner, John Steinbeck și Ernest Hemingway. Semnificativă este și afirmația pe care o făcea mai tîrziu Hemingway, în volumul său *Green Hills of Africa* (1935) : „Întreaga literatură americană modernă izvorăște dintr-o carte a lui Mark Twain intitulată *Huckleberry Finn*" — elocventă mărturie a afinității nutrite de o strălucită generație de prozatori față de creația înaintașului lor.

Denis Diderot (1713 – 1784)

IULIA HAȘDEU
Institutul de Lingvistică, București

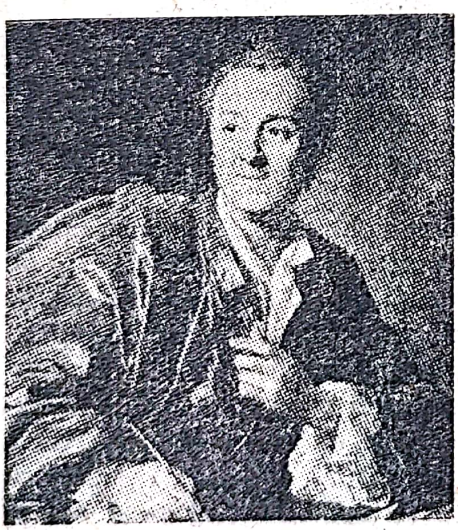

Specialiștii și publicul larg îl descoperă azi pe Diderot ca pe un fenomen francez de o valoare mondială. Exegeza operei sale continuă să fie o sursă a multor lucrări — monografii, eseuri. Articolul de față este prilejuit de împlinirea, în luna iulie a.c., a două sute de ani de la moartea lui Diderot, propunîndu-și să întregească profilul omului și al scriitorului, ca pe al unuia din cei mai incontestabili gînditori și artiști ai tuturor vremurilor.

Fiul tocilarului din Langres învață la colegiul din orașul natal, continuă să studieze la Universitatea din Paris filozofia, teologia și dreptul.

În 1745 Diderot publică o traducere liberă a lucrării *Essais sur le mérite et la vertu* a lui Shaftesbury în care include și unele reflecții proprii privind problemele morale. Mult mai personale, *Pensées philosophiques* (1746), exprimă poziția filozofică a lui Diderot și refuzul categoric al religiei. În 1762 scrie *Additions* la aceste *Pensées*, care vor apărea în 1770 și care vor marca evoluția lui Diderot spre materialismul ateu. Atitudinea sa față de religie este prezentă și în *Promenade du Sceptique* (redactată în 1747 și publicată în 1830). În *Bijoux indiscrets* (1748), pe lîngă aluziile făcute vieții de la curte, găsim numeroase idei în domeniile gîndirii, moralei și artei. Cu *Lettres sur les Aveugles à l'usage de ceux qui voient* (1749) filozoful francez se îndreaptă spre o concepție materialistă, edificată pe

Scanned with OKEN Scanner

baze empiric-senzualiste, considerînd că idealiștii sînt atinși de deficiență senzorială, comparîndu-i cu orbii. Această lucrare servește drept pretext arestării sale : Diderot este închis la Vincennes timp de trei luni în toamna anului 1749.

Între timp însă, Diderot și-a asumat sarcina de a conduce giganticul proiect al *Enciclopediei* franceze pe care scriitorul, sacrificîndu-și aproape trei decenii de viață, îl duce la bun sfîrșit în ciuda tuturor dificultăților. Vasta lucrare enciclopedică (35 de volume) constituie un monument al filozofiei iluministe. La elaborarea ei au contribuit numeroși filozofi și savanți progresiști care au supus unei critici raționaliste instituțiile și ideologia feudală, religia și concepțiile retrograde, avînd un rol de seamă în pregătirea ideologică a Revoluției Franceze. Extrem de ocupat cu redactarea unor articole și cu tipărirea, tom cu tom, a *Enciclopediei*, Diderot își face totuși timp și pentru a scrie *Lettre sur les Sourds et Muets* (1751), care conține păreri originale în diverse probleme de filozofie și estetică. Asupra filozofiei științelor Diderot revine în *De l'Interprétation de la Nature* (1753) în care, într-o ordine nu chiar logică, apar idei geniale și surprinzător de avansate în raport cu nivelul științelor din acea epocă, recomandînd știința experimentală fără a neglija rolul imaginației. În acest sens Mihai Ralea scria în *Cele două Franțe* : „Dar Diderot merge și mai departe. Pe lîngă senzații și gîndire, mintea omenească mai întrebuințează și un al treilea mijloc de cunoaștere, care este verificarea experimentală ori cea practică".

Principalele opere care marchează evoluția filozofică a lui Diderot, situîndu-l printre cei mai mari filozofi ai secolului, dacă nu cel mai mare, sînt *Entretien entre d'Alambert et Diderot, Le Rêve de d'Alambert* și *Suite de l'entretien* (compuse în 1769 și publicate în 1830) ; ele constituie o sinteză mecanicistă a ultimelor achiziții științifice din epocă, prin care Diderot, situat pe o poziție monistă anticarteziană, încearcă să demonstreze imanența absolută a unei materii capabile de a evolua datorită calității sale intrinseci, sensibilitatea, pînă la structura complexă (înțeleasă, inevitabil, la modul filozofic) a ființei omenești.

Deplina măsură a geniului realist al lui Diderot se oglindește în opera sa de povestitor și romancier. Pe cît era dramaturgul de moralizator, de lacrimogen și de monoton, ca în *Le Fils naturel* (1757), *Le Père de Famille* (1758), pe atît e de variat, de caustic și de emoționant romancierul. Opera de prozator a lui Diderot înseamnă un moment culminant în istoria realismului francez și, fără îndoială, în cea a literaturii mondiale. Ea este cunoscută și din ce în ce mai apreciată pentru arta extrem de modernă a narațiunii, pentru ideile sugestive pe care le emite în fiecare clipă și pentru caracteristicile umane care sînt proiectate de scriitor. *La Religieuse*, scrisă în 1760 și publicată în 1796, este cel dintîi mare roman al lui Diderot, constituind un manifest anticlerical și o proclamație a drepturilor femeii. Iar *Le Neveu de Rameau*, compus și revăzut între 1761—1772, ocupă un loc de frunte. Vorbind despre filozofia veacului al XVIII-lea, Engels a definit „romanul" *Le Neveu de Rameau* „o capodoperă de dialectică". Dialectică este într-adevăr dedublarea conștiinței lui Diderot în cele două atitudini ale eului său : Diderot — filozoful materialist, moralistul virtuos și Diderot — Rameau, cinicul vulgar și necruțător. Prin dialogul lor incendiar, Diderot atinge o culme a realismului francez, anticipînd formula romancierilor veacului ce avea să vină, a lui Stendhal sau a lui Balzac. Diderot ne oferă cu *Jacques le Fataliste et son maître* (scris în 1773 și publicat în 1796) „un festin enorm, extrem de delicat, servit cu multă inteligență"

Scanned with OKEN Scanner

(Goethe, *Jurnal*, 1780), o capodoperă scînteietoare care nu se constituie dintr-o povestire propriu-zisă, ci o „dîră" (J. Derrida), fiind o premeditare asupra formelor : o operă se compune și se descompune sub ochii noștri, unde folosirea maximală a posibilităților discursului, de o modernitate uimitoare, exprimă sinteza și culmea romanescă a epocii. Ironia lui Diderot constă în faptul că omul care se crede liber (le maître) este aproape un abulic, cel care este „fatalist" (Jacques) e liber să facă ce-i place. Înzestrat cu calități deosebite, Jacques e într-adevăr stăpînul stăpînului său.

Lui Diderot i se mai datorează apariția în Franța a criticii de artă. La *Salons* (prezentări de expoziții de pictură și sculptură făcute la Luvru între anii 1759 și 1781) trebuie adăugate lucrările sale de estetică și articole din *Encyclopédie* (*Beau* etc.), în care el pledează pentru realism.

Prin geniul gîndirii sale situate în proximitatea dialecticii hegeliene, prin arta scriitoricească, prin originalitatea ideilor și culturii sale, Diderot constituie o personalitate prodigioasă a epocii Luminilor care și-a depășit veacul, fiind, alături de Rousseau, spiritul cel mai modern al vremii sale.

Interviul revistei.

Constantin Noica la 75 de ani

Prof. MIRCEA HANDOCA
Liceul Industrial „D. Bolintineanu", București

Savant, spirit original, eseist remarcabil, erudit poliglot, căruia îi sînt familiare limbile greacă, latină, germană, engleză și franceză, stăpîn al tainelor matematicii, subtil estetician, filozof, istoric și critic literar, Constantin Noica împlinește la 24 iulie 1984 venerabila vîrstă de 75 de ani, dintre care aproape 60 consacrați scrisului românesc.

Constantin Noica a debutat cu versuri și articole în revista școlară *Vlăstarul* a Liceului „Spiru Haret" din București, al cărui eminent elev a fost, continuînd să colaboreze la această revistă și în vremea studenției. Una dintre primele poezii, intitulată *Meșterul Manole*, este dedicată lui Lucian Blaga [1]. Ulterior Noica îi va consacra lui Blaga numeroase articole și studii. În articolul *O filozofie a sufletului românesc*, referindu-se în special la *Spațiul mioritic*, Noica sublinia prospețimea, îndrăzneala și originalitatea scrisului lui Blaga : „Nu am întîlnit pînă acum multe lucrări asupra formelor de viață ale sufletului românesc care să ni se impună cu atîta hotărîre ca ultima lucrare a d-lui Blaga. D-sa poate avea cărți mai interesante, sub raportul pur filozofic decît aceasta ; poate avea lucrări mai bine puse la punct, mai bine echilibrate ; nu are însă nici o carte mai tulburătoare pentru o minte românească decît cartea de față" [2].

[1] Vezi *Vlăstarul*, an. IV, 1928, mai-iunie, nr. 7—8, p. 2.
[2] C. Noica, *O filozofie a sufletului românesc*, în *Vremea*, an. IX (1937), ianuarie 3, p. 4.

Scanned with OKEN Scanner

Debutul editorial al lui Constantin Noica s-a produs cu volumul *Mathesis sau despre bucuriile simple* (1934), critica literară apreciind în mod deosebit perfectul echilibru interior, puterea de subtilă analiză și originalitatea autorului care nu împlinise încă 25 de ani. Comparîndu-l cu Henri Poincaré, genialul filozof matematician, Șerban Cioculescu conchidea : „Îmi este o aleasă bucurie să o recomand ca pe un îndreptar de gîndire. Niciodată în scrisul românesc spiritul geometric nu s-a prelungit ca în *Mathesis*, în pură poezie" [3]. Eseu și totodată tratat filozofic, *Mathesis* este una dintre cărțile de gîndire românească cele mai frumos scrise. Urmează *Schiță pentru istoria lui Cum e cu putință ceva nou* (1940), *Jurnalul filozofic* (1945) și numeroase traduceri din Descartes, Kant, Hegel, Platon și Aristotel.

În ultimii 15 ani, Constantin Noica a publicat cărți fundamentale : *Douăzeci și șapte de trepte ale realului* (1968), *Lysis sau despre înțelesul grec al dragostei de oameni și lucruri* (1969), *Rostirea filozofică românească* (1970), *Creație și frumos în rostirea românească* (1973), *Eminescu sau gînduri despre omul deplin al culturii românești* (1975), *Despărțirea de Goethe* (1976), *Sentimentul românesc al ființei* (1978), *Povestiri despre om* (1980), *Devenirea întru ființă* (1981).

Filozof al culturii, demn continuator al lui Lucian Blaga, Constantin Noica este preocupat în majoritatea scrierilor sale de specificul spiritualității românești. Comentariile filozofice pe marginea *Luceafărului* și basmului *Tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte* (din volumul *Sentimentul românesc al ființei*) sînt exemple de analize literare magistrale.

Constantin Noica pledează (cu competență, cu emoție și înflăcărare) pentru editarea integrală a celor 44 de caiete rămase de la Eminescu.

Cele peste 60 de volume publicate de Constantin Noica nu sînt un rezultat numai al scînteii geniului său, ci și al muncii temeinice, îndîrjite, sistematice și fără de odihnă, fiind pentru noi un exemplu strălucit. De aceea, la împlinirea vîrstei de 75 de ani, i-am adresat rugămintea de a răspunde la cîteva întrebări. Domnia sa a considerat instructiv să ne dea un singur răspuns.

Răspuns la o singură întrebare

Dintre cele zece întrebări pe care mi le pune prof. Mircea Handoca în vederea unui interviu, cer îngăduința de a răspunde doar la ultima :

„Ce sfaturi și îndemnuri ați dori să adresați celor aproape 150.000 de cititori ai revistei *Limba și literatura română* ?"

— Nu cred că am căderea să dau sfaturi și îndemnuri celor aproape 150.000 de cititori ai revistei. În schimb aș da cîteva sfaturi celor dintre dînșii care vor să devină *cărturari*, în particular celor ce nu au trecut de 25 de ani.

Viața unui cărturar mai deosebit (întocmai vieții unui artist) se decide între 15 și 25 ani. Cîteva ecuații sau probleme de fizică rezolvate *în plus*, cîteva verbe neregulate din limbile clasice sau o limbă străină însușite iarăși în plus, o lectură nouă sau o experiență proprie în natură, o bună *mirare* ce poate trezi și susține o vocație, toate acestea pregătesc cuiva alt buletin decît cel cenușiu. Cine n-a ieșit din statistică (inclusiv premianții) între 15 și 25 de ani, va rămîne în statistică pentru restul vieții. Va ascuți nuiele pentru cei care trag cu arcul. Este din plin nevoie de primii, firește, ba încă în foarte mare număr ; dar societatea se afirmă și sporește prin cei care trag cu arcul.

[3] Șerban Cioculescu, *Operele premiate ale scriitorilor tineri needitați*, în *Revista Fundațiilor Regale*, an. I (1934), septembrie, p. 658.

Scanned with OKEN Scanner

Există în lumea românească trei exemple de tinereţe, excepţională prin vrednicie, nu numai prin învrednicire.

Primul este cel al lui Eminescu. Tinerii care vor să devină cărturari şi chiar creatori ar face bine să răsfoiască manuscrisele lui Eminescu. Majoritatea sînt fotocopiate, la Biblioteca Academiei, iar fotocopiile se dau spre citire. Hîrtia lor este groasă, ca de clişeu, astfel că tinerilor care le vor răsfoi, uimiţi, le vor sîngera poate degetele. Să le sîngereze !

Al doilea exemplu este cel al lui Iorga. Orice tînăr de la noi ar trebui să citească primul volum din *O viaţă de om*, spre a vedea ce înseamnă tumultul unui început. Poate, după aceea, ar face bine să vadă şi ce înseamnă un destin de cărturar, răsfoind în picioare, vreo oră şi jumătate, cele două fişiere cu lucrările lui Iorga, aflate tot la Biblioteca Academiei.

Al treilea exemplu de vrednicie tînără, o vrednicie care merge pînă la delirul culturii, va fi cel al lui Mircea Eliade. N-a ieşit încă la iveală decît o mică parte din vîlvătaia unei tinereţi, dar şi atît este de ajuns spre a isca un incendiu în cîteva cugete tinere.

Dacă însă vreun tînăr cu chemare cărturărească ar spune că împrejurările vieţii proprii, condiţiile exterioare, ba chiar ceasul istoric îl împiedică să se împlinească pe măsura înzestrării sale, atunci nimeni nu-i poate da un sfat. Îl îndemnăm, cel mult, să consulte bacteriile şi virusii care au fost atacaţi de sulfamide pînă la desfiinţare, dar care au ştiut să se adapteze, să se refacă şi să sfideze pe Luminăţia Sa, omul.

Din lucrările lui C. Noica

„Un cuvînt e un arbore. Că s-a născut pe pămîntul tău ori a căzut ca o sămînţă din lumea altora, un cuvînt este, pînă la urmă, o făptură specifică. A prins rădăcini în huma ţării tale, s-a hrănit din ploile ei, a crescut şi s-a resfirat sub un soare ce nu e nicăieri acelaşi, iar aşa cum este nu poate fi lesne mutat din loc, transplantat, tradus... Rostirea aceasta a omului are ea însăşi rosturi şi funcţii felurite, dincolo de funcţia comunicării. Rostirea putea fi expresie a mitului şi gîndirii mitice, sau alteori a gîndirii magice, expresie a gîndirii religioase, ca oracolul, a vieţii morale, ca porunca şi norma, a relaţiilor juridice, ca lege, a gîndirii filozofice, ca logos, aşa cum putea fi expresia gîndirii ştiinţifice de dinaintea ştiinţei de simboluri şi semne, a cunoaşterii şi naraţiunii istorice, sau expresia gîndirii literare şi poetice care uneori reuşeşte să le cuprindă pe toate şi să regăsească începuturile. De fiecare dată cuvîntul e altul decît cel obişnuit ; sau e acelaşi, cu altă funcţie."

(Creaţie şi frumos în rostirea românească)

„Cultura noastră a avut în trecut trei mari gînditori care să-şi fi pus problema fiinţei : limba, un poet şi un sculptor.

Problema fiinţei are două feţe, una mai întunecată, ţinînd de greutatea lucrurilor de pe pămînt şi din cerul generalităţilor de a obţine fiinţa ; alta mai luminoasă, a fiinţei privită în universalitatea ei. Limba şi Eminescu ne-au dat, în cele ce preced, faţa dintîi. Tot limba şi în chip surprinzător un sculptor, Brâncuşi ne vor arăta faţa cea luminoasă...

Cineva a adus, totuşi, bucuria. A fost sculptorul acela al zborului şi al esenţelor, Brâncuşi. El singur spunea, cu îndrăznirea simplităţii, că vrea să aducă oamenilor bucurie. Alt nume nu-i dădea — dar ne este limpede astăzi, privindu-i opera, că era vorba despre bucuria *aşezării în fiinţă*. Brâncuşi descrie *ce e durabil*, chiar cînd face portrete de fiinţe reale, căci le înscrie şi lor chipul printre esenţele generale... Iar Coloana ? Cine nu ştie nimic despre românească devenire întru fiinţă,

Scanned with OKEN Scanner

adică despre răspunsul pe care l-am putea sugera — dar firește sugera, numai — întrebării de veacuri a lui Aristotel (ce este „ființa ca ființă"), ar trebui să se uite atent la Coloana fără sfîrșit. Dacă vrea mecanicul, are acolo cea mai splendidă desfășurare mecanică ; dacă vrea organicul, vede din plin creșterea nod cu nod, vertebrarea și organicul propriu-zis, dacă, în fine, vrea imaginea spiritului, găsește acolo cea mai perfectă reacție în lanț a gîndului. Vrea cumva infinitul ? Dar e tocmai ce i se oferă, incapsulat acolo. Iar toate acestea sînt cu putință pentru că Brâncuși s-a apucat să sculpteze ființa ca ființă."

(Sentimentul românesc al ființei)

Cuprinderea lui Călinescu este extraordinară, judecățile lui parțiale sînt fără echivalent și adesea fără drept de apel, totuși el a vorbit într-atît de bine despre imaginile felurite ale lui Eminescu încît n-a mai putut, cu toată marea sa vocație de critic, să dea o imagine unică, totalizatoare.

Este în schimb altcineva, care n-a privit cu ochi de „alexandrin" fenomenul Eminescu. Este Nicolae Iorga, singurul, poate, care a știut să dea cuvîntul potrivit, pe care nu-l mai rostea nici Maiorescu după trecerea anilor. El a vorbit despre poet ca fiind, în realitate, „expresia integrală a sufletului românesc". Și a spus lucrul acesta, care poate lămuri cît de cît miracolul poetic eminescian, dar poartă în ultimă instanță asupra altcuiva decît Poetul ; a spus despre opera acestuia că reprezintă cea mai vastă sinteză făcută de vreun suflet de român... [Eminescu] omul acesta mare, ce copia pe curat locuri și aproape cărți întregi, care scria cu voluptate în litere grecești și slavone (așa cum desena Goethe litere arabe), poetul genial, dezordonat, și fără studii, care pe zeci de pagini transcria un tratat de fizică și pe 117 file mari o gramatică slavonă — te învață ceva dincolo de orice genialitate : binecuvîntarea cantității...

Un om de cultură care nu folosește firesc cîteva limbi străine nu-și merită numele. Un om care n-a citit autori întregi și nu simple cărți n-a citit cu adevărat. Cine n-a acoperit cîteva culturi nu poate spune nimic adînc despre cultura sa. Numeroși cercetători tineri de calitate sînt permanent angajați în cultura poporului nostru. Dar, dacă nu știu slavonă și greacă, nu fac nici o treabă deosebită în cultura veche românească, iar dacă n-au acoperit cîteva culturi, ca un Călinescu ori un Vianu, nu vor fi decît contabili și arhivari ai culturii românești...

Nu se poate teme nimeni că aceste caiete eminesciene vor face diletanți. Dimpotrivă, vor face specialiști mai buni. Un lucru însă *nu* vor face. Nu vor face poeți. Căci vor dovedi oricărui poet pe bază de simplă inspirație juvenilă, care anume e *subsolul* poeziei adevărate. Vor reaminti că toți marii poeți ai lumii au fost — nu știm bine pentru ce — mari oameni de cultură, și că poezia lui Eminescu este floarea aleasă a unei grădini, iar nu una a cîmpului.

Dacă e vorba de lecția fără de capăt pe care o poate da un *uomo universale* în versiune românească, este o lecție pentru oameni de cultură adevărați, creatori sau specialiști. E adevărat : imperfecțiune este, în cele șapte sau opt mii de file ale lui Eminescu, dar este una care strivește, cu masivitatea și deschiderea ei, orice conștiință de specialist sau nespecialist care o înfruntă...

Darul ce ni s-a făcut prin Eminescu ? A apărut în lumea noastră un om care-a înțeles să fie om deplin. Cineva care n-a voit să fie al doilea.

(Eminescu sau gînduri despre omul deplin al culturii românești)

Scanned with OKEN Scanner

Activităţi în cadrul Festivalului Naţional „Cîntarea României". Concursul de limba şi literatura română „M. Eminescu": etapa judeţeană

Etapa judeţeană a celei de-a XXVII-a ediţii a Concursului de limba şi literatura română „M. Eminescu" a avut loc în ziua de 4 martie 1984. Publicăm, în numărul de faţă, subiectele obligatorii pentru etapa judeţeană, formulate de comisia centrală şi listele elevilor premiaţi, cu drept de participare la etapa finală de la Suceava.

Subiecte

Clasa a IX-a

1. Susţineţi, cu argumente referitoare la conţinut şi la valoare literară, actualitatea creaţiei cronicarilor şi a reprezentanţilor Şcolii Ardelene.

2. Comentaţi versurile *Stejarul şi cornul*, din volumul *Poezii populare ale românilor* de V. Alecsandri.

Clasa a X-a

1. Demonstraţi de ce drama *Apus de soare* de B. Şt. Delavrancea îşi păstrează actualitatea.

2. Comentaţi un fragment (imaginea horei) din *Nunta Zamfirei* de G. Coşbuc.

Clasa a XI-a

1. Pe baza textelor literare studiate, susţineţi afirmaţia lui Titu Maiorescu despre Mihai Eminescu: „Pe cît se poate omeneşte prevedea, literatura poetică română va începe secolul al XX-lea sub auspiciile geniului lui, şi forma limbei naţionale, care şi-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire pînă astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a vestmîntului cugetării româneşti".

2. Comentaţi versurile lui Eminescu: „Porni luceafărul. Creşteau / În cer a lui aripe, / Şi căi de mii de ani treceau / În tot atîtea clipe. / Un cer de stele dedesupt, / Deasupra-i cer de stele. / Părea un fulger nentrerupt / Rătăcitor prin ele."

Clasa a XII-a

1. Pe baza textelor literare studiate, relevaţi valoarea artistică a creaţiei lui Lucian Blaga.

2. Comentaţi fragmentul începînd cu versul „O, cine ştie? — Poate că" pînă la versul „gorunule din margine de codru" din poezia *Gorunul* de Lucian Blaga.

Scanned with OKEN Scanner

Premianții etapei județene a concursului, cu drept de participare la etapa finală de la Suceava

ALBA. Clasa a IX-a : *Delia Maria Petra*, Liceul Industrial, Sebeș. Clasa a X-a : *Carmen Covaci*, Liceul Industrial, Ocna Mureș ; *Maria Hațegan*, Liceul „Horia, Cloșca și Crișan", Alba Iulia. Clasa a XI-a : *Elena Petra*, Liceul Industrial, Sebeș : *Eutalia Teompa*, Liceul „Horia, Cloșca și Crișan", Alba Iulia. Clasa a XII-a : *Daniela Gădălean*, Liceul Industrial Nr. 4, Alba Iulia.

ARAD. Clasa a IX-a : *Adriana Mesaroș*, Liceul Industrial Nr. 8, Arad ; *Monica Szárics*, Liceul „I. Slavici", Arad. Clasa a X-a : *Florica Hornoi*, Liceul „I. Slavici", Arad ; *Cecilia Diana Lucaci*, *Laura Savu*, Liceul Industrial Nr. 13, Arad.

ARGEȘ. Clasa a IX-a : *Crenguța Bozan*, Liceul „N. Bălcescu", Pitești ; *Mihaela Isbășoiu*, Liceul de Filologie-Istorie, Cîmpulung. Clasa a X-a : *Luminița Eremia*, Liceul „N. Bălcescu", Pitești ; *Irena Matei*, Liceul „Zinca Golescu", Pitești ; Clasa a XI-a : *Liliana Marin*, Liceul „Zinca Golescu", Pitești ; *Constanța Neagu*, Liceul Sanitar, Pitești. Clasa a XII-a : *Mirela Robu*, Liceul Industrial Nr. 8, Pitești ; *Claudia Tița*, Liceul „Zinca Golescu", Pitești.

BACĂU. Clasa a IX-a : *Cristina Coteanu*, Liceul „V. Alecsandri", Bacău ; *Carmen Huluță*, *Anca Petrilă*, Liceul „G. Bacovia", Bacău ; *Carmen Tătărășanu*, Liceul „Lucrețiu Pătrășcanu", Bacău. Clasa a X-a : *Gheorghe Bacalu*, Liceul „V. Alecsandri", Bacău ; *Ioana Burduja*, Liceul „G. Bacovia", Bacău ; *Teodora Craus*, Liceul „G. Bacovia", Bacău ; Clasa a XI-a : *Roxana Băisan*, Liceul „G. Bacovia", Bacău ; *Lăcrămioara Lazăr*, Liceul „L. Pătrășcanu", Bacău ; *Lavinia Șeitan*, Liceul Pedagogic, Bacău. Clasa a XII-a : *Gabriela Asmarandei*, Liceul Industrial, Buhuși ; *Elisabeta Cuculescu*, Liceul de Filologie-Istorie, Gheorghe Gheorghiu-Dej ; *Tatiana Ursu*, Liceul Pedagogic, Bacău.

BIHOR. Clasa a IX-a : *Adriana Botici*, Liceul Sanitar, Oradea ; *Anca Bradu*, *Liliana Deak*, Liceul de Filologie-Istorie, Oradea. Clasa a X-a : *Claudia Bobar*, Liceul Sanitar, Oradea ; *Alice Bodiu*, Liceul de Filologie-Istorie, Oradea ; *Simona Ungur*, Liceul Pedagogic, Oradea. Clasa a XI-a : *Livia Ciotea*, Liceul Pedagogic, Oradea ; *Liana Dragoș*, Liceul „E. Gojdu", Oradea. Clasa a XII : *Dorina Costea*, Liceul Industrial, Beiuș ; *Sorina Rotar*, Liceul Pedagogic, Oradea.

BISTRIȚA. Clasa a IX-a : *Liana Goga*, *Codruța Pop*, Liceul „L. Rebreanu", Bistrița. Clasa a X-a : *Simona Botean*, Liceul Metalurgic, Beclean ; *Carmen Pop*, Liceul Industrial Nr. 1, Bistrița. Clasa a XII-a : *Alina Ardelean*, Liceul Pedagogic, Năsăud ; *Doina Vertic*, Liceul „G. Coșbuc", Năsăud.

BOTOȘANI. Clasa a IX-a : *Larisa Hoidrag*, Liceul Pedagogic, Botoșani. Clasa a X-a : *Cristi Bădiliță*, Liceul „A.T. Laurian", Botoșani. Clasa a XI-a : *Doinița Adumitroaie*, Liceul Sanitar, Botoșani ; *Greta Pasat*, *Siminica Țuca*, Liceul Pedagogic, Botoșani. Clasa a XII-a : *Mariana Scripcaru*, Liceul Industrial, Bucecea.

BRAȘOV. Clasa a IX-a : *Ioana Letcă*, Liceul „A. Șaguna", Brașov ; *Nicoleta Orlandea*, Liceul „Unirea", Brașov. Clasa a X-a : *Minerva Muscalu*, Liceul de Matematică-Fizică Nr. 1, Brașov ; *Mircea Itul*, Liceul „Unirea", Brașov ; *Anca Porojan*, Liceul „A. Șaguna", Brașov ; *Andreea Stoie*, Liceul „Unirea", Brașov. Clasa a XI-a :

Ovidiu Brînză, Liceul „Radu Negru", Făgăraș ; *Gabriela Dinu*, Liceul „Unirea", Brașov. Clasa a XII-a : *Mihaela Bucă*, Liceul „A. Șaguna", Brașov ; *Caius Dobrescu*, Liceul „Unirea", Brașov.

BRĂILA. Clasa a IX-a : *Florentina Arghiropol*, Liceul „N. Bălcescu", Brăila. Clasa a X-a : *Magdalena Dudaș*, Liceul Industrial Nr. 4, Brăila. Clasa a XI-a : *Adriana Stănescu*, Liceul Industrial Nr. 5, Brăila. Clasa a XII-a : *Reveica Dobre*, Liceul Sanitar, Brăila ; *Mihaela Ilie*, Liceul „N. Bălcescu", Brăila.

BUZĂU. Clasa a IX-a : *Mihaela Grozea, Mirela Paraipan*, Liceul „M. Eminescu", Buzău. Clasa a X-a : *Liliana Drăgan*, Liceul Pedagogic, Buzău ; *Vasilica Oancea, Feliciana Vidu*, Liceul „M. Eminescu", Buzău. Clasa a XI-a : *Viorica Constantinescu*, Liceul „M. Eminescu", Buzău. Clasa a XII-a : *Liliana Roșu*, Liceul Pedagogic, Buzău ; *Florin Zamfira*, Liceul Industrial Nr. 6, Buzău.

CARAȘ SEVERIN. Clasa a IX-a ; *Emilia Ancuțici*, Liceul Economic, Reșița, Clasa a X-a : *Cristina Lerch*, Liceul de Matematică-Fizică, Reșița. Clasa a XI-a : *Aurora Nemeș*, Liceul Pedagogic, Caransebeș ; *Daniela Silvășan*, Liceul Industrial Nr. 5, Reșița. Clasa a XII-a : *Valy Ceia*, Liceul de Matematică-Fizică, Reșița.

CĂLĂRAȘI. Clasa a IX-a : *Ileana Popescu*, Liceul „N. Bălcescu", Călărași. Clasa a X-a : *Daniela Costela Radu*, Liceul Agroindustrial, Călărași ; *Theodor Nițu*, Liceul „Al. Sahia", Oltenița ; *Cerasela Sprîncenatu*, Liceul „N. Bălcescu", Călărași.

CLUJ. Clasa a IX-a : *Dana Galiș*, Liceul „N. Bălcescu", Cluj-Napoca ; *Korina Nemecz*, Liceul „Mihai Viteazul", Turda ; *Laura Pavel*, Liceul „Ady-Șincai", Cluj-Napoca. Clasa a X-a : *Mihaela Mureșan Pop*, Liceul Industrial, Cîmpia Turzii ; *Mircea Naidin, Ariadna Rebreanu*, Liceul „Ady-Șincai", Cluj-Napoca ; *Ioana Șchipor*, Liceul „E. Racoviță", Cluj-Napoca. Clasa a XI-a : *Andaluna Borcilă, Marta Orban*, Liceul „Ady-Șincai", Cluj-Napoca ; *Doina Pîrv*, Liceul „Mihai Viteazul", Turda ; *Loredana Românu*, Liceul „Ady-Șincai", Cluj-Napoca. Clasa a XII-a : *Sanda Cordoș*, Liceul „Ady-Șincai", Cluj-Napoca ; *Dana Pop*, Liceul „E. Racoviță", Cluj-Napoca ; *Mircea Țicudean*, Liceul „Ady-Șincai", Cluj-Napoca.

CONSTANȚA. Clasa a IX-a : *Adina Brădeanu*, Liceul Industrial Nr. 3, Medgidia ; *Teodor Dobrin*, Liceul Industrial Nr. 2, Constanța ; *Gloria Tănăsescu*, Liceul Industrial Nr. 2, Mangalia. Clasa a X-a : *Otilia Ceauș*, Liceul „M. Eminescu", Constanța ; *Camelia Feșteanu*, Liceul Pedagogic, Constanța. Clasa a XI-a : *Adriana Andronic, Carmen Codreanu*, Liceul Industrial Nr. 6, Constanța. Clasa a XII-a : *Ecaterina Alexandru, Gheorghița Dinescu*, Liceul Pedagogic, Constanța.

COVASNA. Clasa a X-a : *Tatiana Aitean, Mioara Cerchizan*, Liceul de Matematică-Fizică, Sfîntu Gheorghe ; *Silvia Fadgyas*, Liceul Industrial Nr. 2, Sfîntu Gheorghe. Clasa a XI-a : *Daniela Boriceanu*, Liceul Industrial, Întorsura Buzăului. Clasa a XII-a : *Mirela Bulat, Iuliana Nemeș*, Liceul de Matematică-Fizică, Sfîntu Gheorghe.

DÎMBOVIȚA. Clasa a IX-a : *Iordanca Irimescu*, Liceul „Ienăchiță Văcărescu", Tîrgoviște. Clasa a X-a : *Anca Platcu*, Liceul „Ienăchiță Văcărescu", Tîrgoviște. Clasa a XI-a : *Adrian Davidoiu*, Liceul „Ienăchiță Văcărescu", Tîrgoviște. Clasa a XII-a : *Laurențiu Avram*, Liceul Industrial Nr. 2, Găești ; *Adrian Negreș*, Liceul „Ienăchiță Văcărescu", Tîrgoviște.

Scanned with OKEN Scanner

DOLJ. Clasa a IX-a : *Mihaela Cotelici, Elena Gavrilă*, Liceul „N. Bălcescu", Craiova ; *Georgeta Ivan*, Liceul de Filologie-Istorie, Craiova ; *Irina Vespan*, Liceul „N. Bălcescu", Craiova. Clasa a X-a : *Carmen Aldumitri*, Liceul Pedagogic, Craiova ; *Gabriela Gonţan, Monica Joiţa*, Liceul de Filologie-Istorie, Craiova. Clasa a XI-a : *Gabriela Vilara, Stela Vilău*, Liceul de Filologie-Istorie, Craiova. Clasa a XII-a : *Silvia Martin*, Liceul Pedagogic, Craiova ; *Florea Nae*, Liceul Militar „Tudor Vladimirescu", Craiova.

GALAŢI. Clasa a IX-a : *Violeta Trandafir*, Liceul Industrial Nr. 2, Tecuci. Clasa a X-a : *Nineta Dragomir*, Liceul „V. Alecsandri", Galaţi ; *Panaite Corneliu*, Liceul Industrial Nr. 12, Galaţi. Clasa a XI-a : *Violeta Chiscop*, Liceul Industrial Nr. 12, Galaţi ; *Cerasela Ene*, Liceul Industrial Nr. 7, Galaţi ; *Ecaterina Prunea*, Liceul Pedagogic, Galaţi. Clasa a XII-a : *Silviu Lupaşcu*, Liceul „V. Alecsandri", Galaţi ; *Veronica Toader*, Liceul Industrial Nr. 12, Galaţi.

GIURGIU. Clasa a IX-a : *Cristina Hari*, Liceul „Ion Maiorescu", Giurgiu. Clasa a X-a : *Niculina Palea*, Liceul Industrial, Bolintin Vale. Clasa a XI-a : *Nicoleta Bălan*, Liceul „I. Maiorescu", Giurgiu. Clasa a XII-a : *Gabriel Antonescu*, Liceul Industrial Nr. 3, Giurgiu ; *Nela Stancu*, Liceul Industrial, Bolintin Vale.

GORJ. Clasa a IX-a : *Maria Miron*, Liceul „T. Vladimirescu", Tîrgu Jiu. Clasa a X-a : *Constantin Buzera*, Liceul Economic, Tîrgu Jiu. Clasa a XI-a : *Claudia Calotă*, Liceul Industrial, Novaci. Clasa a XII-a ; *Ion Buzera*, Liceul Industrial Nr. 6, Tîrgu Jiu.

HARGHITA. Clasa a IX-a : *Liliana Ungureanu*, Liceul Pedagogic, Odorheiu Secuiesc. Clasa a X-a : *Daniela Pop*, Liceul Industrial Nr. 2, Topliţa. Clasa a XI-a : *Liliana Prodan*, Liceul Pedagogic, Odorheiu Secuiesc ; *Ilona Simon*, Liceul de Matematică-Fizică, Miercurea Ciuc. Clasa a XII-a : *Carmen Ardelean*, Liceul „Dr. Petru Groza", Odorheiu Secuiesc ; *Margareta Lakatos*, Liceul Industrial Nr. 3, Miercurea Ciuc.

HUNEDOARA. Clasa a IX-a : *Cristian Nicoară, Horaţiu Tiruţă*, Liceul „Decebal", Deva. Clasa a X-a : *Adela Popescu*, Liceul Pedagogic, Deva ; *Daniela Slovenszky*, Liceul de Matematică-Fizică, Hunedoara. Clasa a XI-a : *Simona Sora*, Liceul Sanitar, Hunedoara. Clasa a XII-a : *Irinel Krausz*, Liceul de Matematică-Fizică, Petroşani ; *Cristina Müller*, Liceul Sanitar, Hunedoara ; *Georgeta Roşian*, Liceul Agroindustrial, Haţeg.

IALOMIŢA. Clasa a IX-a : *Loredana Badea*, Liceul Agroindustrial, Ţăndărei. Clasa a X-a : *Anca Alecu*, Liceul de Matematică-Fizică, Slobozia. Clasa a XI-a : *Luminiţa Linteş*, Liceul Angroindustrial, Slobozia ; *Viorica Pană*, Liceul Industrial Nr. 1, Slobozia. Clasa a XII-a : *Georgeta Apolozan, Alina Mărculescu, Gabriela Moise*, Liceul de Matematică-Fizică, Slobozia.

IAŞI. Clasa a IX-a : *Carmen Barbărasă, Laura Briotă, Mona Pavelescu*, Liceul „C. Negruzzi", Iaşi. Clasa a X-a : *Carmen Buruiană*, Liceul de Informatică, Iaşi ; *Irina Creţu*, Liceul „M. Eminescu", Iaşi ; *Carla Vasiliu*, Liceul G. Ibrăileanu", Iaşi. Clasa a XI-a : *Sergiu Ailenei, Monica Broos*, Liceul „M. Eminescu", Iaşi ; *Antoniu Petriş*, Liceul „C. Negruzzi", Iaşi. Clasa a XII-a : *Eugenia Bobîrnat*, Liceul „M. Eminescu", Iaşi ; *Elena Borşer, Mihaela Hrincă*, Liceul Sanitar, Iaşi.

Scanned with OKEN Scanner

MARAMUREȘ. Clasa a IX-a : *Constantin Buchet*, Liceul Industrial Nr. 9, Baia Mare ; *Liana Dîrjan*, Liceul Industrial Nr. 8, Baia Mare. Clasa a X-a : *Cristina Cupșa*, Liceul Industrial Nr. 9, Baia Mare ; *Rodica Dulf*, Liceul „Gh. Șincai", Baia Mare; *Liliana Grumaz*, Liceul Industrial Nr. 9, Baia Mare. Clasa a XI-a: *Rodica Frenț*, Liceul „Gh. Șincai", Baia Mare ; *Ana Maria Fernea*, Liceul Industrial Nr. 9, Baia Mare. Clasa a XII-a : *Carmen Pavel*, Liceul Industrial Nr. 9, Baia Mare.

MEHEDINȚI. Clasa a IX-a : *Mirela Bălțăteanu*, Liceul Industrial, Strehaia. Clasa a X-a : *Florentina Nedelușl*, Liceul Industrial Nr. 5, Drobeta-Turnu Severin. Clasa a XI-a : *Alietti Muscalu*, Liceul Industrial Nr. 6, Drobeta-Turnu Severin. Clasa a XII-a : *Magdalena Marișescu*, Liceul „Șt. Plavăț", Orșova ; *Claudia Mihalcea*, Liceul „Traian", Drobeta-Turnu Severin.

MUREȘ. Clasa a IX-a : *Adrian Cismaș, Diana Sîngeorzan*, Liceul Industrial Nr. 1, Tîrnăveni. Clasa a X-a : *Anca Fleșariu*, Liceul „J. Haltrich", Sighișoara ; *Corina Szenes*, Liceul „Al. Papiu Ilarian", Tîrgu Mureș ; *Daniela Vrîncean*, Liceul Pedagogic, Tîrgu Mureș. Clasa a XI-a : *Rozalia Simo*, Liceul „Al. Papiu Ilarian", Tîrgu Mureș. Clasa a XII-a : *Claudia Iurian, Luminița Mosora*, Liceul Sanitar, Tîrgu Mureș.

NEAMȚ. Clasa a IX-a : *Simona Costea*, Liceul „Petru Rareș", Piatra Neamț ; *Liliana Nicorescu*, Liceul „Calistrat Hogaș", Piatra Neamț. Clasa a X-a : *Gabriela Budocă*, Liceul „Calistrat Hogaș", Piatra Neamț ; *Dalila Leonescu*, Liceul „Petru Rareș", Piatra Neamț. Clasa a XI-a: *Daniela Mitrofan*, Liceul „Calistrat Hogaș", Piatra Neamț ; *Gabriel Stupu*, Liceul „Roman Vodă", Roman. Clasa a XII-a : *Steluța Boboc*, Liceul „Calistrat Hogaș", Piatra Neamț ; *Paulina Steinbergher*, Liceul Industrial Nr. 6, Piatra Neamț.

OLT. Clasa a X-a : *Oana Bărbulescu*, Liceul „Ion Minulescu", Slatina ; *Cristian Neacșu*, Școala Potcoava. Clasa a XI-a : *Cezar Ienei*, Liceul Agroindustrial, Slatina. Clasa a XII-a : *Floriana Bașică*, Liceul Agroindustrial, Caracal : *Mihaela Cioponea*, Liceul Pedagogic, Slatina.

PRAHOVA. Clasa a IX-a : *Diana Nuțiu*, Liceul „I. L. Caragiale", Ploiești. Clasa a X-a : *Gabriela Barnea*, Liceul Pedagogic, Ploiești ; *Alina Drumeanu*, Liceul Industrial Nr. 4, Ploiești. Clasa a XI-a : *Gabriela Deaconu, Daniela Zeca*, Liceul „C. Dobrogeanu Gherea", Ploiești ; *Roxana Marcu*, Liceul „Mihai Viteazul", Ploiești. Clasa a XII-a : *Petruța Andrei*, Liceul „N. Iorga", Vălenii de Munte ; *Liliana Bădoiu*, Liceul „Mihai Viteazul", Ploiești ; *Viorica Moraru*, Liceul Pedagogic, Ploiești ; *Diana Crizantema Trandafir*, Liceul „C. Dobrogeanu Gherea", Ploiești.

SATU MARE. Clasa a IX-a : *Loredana Boja*, Liceul „M. Eminescu", Satu Mare ; *Monica Fărcaș*, Liceul de Filologie-Istorie, Satu Mare. Clasa a XI-a : *Dorina Olariu*, Liceul Industrial Nr. 6, Satu Mare ; *Maria Ster*, Liceul de Filologie-Istorie, Satu Mare. Clasa a XII-a : *Dolores Kruszlics*, Liceul de Filologie-Istorie, Satu Mare ; *Mariana Rus*, Liceul Industrial Nr. 7, Satu Mare.

SĂLAJ. Clasa a IX-a : *Mihaela Huban*, Liceul Industrial, Jibou ; *Diana Pușcaș*, Liceul de Filologie-Istorie, Șimleul Silvaniei. Clasa a X-a : *Ioana Costelaș*, Liceul de Filologie-Istorie, Șimleul Silvaniei ; *Crin Teodorescu*, Liceul Industrial Nr. 3, Zalău.

Scanned with OKEN Scanner

Clasa a XI-a : *Voichița Rablău*, Liceul de Matematică-Fizică, Zalău. Clasa a XII-a : *Ana Lavrincic*, Liceul Agroindustrial, Șimleul Silvaniei ; *Marcel Lucaciu*, Liceul de Filologie-Istorie, Șimleul Silvaniei.

SIBIU. Clasa a IX-a : *Simona Sopa, Gabriela Stuparu*, Liceul „O. Goga", Sibiu. Clasa a X-a : *Mihaela Artimon*, Liceul Sanitar, Sibiu ; *Daniela Drăghiciu*, Liceul „O. Goga", Sibiu. Clasa a XI-a : *Liliana Floca*, Liceul „Axente Sever", Mediaș ; *Elena Poplăceanu*, Liceul „O. Goga", Sibiu. Clasa a XII-a : *Eva Babinszki, Ramona Neamțu*, Liceul „O. Goga", Sibiu.

SUCEAVA. Clasa a IX-a : *Cecilia Bahrincean*, Liceul „E. Hurmuzachi", Rădăuți ; *Gabriela Savischi, Dana Șotropa*, Liceul Pedagogic, Suceava. Clasa a X-a : *Carmen Dumitriu*, Liceul „Ștefan cel Mare", Suceava ; *Brîndușa Frunză*, Liceul „N. Gane", Fălticeni ; *Mihaela Herciu*, Liceul „Petru Rareș", Suceava ; *Leontina Lobodan*, Liceul „N. Gane", Fălticeni ; *Mirela Șlai*, Liceul Pedagogic, Suceava. Clasa a XI-a : *Dana Gavriloaia*, Liceul „N. Gane", Fălticeni ; *Cristina Platon*, Liceul „Petru Rareș", Suceava ; *Simona Sandiuc*, Liceul „Ștefan cel Mare", Suceava. Clasa a XII-a : *Paul Alexandru*, Liceul Militar, Cîmpulung ; *Aurelian Crăiuțiu*, Liceul „Ștefan cel Mare", Suceava ; *Carmen Guliciuc*, Liceul Pedagogic, Suceava ; *Cătălin Misoagă*, Liceul Militar, Cîmpulung ; *Maria Panțiru*, Liceul Pedagogic, Suceava ; *Antonela Ruști*, Liceul Industrial Nr. 2, Suceava ; *Camelia Șandru*, Liceul „Dragoș Vodă", Cîmpulung ; *Otilia Ungureanu*, Liceul Pedagogic, Suceava.

TELEORMAN. Clasa a IX-a : *Mihaela Avram*, Liceul „Unirea", Turnu Măgurele. Clasa a X-a : *Lorena Ilinca*, Liceul Industrial, Zimnicea ; *Laura Nicolescu*, Liceul „Unirea", Turnu Măgurele. Clasa a XI-a : *George Valeriu Cațan*, Liceul Industrial Nr. 2, Alexandria ; *Cristian Nițulescu*, Liceul „Unirea", Turnu Măgurele. Clasa a XII-a : *Liliana Marincea*, Liceul „Al. I. Cuza", Alexandria ; *Tania Stoica*, Liceul Agroindustrial, Drăgănești Vlașca.

TIMIȘ. Clasa a IX-a : *Liliana Badea, Mirela Biriescu*, Liceul Sanitar, Timișoara ; *Alexandra Ciocîrlie*, Liceul de Filologie-Istorie, Timișoara ; *Beatrice Ciucu*, Liceul de Matematică-Fizică Nr. 1, Timișoara. Clasa a X-a : *Ondina Bleier, Simona Făgărășanu*, Liceul de Filologie-Istorie, Timișoara. Clasa a XI-a : *Camelia Bistriceanu*, Liceul Pedagogic, Timișoara ; *Dorina Popescu, Lucia Robitu*, Liceul de Filologie-Istorie, Timișoara. Clasa a XII-a : *Mirela Radu*, Liceul de Filologie-Istorie, Timișoara ; *Marcel Roma*, Liceul „N. Lenau", Timișoara ; *Maria Subi*, Liceul de Filologie-Istorie, Timișoara.

TULCEA. Clasa a IX-a : *Lăcrămioara Visterneanu*, Liceul „Spiru Haret", Tulcea. Clasa a X-a : *Atena Kander*, Liceul „Spiru Haret", Tulcea. Clasa a XI-a : *Daniela Mocanu*, Liceul Industrial, Măcin. Clasa a XII-a : *Gabriela Sotir*, Liceul Industrial Nr. 5, Tulcea.

VASLUI. Clasa a IX-a : *Laurențiu Constantin*, Liceul „M. Kogălniceanu", Vaslui. Clasa a X-a : *Sorin Rotariu*, Liceul „Cuza Vodă", Huși. Clasa a XI-a : *Anca Bleoju*, Liceul „Gh. Roșca Codreanu", Bîrlad ; *Oana Iurașcu*, Liceul „M. Kogălniceanu", Vaslui : *Letiția Carmen Modreanu*, Liceul „Al. Vlahuță", Bîrlad. Clasa a XII-a : *Mihaela Vrînceanu*, Liceul „Gh. Roșca Codreanu", Bîrlad.

VÎLCEA. Clasa a IX-a : *Corina Buică*, Liceul Industrial Nr. 8, Rîmnicu Vîlcea ; *Ileana Comănescu*, Liceul Industrial Nr. 7, Rîmnicu Vîlcea. Clasa a X-a : *Viorel Moțoc*, Liceul „N. Bălcescu", Rîmnicu Vîlcea. Clasa a XI-a : *Elena Șoșoi*, Liceul Industrial

Scanned with OKEN Scanner

Nr. 3, Rîmnicu Vîlcea. Clasa a XII-a : *Tudor Iosifaru*, Liceul Industrial Nr. 7, Rîmnicu Vîlcea.

VRANCEA. Clasa a IX-a : *Anca Chirilă*, Liceul Economic, Focșani. Clasa a X-a : *Otilia Dragomir*, Liceul Industrial, Adjud ; *Carmen Ion*, Liceul Economic, Focșani. Clasa a XI-a : *Ramona Merluşcă*, Liceul „Al. I. Cuza", Focșani ; *Aurelia Voineag*, Liceul Economic, Focșani. Clasa a XII-a : *Camelia Budeanu, Carmina Corbeanu*, Liceul Economic, Focșani.

BUCUREȘTI. Clasa a IX-a : *Dana Augustin*, Liceul „Gh. Lazăr" ; *Mircea Bătănoiu*, Liceul de Matematică-Fizică Nr. 3 ; *Diana Flintaşu*, Liceul de Filologie-Istorie Nr. 1 ; *Ana Florescu*, Liceul „Zoia Kosmodemianskaia" ; *Ioana Iorgulescu*, Liceul „N. Bălcescu" ; *Oana Negulescu*, Liceul Industrial Nr. 32 ; *Crenguța Nicolae*, Liceul „Zoia Kosmodemianskaia" ; *Oana Crina Vijulie*, Liceul „N. Bălcescu". *Clasa* a X-a : *Liliana Bîrlă*, Liceul de Matematică-Fizică Nr. 3 ; *Corina Chelaru*, Liceul Pedagogic ; *Georgeta Drăghici*, Liceul „Zoia Kosmodemianskaia" ; *Liliana Mitroi*, Liceul Industrial „Timpuri Noi" ; *Codruța Moș*, Liceul „Mihai Viteazul" ; *Mihai Vlad Niculescu*, Liceul de Filologie-Istorie Nr. 1 ; *Liviu Popescu*, Liceul „Zoia Kosmodemianskaia" ; *Anda Preda*, Liceul „N. Bălcescu" ; *Emilia Stach*, Liceul „Zoia Kosmodemianskaia" ; *Cornelia Tîrîș*, Liceul de Matematică-Fizică Nr. 3. Clasa a XI-a : *Alexandru Baltag*, Liceul de Matematică-Fizică Nr. 3 ; *Mona Grădescu*, Liceul de Matematică-Fizică Nr. 1 ; *Sorin Manole*, Liceul „Gh. Șincai" ; *Mihaela Mihăiță*, Liceul Sanitar ; *Ioana Neagu, Minerva Ocolișan, Cristina Pîrvulescu*, Liceul „Zoia Kosmodemianskaia" ; *Marieta Ronea*, Liceul de Filologie-Istorie Nr. 1 ; *Bogdan Stănescu*, Liceul „Gh. Lazăr". Clasa a XII-a : *Adriana Dicu*, Liceul „Zoia Kosmodemianskaia" ; *Mihaela Duca*, Liceul de Matematică-Fizică Nr. 3 ; *Mihaela Dumitrescu, Antoaneta Folea*, Liceul „N. Bălcescu" ; *Isabela Ghörfi*, Liceul „Zoia Kosmodemianskaia" ; *Irina Movilă*, Liceul „I. L. Caragiale" ; *Irina Rebedea*, Liceul „Gh. Șincai" ; *Aura Taras*, Liceul Industrial Nr. 36 ; *Maria Vasilescu*, Liceul Pedagogic.

Concursul național „Tinere condeie", 1983

(cîteva concluzii)

ELENA DRAGOȘ

„Tinere condeie", concurs de creație literară afiliat din 1977 Festivalului Național „Cîntarea României" și aflat la a 15-a ediție pentru pionieri și a 11-a ediție pentru liceeni, s-a desfășurat la București, în lunile iunie—iulie 1983, și a întrunit 2065 de pionieri și 262 de liceeni din București și 35 de județe ale țării.

Juriul condus de scriitorul Mircea Sântimbreanu, secretarul Secției de literatură pentru copii și tineret din cadrul Uniunii Scriitorilor și directorul Editurii „Albatros" a decernat 218 premii și mențiuni pentru pionieri (82 la poezie, 132 la proză, 4 la dramaturgie) și 43 de premii și mențiuni pentru liceeni (22 la poezie, 20 la proză, 1 la dramaturgie).

O noutate a acestui concurs a constituit-o premierea diferențiată pe genuri în cadrul prozei, unde s-au separat ca specii deosebite literatura științifico-fantastică și reportajul, ținîndu-se seama de specificitatea lor estetică care impune o diversificare a criteriilor de evaluare.

Scanned with OKEN Scanner

Analizînd bilanțul concursului, juriul a rămas plăcut impresionat de frumoasa activitate cenaclistică și de bunele rezultate obținute de școlile generale din județele Maramureș, Timiș, Mureș, Harghita, Arad, Călărași, Vaslui, Botoșani, reținînd pasiunea profesorilor îndrumători de cenacluri din Moisei și Borșa — Maramureș, Guranda — Botoșani, Borsec — Harghita.

Municipiul București a obținut, ce e drept, cel mai mare număr de premii (37 din 218), dar prezentînd la concurs peste 600 de concurenți (mai mult de o pătrime din numărul total).

În ceea ce-i privește pe liceeni, capitala țării s-a detașat net (23 laureați din 43 pe toată țara) datorită lotului omogen și valoros prezentat de cenaclul „Săgetătorul", cenaclu cu o bogată tradiție, care cultivă cu pricepere și perseverență cele mai reprezentative talente din liceele bucureștene. O notă bună pentru elevii liceelor „Gheorghe Lazăr" (11 laureați) și „Zoia Kosmodemianskaia" (4 laureați), membri ai cenaclului reprezentativ al Capitalei.

Nu pot fi lansate prognoze în legătură cu talentele pionierești. Juriul de poezie a remarcat din masa amorfă a unei poezii mimetice, confecționate, prea adesea festiviste, cîteva voci lirice proaspete, autentice : *Cristina Cîmpeanu* — Drobeta-Turnu Severin, *Andreea Drăgan* — Alba Iulia, *Angela Buzură*, *Maria Mihali* — Borșa, *Tomoioagă Maria* și *Gheorghe*, *Nița Gajda* — Moisei, *Tamara Oțet* — Jibou-Sălaj, *Livia Elcu* și *Gabriela Bașagă* — Guranda, *Carmen Soare* — Călărași, *Mariana Gîdea* — Roșiori de Vede, *Irina Vespan* — Craiova, *Simona Danciu* — Deva, *Adriana Doina Stan* — Galați, *Ioana Ciocîrlan*, *Irina Egli*, *Letiția Bucur*, *Cristina Zărnescu*, *Rodica Năstase*, *Manuela Boatcă*, *Beatrice Tutunea*, *Maria Stănescu*, *Ileana Despa*, București, demne de a fi ocrotite și îndrumate în continuare.

Proza, mai slabă ca la alte ediții, are meritul de a propulsa cu mai multă vigoare și chiar cu ceva mai multă pricepere ca altădată literatura științifico-fantastică, expresie a spiritului născocitor, tehnic al tinerei generații ; dar și a unei tendințe de desprindere din realitatea înconjurătoare. Se pare că cenaclurile S. F. iau în multe școli și licee un deosebit avînt.

Atît poezia, cît și proza liceenilor ating pe alocuri cote remarcabile ; creațiile unor laureați la poezie ca *Adriana Lefter*, *Elena Cochia*, *Mircea Loteanu*, *Constantin Radu*, *Iulia Voinea*, *Raluca Sălișteanu* din București, *Mihaela Craiu* din Bacău, *Ana Maria Elges* din Cluj-Napoca, *Ioan Augustin* din Tulcea și prozatori ca *Radu Antonescu* și *Marlene Alexandrescu* din București, *Mioara Bădescu* din Alexandria, *Diana Ramona Cristurean* din Cluj-Napoca pot face față cu succes, așa cum se exprima și scriitorul Mircea Sântimbreanu, președintele juriului, oricărui concurs de editură și merită să fie publicate în orice revistă de prestigiu. Și proza unor autori de S. F. ca *Ana Maria Popescu* sau *Cristian Teodorescu* din București atinge pe alocuri exigențele genului.

Cele mai izbutite creații ale pionierilor vor fi cuprinse în antologia „Vis de pace", editată de Consiliul Național al Pionierilor și Șoimilor Patriei, iar cele ale liceenilor în „Excelsior XIV", editată de C.C. al U.T.C., ambele culegeri fiind redactate de același vechi animator al acestor publicații, prof. dr. Tudor Opriș.

Rămîne în continuare să se manifeste aceeași grijă pentru ca aceste talente să nu se piardă, să li se asigure o continuitate a vieții de cenaclu în mediu studențesc, să fie îndrumate să nu neglijeze revistele și concursurile literare, să nu uite să-și lărgească orizontul de cunoștințe literare, indiferent de profilul liceului sau facultății îmbrățișate după absolvirea cursului general sau liceal.

Scanned with OKEN Scanner

Cenaclul literar-artistic „Armonii"

Prof. PETRE GH. BÎRLEA
Casa Personalului Didactic, Tîrgoviște

Întemeiat în anul 1976, cenaclul literar-artistic „Armonii" de la Liceul Agroindustrial Băleni își desfășoară activitatea sub semnul aceleiași pasiuni care îi caracterizează pe toți cei ce, depășind cadrul strict al obligațiilor profesionale, înțeleg să-și valorifice sub această formă energia și talentul.

În cartea de membru a cenaclului se precizează că acesta este un loc de întîlnire a artelor puse în slujba manifestărilor patriotice... și a amplei treceri în revistă a posibilităților creatoare și interpretative reunite sub genericul „Cîntarea României", iar ședințele, organizate lunar, sînt dedicate unor evenimente social-politice și culturale din viața poporului nostru.

Luîndu-și numele de la revista „Armonii" editată de Alexandru Vlahuță la Tîrgoviște în perioada profesoratului la școlile dîmbovițene, cenaclul oferă membrilor săi un cadru plăcut pentru prezentarea unor creații literare proprii, pentru dezbateri și evocări, fiind totodată un stimulent pentru culegătorii de folclor din această zonă cu bogate tradiții cultural-artistice.

În afara acestor activități cu caracter permanent, merită consemnată inițiativa vizionării periodice a unor filme inspirate din operele literare (din patrimoniul literar național și universal), precum și activitatea unui grup permanent de recitatori și a unei brigăzi artistice. Dintre acțiunile organizate în ultima vreme reținem atenția medalioanele Sadoveanu și Macedonski, întîlnirea cu ziaristul și poetul George Coandă, vizita de documentare la Muzeul Literaturii Române, întîlnirea cu regizorul Mircea Daneliuc, precum și dezbaterile pe teme ca „Specificul *Cronicii Bălenilor* în contextul cronicilor muntenești", poezia obiceiurilor din zona Băleni, literatura călătoriilor, poezia anotimpurilor etc.

Pornind de la tema centrală, activitatea organizată în cadrul unei ședințe de cenaclu se diversifică, de fiecare dată, prin intervenții pe cît de spontane, pe atît de apreciate, astfel încît calitatea și varietatea manifestărilor sînt în cîștig, cu fiecare ședință în plus.

Întîlnirile cu cenaclul „Vasile Cîrlova" al Casei Științei și Tehnicii pentru Tineret din Tîrgoviște sau cu cenaclul „Ienăchiță Văcărescu" al Casei Personalului Didactic au oferit, evident, noi sugestii pentru îmbogățirea activității tinerilor elevi, dintre care nume ca Mioara Bucur, Elena Bolovan, Marian Roman, Dan Diaconescu, Ioana Lixandru, Gelu Olteanu ș.a. s-au afirmat cu consecvență în ultimii ani.

Ca și în cazul altor cenacluri, elevii de la Liceul Băleni își valorifică creațiile atît în presa locală, în publicațiile pentru tineret, cît și printr-o gazetă proprie, *Luceafărul*, în care apar lunar versuri, tablete, mici comentarii, recenzii, semnale, miniaturi satirice etc. De reținut și faptul că membrii acestui cenaclu lucrează în prezent la alcătuirea unei culegeri de folclor literar.

Sufletul acestui cenaclu este, bineînțeles, un profesor de limba și literatura română, entuziastul și talentatul Lucian Grigorescu, el însuși condeier discret, vechi gazetar și fin prozator, prezență activă în viața spirituală a județului.

Scanned with OKEN Scanner

BUZĂU

În cadrul „Lunii culturii buzoiene", elevi din licee și școli generale au participat la întîlniri cu scriitorii.

La Liceul „M. Eminescu" din Buzău au fost prezenți Corneliu Sturzu, redactor-șef al revistei *Convorbiri literare*, și Grigore Ilisei, de la aceeași publicație, precum și studentul Dumitru Pană, redactor al revistei *Opinia studențească* din Iași. La întîlnirea avînd ca temă „Literatura și tineretul" au fost în mijlocul elevilor și buzoienii Gheorghe Andrei și Constantin Petcu. Din partea elevilor au luat cuvîntul la dezbatere Elvis Claudiu Săftoiu și Viorica Constantinescu, care fac parte din cenaclul liceului, îndrumat de profesoarele Doina Mănoiu și Viorica Nebel.

Cu prilejul lansării cărții *Zmeele copilăriei* de Bucur Chiriac, la Școala Nr. 10 și la Liceul Pedagogic, elevii s-au întîlnit cu Marin Sorescu, Gh. D. Vasile, Gheorghe Andrei, Mircea Lerian, Constantin Petcu și cu pictorii Teodor Bogoi și Gheorghe Ciobanu. Dialogul cu scriitorii a fost interesant, agreabil, fiind ilustrat cu piese muzicale interpretate de corul liceului.

Cu prilejul împlinirii a 175 de ani de la nașterea creatorului liricii române moderne, Vasile Cîrlova, la școala din Zorești, elevii și profesorii i-au avut ca oaspeți pe Marin Sorescu, Gh. D. Vasile, Bucur Chiriac, Gheorghe Andrei, Mircea Lerian și pe pictorul Teodor Bogoi. Despre opera poetului au vorbit Marin Sorescu, îngrijitorul unei ediții critice Cîrlova și Al. Oproescu, cercetător al literaturii buzoiene. Au citit versuri patriotice Marin Sorescu, Bucur Chiriac, Gh. D. Vasile, Gheorghe Andrei. S-a vizitat casa memorială din localitate. Au recitat membri ai cercului literar: Adrian Geambașu și Daniela Șandru, precum și bătrînul Gheorghe Cîrstea. Pionierii au prezentat un montaj literar-muzical pe versurile lui Vasile Cîrlova. O întîlnire similară a avut loc și la Școala Zărnești.

Sînt numai cîteva manifestări de cultivare a patriotismului elevilor.

Prof. AURELIA ANDREI

COSTEȘTI, ARGEȘ

Cercul literar „Magda Isanos" de la Liceul Industrial din orașul Costești are o activitate de peste 15 ani. A rămas de-a lungul anilor ca o constantă a muncii noastre strădania de a cultiva la elevi dragostea pentru limbă și literatură și de a-i forma ca buni cititori.

Ne vom referi, în corespondența de față, la acțiunile mai importante întreprinse în anul școlar 1983/1984. Astfel, s-a organizat o întîlnire a elevilor cu redactori ai revistei *Argeș*, care au făcut expuneri asupra preocupărilor prezente și viitoare ale publicației, precum și asupra literaturii române contemporane. Elevii dobîndesc aici noțiuni suplimentare de teorie, critică literară și estetică, despre

Scanned with OKEN Scanner

tehnica procesului de creaţie, îşi lărgesc orizontul cunoaşterii prin dialog direct cu scriitori şi critici literari argeşeni, între care : Mihail Diaconescu, Ion Lică-Vulpeşti, Dan Rotaru, Ludmila Ghiţescu, Otilia Nicolescu, Corneliu Marcu, S. I. Nicolaescu şi N. Oprea.

Cercul nostru a prezentat spectacole de poezie şi muzică cu versuri originale de elevilor, sub genericul „Uniţi în cuget şi simţiri", „Nemurirea ţării", „Glasul păcii".

La Casa de cultură a oraşului s-a desfăşurat un concurs pe tema „Literatura Marii Uniri", dedicat zilei de 1 Decembrie 1918. Printre cîştigători se numără elevii Tatiana Diaconescu şi Nicolae Teodorescu. Omagierea Unirii a prilejuit participarea membrilor cercului literar la simpozionul „Unirea-i rodul luptelor de veacuri ale poporului român", realizat în colaborare cu cercul de istorie din liceu, cu referate ca : „Întoarcerea lui Blaga în Ardeal" (Maria Popescu, clasa a XII-a B), „V. Alecsandri — bard al Unirii" (Veronica Iordache, clasa a X-a B), „Ideea Unirii în opera lui N. Bălcescu" (Valeria Noja, clasa a X-a B).

Cenaclul nostru este preocupat să realizeze o culegere literară dedicată sărbătoririi a 50 de ani de la înfiinţarea liceului.

Rezultatele obţinute de-a lungul anilor în cercul literar „Magda Isanos" ne dau speranţe şi ne obligă totodată să lărgim cadrul de stimulare şi de manifestare a energiilor creatoare.

Prof. DUMITRU ANGHEL
Liceul Industrial, Costeşti

CRÎNGENI, TELEORMAN

În anul 1968 am înfiinţat în cadrul Şcolii din Crîngeni un cerc de creaţie, pe care elevii l-au intitulat „Speranţe".

Avînd menirea de a cultiva dragostea pentru limba română, cercul a atras încă din primii ani interesul elevilor. N-am intenţionat să îi fac poeţi sau prozatori, ci să îi ajut să înţeleagă că, indiferent de profesia aleasă, însuşirea limbii române este o datorie patriotică. Şi acest obiectiv important al cercului a fost atins în cei peste 15 ani de activitate. Alegerea cadrului de ţinere a şedinţelor lunare ale cercului — în şcoală sau în afară de şcoală —, organizarea unor excursii la case memoriale, între care „Tudor Arghezi" la Mărţişor, „Ion Creangă" la Humuleşti, „M. Sadoveanu" la Vînători, Neamţ, „M. Eminescu" la Ipoteşti, Botoşani, „V. Alecsandri" la Mircești, „O. Goga" la Răşinari, Sibiu, „I. H. Rădulescu, Gr. Alexandrescu şi V. Cîrlova" la Tîrgovişte, vizitarea Muzeului Literaturii Române din Bucureşti şi a altor instituţii de cultură au constituit momente de neuitat în activitatea cercului „Speranţe". Au fost prezentate ediţii nou apărute ale scriitorilor clasici şi în special cele ale prozatorilor teleormăneni : Gala Galaction, Zaharia Stancu şi Marin Preda. Elevii s-au întîlnit cu Mihai Negulescu, redactor-şef al revistei *Cutezătorii*.

Bilanţul celor 15 ani poate fi considerat rodnic : la concursurile republicane de creaţie „Tinere condeie" am obţinut patru premii I : Gabriel Ivănică, Ion Velicu, Viorel Peşu şi Clory-Veronica Costea ; cinci menţiuni : Aurelia Alecu, Viorel Alecu,

Scanned with OKEN Scanner

Rodica Predică, Adrian Popescu, Georgeta Alecu. În revista *Cutezătorii* au publicat Ion Velicu și Clory-Veronica Costea ; în culegerea *Crisalide*, editată de C.N.O.P. București, Gabriel Ivănică, în culegerea *Cîntec din inimi tinere*, Clory-Veronica Costea, Adrian Zoescu, în ziarul *Teleormanul*, Adrian Popescu.

Dintre foștii elevi ai școlii, Lică Pavel este în prezent reporter la emisiunea „Pentru patrie", iar Elena Ilie și Rozalia Vasilache sînt profesoare de limba și literatura română.

Cercul „Speranțe" dintr-o școală din mediul sătesc poate pregăti cadre la nivelul exigențelor actuale.

Prof. ALEXANDRU GHERGU

ORBEASCA DE SUS, TELEORMAN

Recent am primit pe adresa redacției noastre o scrisoare semnată de eleva Camelia Andrei de la Școala Generală din Orbeasca de Sus în legătură cu o afirmație din manualul de limba română pentru clasa a VI-a, ediția 1983, afirmație care a dat naștere unor aprinse discuții în cadrul cercului literar „Flori de primăvară". Este *Scrisoarea III* de M. Eminescu o operă epică, cum se spune în manual ?

Mulți elevi au afirmat că „este o operă lirică în versuri" și că „modurile de expunere (dialog, descriere, narațiune), folosite de genialul nostru poet în această capodoperă, au valoare simbolică, o întrebuințare lirică". Eleva Camelia Andrei ne roagă să publicăm un articol pe această temă. Apreciind spiritul critic al elevilor din cercul „Flori de primăvară", le promitem un răspuns autorizat în numărul viitor al revistei și îi îndemnăm și pe alți elevi să ne scrie în asemenea situații.

Scanned with OKEN Scanner

DOINA ADRIANA STAN

S-a născut la 9 ianuarie 1969 în comuna Mitoc, județul Botoșani. Este elevă a Liceului Sanitar din Galați, la al cărui cenaclu literar și folcloric, „Mioriţa", activează. A publicat în *Viaţa nouă*, *Pagini dunărene*, *Apărarea patriei*, *Cutezătorii*. A obținut premiul I la concursul „Din stejar, stejar răsare" (Galați, 1981), premiul pentru cele mai tinere valori la concursul „Baladele Dunării (Galați, 1981), premiul II la concursul „Autori, copiii" (Iași, 1982), premiul III la concursul „Florile independenței" (Calafat, 1983), mențiune specială la concursul „Eroica'83", premiul I la concursul „Tinere condeie", faza națională 1983.

EU CÎNT PENTRU PACE

Cîntecul meu e din iubirea de pace.
Începe din pîine, din vise, din dor,
Din mîini ce trudesc pentru glie și soare
În foșnet de muguri, de viață și zbor.

Cînt pentru țară — ea-mi leagănă visul,
Mi-l poartă spre stele, pe drum de tărie,
Mă-nvață să fiu neclintit în furtună
Prin freamăt de codru, prin glas de cîmpie.

Înalț cîntul muncii iubirii de oameni
Din inima mea, eternă vioară,
Din flori și luceferi, din spicul de grîu
Eu cînt pentru pace, eu cînt pentru țară.

GLASUL CHEMĂRII

Mă cheamă Dunărea
Cu fața ridată de veșnicie,
Desculță călcînd peste pietrele moi
Să-i simt sărutarea în dorul de maluri,
Căci Dunărea-i eternul iubirii din noi.

Mă cheamă balerine albastre
Cu pletele-n care se strîng pescărușii
Să le mîngîi fruntea în zori
Și călcînd peste iarba cea verde de-acasă
Să-ți închin, mamă-țară, iubirea
Purtată în valuri, în muguri, în flori.

Scanned with OKEN Scanner

ISTORIE

MIHAELA PROCA
Liceul Pedagogic, Cîmpulung Muscel

Aici,
s-au topit lacrimile soarelui
ţintuit în cuie prăfuite
pe pleoapele cerului.
Mai apoi,
au răsărit vulcanii galbeni
cu soarele prăbuşit
pe piept.
Aici,
a curs lava albastră
de la porţile raiului
şi a plouat cu rouă
în ochii pămîntului.
Aici,
au ţipat inimile rupte în două
şi soarele s-a împietrit
de sărutul lor
înfrigurat.
Şi, tîrziu, tăcerile sîngerînde s-au
aşezat
ca macii în floare.
Am deschis ochii
şi am văzut
că a nins cu pene de lebădă.

ACUARELĂ

MARIANA VISTERNICU
Siret, judeţul Suceava

În coapsa înserării cresc ferigi
de miere
Caisul pare-o însingurată velă
Luciri de stea la cumpăna fîntînii
Desen bizar. Suavă acuarelă...

PE COLINA TIMPULUI

ŞTEFAN FARCAŞ
Şcoala Generală Nr. 36, Bucureşti

Sus, pe colina timpului tresar
Mii de fîntîni cu sufletul în floare ;
Străfulgerînd luceferi, codrii
de stejar
Sînt albatroşi şi peregrini spre
mare.

Prin noi luminile-nfloresc
Doinind a grîu de nouă primăvară
Şi-n versuri vii cuvinte izvorăsc
În cîntecul iubirilor de ţară.

NOCTURNĂ

DANIELA OATU
Liceul Industrial Nr. 4, Vaslui

Stelele sufletului
în pomul eternităţii
fac popas.

Pe ramuri astrale
luceferii gîndului
se deschid în vocale.

Cum se scutură
silabele-nstelate
în primăvara nocturnă !

E tîrziu
suspină prin crengi
roadele poeziei.

Cînd luna-şi umezeşte
buzele în roua cuvintelor.

Scanned with OKEN Scanner

VASILE ARVINTE
Român, românesc, România — Studiu filologic
București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, 240 p.

O excelentă idee valorifică Vasile Arvinte într-un studiu, deopotrivă erudit și patriotic, cu titlul de mai sus. E vorba, așadar, de o carte în care autorul abordează problema istoriei — urmărită din diverse unghiuri de vedere : etimologic, dialectal, semantic, derivativ etc. — a etnonimului *român*, a adjectivului *românesc* și adverbului *românește*, a numelui propriu *România*. Un studiu de lexicologie, dar nu asupra oricăror elemente lexicale, ci asupra unora a căror importanță pentru viața oricărei comunități lingvistice este covîrșitoare. Cum subliniază însuși Vasile Arvinte într-un *Cuvînt înainte*, „ele aparțin acelei categorii de fapte lingvistice care constituie nu numai o reflectare parțială a istoriei comunității lingvistice respective, ci care, la rîndul lor, prin intermediul întregii energii spirituale a unui popor [...], îi imprimă acestuia o putere mereu activă în modelarea întregii existențe".

Cartea lui Vasile Arvinte este o sinteză care era de așteptat dacă avem în vedere interesul pe care aceste cuvinte l-au stîrnit, de-a lungul timpului, în rîndul lingviștilor și istoricilor români sau străini, dînd naștere unui număr însemnat de referințe sau studii cu acest subiect, cum rezultă din *Bibliografia* pe care autorul o așază, nu întîmplător, chiar la începutul cărții sale. Această bibliografie este supusă unui examen critic minuțios în capitolul introductiv al cărții. Conținutul propriu-zis al lucrării, rezolvările și clarificările propuse se desfășoară în primele trei capitole : *Numele etnic român (rumân) ; Denumiri geografice (țări, regiuni) în limba română* și *Procesul lingvistic de creare a denumirii România*. Cartea mai cuprinde două capitole : *Numele poporului, al limbii și al țării locuite de români, în limba germană* și *Numele poporului, al limbii și al țării locuite de români, în limba franceză*, pe autor interesîndu-l — după cum constatăm din aceste titluri — și contribuția străinilor la cristalizarea respectivelor elementele lexicale.

În primul capitol, sînt cercetate diferitele aspecte ale temei, precum baza dialectală a cuvintelor *român — rumân*, rolul curentului latinist în impunerea variantei *român*, păstrarea numai în limba română a numelui latinesc *romanus*, a adjectivului latinesc **romaniscus* și a adverbului latinesc ** romanisce*, care, afirmă Vasile Arvinte, „au avut un rol istoric de o însemnătate capitală în conservarea entității etnice românești".

În următoarele două capitole, este examinat, din variate perspective lingvistice (fonologic, lexical, semantic, onomasiologic, dialectal, cultural etc.), numele geografic *România*, pentru a se ajunge la concluzia că nu poate fi explicat nici printr-un împrumut din franceză, nici prin reluarea vechii denumiri latinești *România* (sau grecești : *Rumunia*) și nici, cu atît mai puțin, prin creația personală a unor savanți străini (ca Dimitrie Daniel Philippide sau Martin Flemer). Numele geografic *România* s-a născut din substanță lingvistică proprie, autorul cercetînd și argumentînd morfologia semantică — în sincronie sau diacronie — a apelativului *românie*, de la sensul „iobăgie" (în varianta *rumânie*) la acela de „limbă românească" sau „limbă română literară", de la „românism", „spirit românesc", „sentimentul național al românilor" la „românime", „totalitatea românilor". În același scop, e urmărită folosirea numelui *România* pentru a denumi provinciile românești : în primul rînd, „Țara Românească", „Muntenia", apoi : România Mică („Oltenia"), România austriacă („Transilvania"), Moldo-România (numai „Moldova"), Moldo-România („Moldova" + „Muntenia"), România („Moldova" + „Muntenia", după unirea din 1859) și, în fine, România („țara tuturor românilor",

Scanned with OKEN Scanner

reușește să îmbine rigorile unei lucrări de înaltă ținută științifică cu respectarea principiului accesibilității, astfel încît întreaga carte este un bun instrument de lucru atît pentru cititorul care-și propune să se edifice mai aprofundat în privința statutului legendei populare românești (și universale), cît și pentru tinerii care vor să-și completeze informațiile date de manualele școlare.

Prima parte a lucrării, semnată de Octav Păun, este o substanțială *Introducere* în problematica legendei, privită ca o categorie aparte în cadrul prozei populare (basmul, legenda, povestirea, snoava). Autorul studiului ia în considerare cele două direcții în cercetarea originii poveștilor populare, *poligeneza*, adică apariția lor independentă în diverse zone culturale și, respectiv, *difuziunea*, adică răspîndirea lor în mai multe arii culturale, după ce s-au născut într-un singur loc, fiecare dintre teoriile formulate în cadrul celor două direcții (de către autorități în materie, ca frații Grimm, Th. Benfey, M. Gaster, N. Iorga, B. P. Hasdeu, A. van Gennep, M. Eliade etc.) fiind prezentată cu meritele și scăderile sale. În continuare, O. Păun analizează criteriile de clasificare a legendelor, luînd în discuție caracteristicile celor patru mari tipuri de legende propuse în 1963 de către Societatea Internațională de Cercetare a Narațiunilor Populare: *(a) Legendele etiologice*, care explică facerea lumii, geneza lucrurilor, a animalelor, a formelor de relief etc.; *(b) Legendele istorice*, în care date ale istoriei reale (evenimente, personalități etc.) se împletesc cu invenția epică a povestitorului și cu motive și simboluri mitice; *(c) Legendele religioase* — singura categorie pentru care s-a folosit de la început termenul de legendă; *(d) Legendele mitologice*, „cele mai numeroase și cu încărcătură poetică deosebită", care, prin unele particularități de construcție și prin personajele mitice (ursitoare, strigoi, zmei, balauri ș.a.), se situează la granița dintre basm și legendă. Autorul studiului subliniază trăsăturile specific naționale, românești, ale fiecărei categorii, analizînd apoi structura și încorporarea legendelor populare în operele marilor scriitori români.

Studiul *Poetica legendei*, realizat de Silviu Angelescu, pornește de la constatarea că termenul *legendă* este folosit numai de către cercetători, căci în mediile folclorice toate narațiunile — basmul, snoava, povestirea — au, așa cum a arătat Ovidiu Bîrlea în lucrarea *Folclorul românesc*, 1981, același nume: *poveste*. După o încercare, foarte „strînsă" și convingătoare, de definire a legendei prin raportare la genul proxim și diferența specifică (într-o perioadă cînd, parcă, cercetătorii au uitat valoarea logico-didactică a acestui tip de definiție, propunînd cele mai sofisticate și dezarmante caracterizări definitorii), Silviu Angelescu procedează la o metodică analiză a specificului estetic și funcțional al legendei, prin comparație cu basmul și povestirea. Polemizînd, oarecum, cu lucrările care expediază prea ușor problemele legate de statutul legendei, autorul studiului de față trece în revistă formulele, expresiile specifice ale legendei, limbajul, motivele epice, timpul evenimentelor epice etc., conchizînd că „legenda rămîne o specie distinctă de povestire", presupunînd un sistem propriu de *elemente interne* și un *mod specific de organizare* a acestora, prin care se ajunge la un *efect estetic specific* (p. 252). Aparatul critic este completat cu extrase din lucrări de referință în folcloristica literară (*Aprecieri critice*, p. 256—277) și cu o *Bibliografie*, cuprinzînd culegeri și antologii de valoare, precum și studiile unor specialiști clasici și moderni.

În *Comentarii la legenda Meșterului Manole*, Mircea Eliade sublinia faptul că folclorul reprezintă supraviețuirea unui anumit stadiu de cunoaștere al omenirii, iar într-un studiu ulterior, citat de editorii culegerii în discuție aici, revine asupra valorii sale instructive, inițiatice — la un anumit nivel. Dacă adăugăm la aceasta valoarea estetică și etică a legendei, apariția culegerii de față își dovedește din plin meritele.

PETRE GH. BÎRLEA

Scanned with OKEN Scanner

MIHAIL ANDREI, IULIAN GHIȚĂ

Limba română. Fonetică, lexicologie, gramatică, stil și compoziție (în sprijinul cadrelor didactice și al elevilor)
București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983, 327 p.

După o *Culegere de exerciții lexicale, fonetice, gramaticale și stilistice* (Editura Didactică și Pedagogică, 1971), autorii ne pun la dispoziție o lucrare caracterizată prin preocuparea permanentă pentru aspectul aplicativ, pentru precizarea normei. Aceste noi sinteze de limba română, pe lîngă fonetică, vocabular, morfologie și sintaxă (incluse și în volumul citat), mai cuprind probleme legate de stil și compoziție, fiecare capitol fiind completat cu o serie de exerciții. S-au avut în vedere programele școlare, dar lucrarea nu s-a limitat la acestea, firesc, pentru că scopul său declarat este de a fi un compendiu, și nu un manual școlar. Problemele de ortografie și de punctuație nu sînt discutate separat, ci în strînsă legătură cu noțiunile teoretice și faptele de limbă prezentate. Merită remarcat efortul autorilor de a ține seama de cele mai noi lucrări normative și în special de *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, București, Editura Academiei R.S.R., 1982, care aduce unele precizări.

Secțiunea dedicată foneticii (autor : Mihail Andrei) urmărește obiectul de studiu al foneticii și al fonologiei, mecanismul de producere a sunetelor, definirea fonemului și funcțiile sale, clasificarea vocalelor și a consoanelor, descrierea diftongilor și a triftongilor, alternanțele fonetice, silaba, accentul, intonația, mai multe paragrafe fiind destinate ortografiei și ortoepiei.

Secțiunea de lexicologie (Iulian Ghiță) este structurată în același mod : scurte paragrafe privind definirea unor noțiuni ca *vocabular, unitate lexicală, semnificație, sens.* În legătură cu sensurile figurate, sînt puse în discuție *metafora, metonimia, sinecdoca, eufemismul, ironia, hiperbola*, ca procedee de îmbogățire a sensurilor unui cuvînt. Autorul se ocupă îndeaproape de structura lexico-semantică a cuvîntului, de schimbările semantice ori de relațiile semantice dintre sensurile cuvintelor. Cum era firesc, un spațiu larg a fost acordat mijloacelor interne (derivarea prin prefixare sau sufixare, compunerea, abrevierea, formațiile analitice și conversiunea) și externe (împrumutul, calcul lingvistic) de îmbogățire a vocabularului, precum și raportului dintre vocabularul fundamental și masa vocabularului. Ultima parte din această secțiune se referă la vocabular, sub aspect stilistico-funcțional, și la noțiuni de lexicografie. Ni se pare remarcabilă grija pentru aspectul strict aplicativ, chestiunile de ortografie referindu-se la probleme diverse legate de derivare și compunere, scrierea cu majuscule, ori regulile de ortografiere a numelor proprii străine etc.

Cele mai ample secțiuni sînt rezervate structurii gramaticale a limbii române. Morfologia și sintaxa sînt tratate separat, fiecare de alt autor, deși nu lipsește în prima parte și o încercare de abordare din perspectivă morfosintactică (limitată însă adesea la funcțiile și la relațiile sintactice ale părților de vorbire).

Capitolul de morfologie (Iulian Ghiță) debutează astfel cu un tabel al claselor morfologice, întocmit după criterii semantice, morfologice și sintactice, ceea ce face ca definirea acestora să fie mai complexă și mai nuanțată. Sînt apoi discutate pe rînd părțile de vorbire (definiții, clasificări, categorii gramaticale, funcții sintactice, valori expresive). S-ar fi putut aborda cu mai mult curaj și alte aspecte, ceea ce ar fi fost în acord cu ultimele programe de limba română (de care autorii vor beneficia la o nouă ediție). Ar fi trebuit să se insiste mai mult asupra regulilor de formare a pluralului substantivelor, ori a genitiv-dativului substantivelor feminine, de exemplu. Uneori descrierea se oprește la simpla prezentare a paradigmei, și nu la comentarea ei. Este dezavantajul abordării distincte a morfologiei și a sintaxei, ceea ce face ca descrierea formelor să nu fie întotdeauna completată cu condițiile sintactice în care apar aceste forme. Astfel, la pronumele personal, se înregistrează

Scanned with OKEN Scanner

toate formele accentuate și neaccentuate, dar nu se amintește (pentru că nu ține de morfologie) în ce condiții apar formele accentuate (cu prepoziții, în enunțuri independente, în combinație cu semiadverbe) ori formele neaccentuate (obligatorii în structuri cu verbe). Dintre numeroasele forme neaccentuate, unele se combină cu prezentul, altele cu perfectul compus, cu forma afirmativă sau negativă a imperativului etc. S-ar fi putut astfel preciza topica acestora față de verb, condițiile în care apar *mi, ți, i, ni, vi, li*, ortografierea lor etc., cu exerciții mai variate. Facem asemenea sugestii pentru că secțiunea de morfologie, amplă și densă, aducînd în discuție numeroase aspecte interesante, ar putea fi astfel completată.

Secțiunea de sintaxă (Mihail Andrei), bine structurată, are în vedere și părți de propoziții ori propoziții care lipsesc din programele școlare : complementul și propoziția de agent, complementele și propozițiile circumstanțiale instrumentale, sociative, de relație, cumulative, opoziționale, de excepție, elementul predicativ suplimentar și predicativa suplimentară, atributul circumstanțial. Este înregistrat și un complement circumstanțial consecutiv ca echivalent al circumstanțialei consecutive, acolo unde Gramatica Academiei vorbește doar de un complement de mod consecutiv. Materialul este expus clar și concis. Uneori segmentarea problemelor pe paragrafe ar putea fi reorganizată : în loc să se precizeze prin ce se exprimă relațiile sintactice, în general, ar trebui să se aibă în vedere prin ce se realizează fiecare relație sintactică în parte. Astfel nu s-ar mai pierde din vedere că la nivel propozițional subordonarea se realizează și cu ajutorul prepozițiilor (vezi p. 108 — 110). Adverbele predicative sînt incluse doar printre predicatele verbale, deși cele care admit copula sînt predicate nominale (p. 113).

Interesante și utile ni se par a fi problemele din secțiunea de stilistică (Mihail Andrei) și de compoziție (Iulian Ghiță). Partea de stilistică grupează un material bogat referitor la limba literară și raportul ei cu limba populară, calitățile generale și particulare ale vorbirii cultivate, specificul limbajului poetic, figurile de stil (realizate la nivel fonologic, morfematic și sintactic), prezentarea stilurilor funcționale ale limbii române, resursele expresive ale limbii etc. Ea este completată cu informații privind compoziția și modurile de expunere compozițională, modalitățile de redare a vorbirii, compunerile și rolul lor în acțiunile de cultivare a limbii în școală.

Abordînd întregul domeniu al limbii române contemporane, receptivi la noutăți, fără complexe în fața unui material extrem de bogat, evitînd aspectele controversate pentru a oferi o imagine generală în buna tradiție didactică (chiar dacă uneori aceasta duce la o oarecare pedanterie), permanent preocupați de latura aplicativă, autorii au reușit să realizeze un volum foarte util și interesant de care vor beneficia în egală măsură cadrele didactice și elevii.

MELANIA FLOREA

VALERIU ANANIA

Rotonda plopilor aprinși

București, Editura Cartea Românească, 1983

Scriitorul Valeriu Anania ne oferă un volum de certă valoare documentară și mai ales o carte scrisă cu pasiune. Poet de sensibilitate și viziune, romancier cu profunde implicații în analiza psihologică, dramaturg de autentică autoritate și bogat palmares : *Moriță, Meșterul Manole, Du-te, vreme, vino, Steaua Zimbrului, Poeme cu măști, Greul pămîntului*, Valeriu Anania prezintă, în *Rotonda plopilor aprinși*, amintiri despre Tudor Arghezi, Victor Papilian, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Anton Holban, Gala Galaction, Marin Preda și Ion Luca. Volumul se deschide cu pagini consacrate lui Tudor Arghezi, care este „marele" său „prieten", autorul mărturisind : „Nu cred că printre scriitorii de acum, încă în viață, să fie un altul care să-l fi cunoscut mai bine pe Arghezi, un altul [...]

Scanned with OKEN Scanner

față de care poetul să-și fi deschis sufletul mai larg. Nu mulți îl vor fi văzut pe Arghezi plîngînd, nu mulți vor fi fost martorii disperărilor lui" (p. 8).

Amintirile și evocările acumulate în decursul anilor aduc date noi asupra fondului sufletesc al lui Arghezi, asupra poziției omului și scriitorului : „Vorbea foarte rar și foarte puțin de experiența lui scriitoricească intimă. Provocat, ocolea subiectul, îi era parcă rușine, ca un copil constrîns să spună că a furat. Îi era silă să facă pe mentorul. Nu mi-a îngăduit niciodată să-i spun «maestre», ci, simplu «domnule Arghezi»" (p. 9).

Referitor la valoarea propriei creații, Arghezi cerea să se păstreze cea mai curată obiectivitate : „Literatura pretinde un stagiu intim de așteptare, de luni de zile și uneori ani. Sertarul e un fel de purgatoriu, de unde pagina pleacă în veșnicie sau neant"... (p. 78). Arghezi a fost o conștiință scriitoricească care a refuzat tot ceea ce în literatură e superficialitate, confuzii, grabă și lipsa focului sacru : inspirația. Evocarea lui T. Arghezi de către V. Anania e, mai presus de orice, o judecată de valoare, dublată de pasiunea cunoașterii.

Profesorului și scriitorului Victor Papilian îi rezervă pagini încărcate de emoție. Nu-i scapă din evocare cenaclul literar condus de Victor Papilian la Sibiu și la Cluj.

Pagini substanțiale dedică, în aceeași notă de admirație și respect, scriitorul Vasile Voiculescu, împletire originală de izolare, candoare și asceză. În atitudinea acestuia nu era un dezgust de viață, ci o singularizare contemplativă, creatoare... „Într-adevăr, [...] sufletul său avea o bunătate atotcuprinzătoare..." (p. 242) ; „Avea un fel de a-și citi poeziile pe dinlăuntru, cu rezonanța simplității" (p. 243). Scriitorul și-a găsit refugiul în visare cu o filozofie stoică, de sihastru.

Valeriu Anania a simțit o atracție deosebită pentru profesorul său și scriitorul Anton Holban, și nu întîrzie să-și exteriorizeze frumusețea sentimentelor trăite. Despre Lucian Blaga autorul notează : „Aș îndrăzni să cred că poetul era înzestrat cu o hipersensibilitate pe care nu mulți oameni o au ; el a izbutit nu numai să gîndească misterul, ci să trăiască întru mister, că luciditatea lui avea uneori acces la celălalt tărîm, al vestirilor inefabile" (p. 77).

Cîteva pagini sînt rezervate lui Marin Preda, despre care Valeriu Anania scrie: „Cărțile lui îmi creaseră imaginea unui intelect mai degrabă robust decît ager și a unui talent care asudă din greu asupra paginii născînde" (p. 227).

Lectura volumului *Rotonda plopilor aprinși* de Valeriu Anania ne îndeamnă la reflecție, la ceea ce mărturisea cunoscutul filozof și poet spaniol Miguel de Unamuno : „Nu gîndesc decît cu creionul în mînă".

ION M. NEGREANU

Curier

În acest număr răspundem la scrisorile sosite la redacție pînă la 10 martie 1984. Doresc, în primul rînd, să mulțumesc, în numele meu personal și al întregii redacții, tuturor celor care ne-au trimis felicitări.

Daniela Roman, București : dacă dăm la o parte primele 8 versuri din poezia trimisă, care reprezintă nivelul anecdotic, prozaic, neinteresant, ajungem la o structură lirică sugestivă. În acest sens trebuie să-ți îndrepți căutările.

Marcel Tristan (pseudonimul lui Marcel Lucaciu) din Șimleul Silvaniei : intensitatea trăirilor este veritabilă și nu rareori se lasă exprimată în versuri de mare frumusețe. M-am jucat înlăturînd din versurile tale tot ce părea de prisos și am avut surpriza să ajung la un grupaj de scurte poezii pe care le-aș putea numi „Aproape haiku-uri" („aproape", pentru că în realitate un haiku, pe lîngă faptul că aparține unui spațiu cultural foarte diferit de al nostru, celui japonez, are și o formă

Scanned with OKEN Scanner

fixă : el trebuie să cuprindă 17 silabe grupate în trei versuri, astfel încît primul și al treilea vers să aibă cîte 5 silabe, iar versul al doilea 7). Iată cîteva dintre ele : „Tăcerea și picăturile de ploaie / Numără abia perceptibil / Nuanțele nopții" ; „Singurătatea / S-a așezat la masa mea / Și-mi bea cerneala din rînduri" ; „Artificiile și clopoțeii, / Ca o pînză de păianjen, / Au cuprins Universul" ; „Alergați, corăbii de frunze / Prin mările verzi / Spre fructul mereu nenăscut" ; „Tremură / Pe geana nopții / Luna" (aici am folosit „tremură" în loc de „stă", cum era în versul tău, întrucît verbul pe care ți l-am sugerat ne trimite cu gîndul la tremurul lacrimii, de unde și posibilitatea unei apropieri a imaginii lacrimii de cea a lunii). Te rog să compari aceste versuri cu cele care, părîndu-mi-se neîmplinite, forțate sau artificiale, le-am lăsat deoparte.

Carmen Roșiu, Medgidia : frumoase sînt *Metamorfoză* și *Căutare* ; au limpezime, coerență, echilibru. Totuși, nu le-ai adus la o formă fără cusur : unele versuri șchioapătă, apar prea multe conjuncții etc. Mai așteptăm.

Helga Heinrich, Buzău : vocația ta poetică este certă. Folosești cu deosebită abilitate o prozodie complexă și plină de efecte neașteptate, într-un registru clasic, uneori amintind de Bolintineanu sau Alexandrescu, Coșbuc sau Goga. Este important de asemenea că ai puterea de a struni ideile și de a le prezenta aproape metodic, strîns înlănțuite. Voi propune spre publicare *Destin* sau *Vinul eternității*, prima poezie fiind o elegie, iar a doua o meditație lirico-filozofică pe marginea conceptelor de timp, materie, spațiu și mișcare. Totuși, cred că este nimerit ca, înainte de debut, să te rog să parcurgi cu atenție volume de poezie modernă și contemporană (ți-aș sugera deocamdată poezii de Arghezi, Blaga, Ion Barbu, Bacovia, Labiș, Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Mircea Dinescu). Sper ca această experiență să te ajute să te apropii tot mai mult de vocea ta adevărată, astfel încît versurile tale să nu mai pară ușor vetuste prin faptul că pe plan prozodic se aseamănă cu poezia premodernă...

Cristina Bucoveanu, Slobozia : o voce poetică puternică și, la numai 16 ani, o siguranță și o maturitate neașteptate, dar binevenite pentru poezia de meditație gravă pe care o scrii. Fiecare poem are viața sa proprie, o căldură aparte, care te invită să recitești totul cu atenție. Te sfătuiesc să perseverezi pe drumul nesfîrșit, presărat la fiecare pas cu iscusite capcane, drumul creației adevărate.

Daniela Oatu, Vaslui : mă bucur să aflu că dorești să urmezi cursurile Facultății de Filologie și, judecînd după scrisorile și versurile trimise, pot adăuga că atît talentul, cît și inteligența, puterea de analiză, luciditatea de care dai dovadă te vor ajuta. Poeziile trimise de curînd, dintre care multe se nasc din întrebări asupra esenței și rostului scrisului, sînt schițate în tonuri variate. Voi propune cîteva spre publicare.

Doina Adriana Stan, Galați : ești o bună realizatoare de poezii patriotice — și trebuie să știi că acesta este un lucru rar, întrucît poeziile patriotice sînt printre cele mai greu de scris. Voi propune spre publicare pe cele mai realizate : *Eu cînt pentru pace* și *Glasul chemării*.

Delia Cornelia Antonesi, Gura-Humorului : citez din *Norii* : „Cîțiva cîlți / au evadat / dintr-un sac / și s-au agățat / de cer. / Uneori se iau / la întrecere / transpirînd pe umbrele / și țesînd apoi / liniștite pînze / de gheață..." Un desen în alb-negru, trasat rapid, ca în joacă : poezie de notație, a străfulgerării de moment, dovedind disponibilități mult mai mari.

Roxana Dinu, București : îți mulțumesc pentru urări. Poeziile aparțin unei specii mai rar cultivate la noi, pe care englezii o numesc „humourous and nonsense verse", poezie a paradoxului, a absurdului sau pur și simplu cu efecte umoristice ; ca exemplificări ale acestei specii lirice pot servi poemele introduse de Lewis Carroll în cărțile sale despre minunata *Alice*. Am citit întregul tău ciclu cu plăcerea cu care

Scanned with OKEN Scanner

poți urmări un caleidoscop plin de cele mai diverse culori. Versurile sînt însă inegale ca valoare și deocamdată nu m-am putut decide ce să selectez din „grădina / cu galaxii a stelelor / de mare", plină de „cenușa / fînului albastru / de pe planeta / pașilor roz." Mai trimite !

Ronald Gasparic și *Donald Gasparic*, Brăila : doi frați, amîndoi înzestrați în egală măsură cu har poetic. Poeziile nu sînt toate interesante, dar unele sînt deosebit de bogate în sugestii. Întrucît în acest număr nu mai avem spațiu, însă, vă rugăm să ne mai trimiteți și alte poezii, însoțite de cîte o fotografie și o prezentare mai amănunțită, pentru rubrica „Tinere talente" dintr-un număr viitor al revistei. Pînă atunci, mult succes !

Poezii pline de miez, dovedind înclinațiile deosebite spre visare și sensibilitatea autorilor lor, ne-au mai trimis și alți prieteni ai revistei noastre. Spațiul, din păcate, nu ne îngăduie să le oferim cîte un răspuns separat, deși fiecare dintre ei l-ar merita. Ei sînt : *Mioara Circel* din Vaslui (care ne scrie ori de cîte ori „se stinge lampa așteptării" — frumos spus !), *Bianca Anițulese* din Rădăuți, *Cristina Tutoveanu* din Panciu, județul Vrancea, *Claudia Băjenaru* din Ploiești, *Daniela Visternicu* din Siret, județul Suceava, *Cătălina Prună* din Tîrgu-Mureș, *Daniela Perța* din Hunedoara, *Georgiana Arambașa* din București, *Ioana Dinu* din București, *Rita Sava* din Constanța, *Petrina Armie* din Hunedoara, *Monica Magoș* din Galați, *Emanuela Pîrvulescu* din Cîmpina, județul Prahova, *Mihaela Mălăianu* din Sadu, județul Gorj, *Sanda Maria Oprișor* din Slatina, *Daniela Bunea* din Sibiu și *Ioana Adriana Hunyadi* din Bistrița. Le dorim tuturor mai mult succes cu creațiile viitoare !

Versuri meritorii, uneori descoperite sporadic într-un noian de cuvinte, alteori strîngîndu-se într-un număr chiar mai mare, se află și în scrisorile trimise de *Cristina Costin* din Roman, județul Neamț, *Viorica Ciorobă* din Valea Seacă, județul Bacău, *Flor Marinescu* din Satu Mare, *Liliana Munteanu* din Iași, *Gabriela Elena Vasilică* din Cîmpina, județul Prahova, *Felicia Georgescu* din Constanța, *Emma Vernescu* din Brașov, *Mihaela Grigoriu* din Focșani, *Elena Zaharia* din Fălticeni, județul Suceava, *Simona Nicoleta Lazăr* din Bacău, *Lăcrămioara Loghin* din Suceava, *Daiana Voinescu* din Calafat, județul Dolj, *Aron (?)* din comuna Ciocadia, județul Gorj, *Anișoara Tău* din Bistrița, *Mihaela Vasile* din satul Cucuieți, județul Teleorman, *Mariana Petrărescu* din Cernavoda, *Valentin Ancuț* din Cîmpulung-Muscel, județul Argeș, *Oana Ghilezan* din București, *M. G.* din Medgidia, *Tudorica Sîrbu* din *Tîrgu Bujor*, județul Galați, *Emil Hangan* din comuna Mihai Viteazu, județul Cluj, *Cornelia Mîndrilă* din Bacău, *Cristian Biru* din Galați, *Roxana-Claudia Anghelescu* din Galați, *Mihaela Pulbere* din Galați, *Emilia Pantelimon* din Iulia, județul Tulcea, *Florin Șalar* din Suceava, *Cornel Lupu* din Tîrgu Neamț, *Liliana Pușcaș* din Aiud, județul Alba, *Victor Cătălin Vischi* din Baia Mare, *Ramona Lăcrămioara Manole* din comuna Suraia, județul Vrancea, *Mihaela Mureșan Pop* din Cîmpia Turzii, *Mihai St. Florin* din Ploiești, *Nicoleta Crușoveanu* din Corabia, județul Olt, *Daniela Cojocar* din Rădăuți, *Adrian Eugen Dumitru* din comuna Tătărani, Dîmbovița, *Elena Filip* din Bîrlad, *R. F.* din Oradea, *Carla H.* din Sighetu-Marmației, *Laurența Sandu* din Galați, *Venera Comănescu* din Tîrgu Jiu, județul Gorj, *Valentin Stancu* din Cîmpulung-Muscel, județul Argeș, *Camelia Popoiu* din Bîrlad, județul Vaslui, *Mariana G.* din sectorul agricol Ilfov, *Daniela Gelepu* din Turcinești, județul Gorj, *Sanda Nicucie* din București, *Liliana Bălășoiu* din București, *Ana Elena Zamfir* din Pitești, *Mihaela Fănică* din București, *Laura Stănescu* din Ploiești, *Nicoleta Văcărețeanu* din Moreni, județul Dîmbovița, *Luciana Protopopescu* din București, *Luci Trache* din Topoloveni, *Mihaela Stanciu* din Gheorghe Gheorghiu-Dej. Vă așteptăm din nou, cu poezii mai îngrijit redactate.

Scanned with OKEN Scanner

Încercări în proză, de un nivel destul de modest (dar proza cere exercițiu de ani și ani de zile!) ne-au trimis *Cecilia Sîrbu* din Moinești, județul Prahova, *Teodora M.* din Luduș, *Maria Bulgaru* din Satu Mare, *Nicoleta Crușoveanu* din Corabia, județul Olt, *Luminița Bandrabur* din Panciu, județul Vrancea și *Iulian Bănică* din Constanța.

Cristiana Niță, București : vă mulțumim pentru frumoasa scrisoare și așteptăm versurile promise.

VASILE POENARU

„Cînd vezi un stil natural, ești pe de-a-ntregul uimit și încîntat, fiindcă te așteptai să vezi un autor și descoperi un om." (PASCAL)

„Dorința de a străluci și de a spune într-un chip nou ceea ce s-a mai spus e izvorul expresiilor originale și al cugetărilor meșteșugite." (VOLTAIRE)

„A învăța vocabule latine pe dinafară, fără a fi pătruns de acel adînc spirit de adevăr, de pregnanță și de frumusețe a antichității clasice, a învăța regule gramaticale fără a fi pătruns acea simetrie intelectuală a cugetării antice este o muncă zadarnică, e literă fără înțeles. Fixat o dată pentru totdeauna, nemaiputîndu-se schimba, căci aparține unor timpi de mult încheiați, spiritul antichității e regulatorul statornic al inteligenței și al caracterului și izvorul simțului istoric." (M. EMINESCU)

„Acea dibăcie de a-ți strecura cu o potrivită mișcare, în versul preludiului etern, potrivita ta invenție melodică de cîteva tacte, acea virtuozitate, este aceea ce numim stilul."

(CARAGIALE)

Scanned with OKEN Scanner

ÎN ATENȚIA PROFESORILOR ȘI A ELEVILOR

Revista *Limba și literatura română* a publicat comentarii la următoarele texte prevăzute în programa clasei a VIII-a :

Patria, Zaharia Stancu, nr. 2/1979 și 1/1984
Țara. Poporul, Alexandru Vlahuță, nr. 3/1982
Dobrogea ! Dobrogea !, Geo Bogza, nr. 3/1977 și 3/1983
Miorița, nr. 3/1980 și 4/1982
Mai am un singur dor, M. Eminescu, nr. 2/1982
Vara, G. Coșbuc, nr. 2/1976 și 4/1982
Singur, C. Hogaș, nr. 1/1977 și 3/1981
Rapsodii de toamnă, G. Topîrceanu, nr. 4/1979
La Vulturi !, Gala Galaction, nr. 4/1976
Amintiri din copilărie (fragmente), I. Creangă, nr. 4/1975 și 2/1982
Vlaicu-Vodă, Al. Davila, nr. 1/1977 și 2/1984
*Neamul Șoimărești*lor (fragment), M. Sadoveanu, nr. 1/1979 și 1/1982
Plugarii, Octavian Goga, nr. 2/1983
Imn muncii, V. Voiculescu, nr. 1/1979 și 2/1984
Mări sub pustiuri, D.R. Popescu, nr. 2/1978
Comunistului, N. Labiș, nr. 4/1977
O oră din august, M. Preda, nr. 4/1980
Astfel, M. Sorescu, nr. 1/1977
Noi, Nichita Stănescu, nr. 2/1976

Se pot face comenzi colective (cel puțin 20 de exemplare) pentru nr. 4/1982.

De asemenea, se mai primesc comenzi colective (cel puțin 20 de exemplare) la vol. *Ortografie, ortoepie, punctuație* ; prețul unui exemplar : 15 lei.

Cei interesați se pot adresa redacției în scris sau la telefonul 15.17.92, orele 8—15.

Scanned with OKEN Scanner

ÎN ATENȚIA CITITORILOR

Cu sprijinul revistei *Limba și literatura română* urmează să apară în acest an la

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ

două importante lucrări din programul *Bibliografiei naționale retrospective a cărților și periodicelor românești :*

1. BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ MODERNĂ (cărți : 1831—1918, vol. I, literele A—C) elaborată de Biblioteca Academiei R. S. România și prefațată de Gabriel Strempel ;

2. DICȚIONARUL PRESEI LITERARE ROMÂNEȘTI (periodice — ziare și reviste, 1790 — 1982) de I. Hangiu.

Prima lucrare *(B.R.M.)* se difuzează de către S.Ș.F. Prețul unui exemplar este de lei 150. Solicitanții (biblioteci școlare, profesori) vor depune c./v. în contul S.Ș.F. nr. 45.11.09.5 la C.E.C., Filiala sector V, Calea Victoriei, nr. 7, București, prin mandat poștal, dispoziție de plată sau aviz de creditare și vor comunica în scris la adresa S.Ș.F., str. Spiru Haret, nr. 12, sector I, București, codul 79. 664, tel. 15.17.92, numărul actului de achitare a sumei și adresele exacte la care urmează să primească volumele.

Dicționarul presei literare românești (D.P.L.R.) se difuzează prin librării, care primesc, în acest scop, înscrieri. Dicționarul înregistrează peste 2000 de titluri de publicații periodice (ziare, reviste, anale, buletine și alte culegeri), apărute în perioada 1790—1982, prezentînd o imagine integrală a acestui domeniu de manifestare a spiritului de creație artistică și științifică a poporului român. El oferă cititorilor o mare cantitate de date inedite privind activitatea revuistică a scriitorilor și publiciștilor români sau din România. În dicționar sînt menționate : debuturi și colaborări, crezuri artistice, opere traduse și traducători, polemici, interviuri, necrologuri și alte informații literare, artistice și culturale. Toate acestea pot fi regăsite de cititori prin indici și trimiteri bibliografice.

Lucrarea reprezintă bilanțul unor cercetări de aproape un sfert de veac, fiind precedată de apariția în 1968 a antologiei *Presa literară românească. Articole-program de ziare și reviste (1790—1948)* și în 1978 a sintezei *Reviste și curente în evoluția literaturii române*, ambele epuizate.

Scanned with OKEN Scanner

100025110303511